

Kajakaend

KAJAKMÆND

FORTÆLLINGER

AF

GRØNLANDSKE SÆLHUNDEFANGERE

OVERSATTE OG UDGIVNE AF

SIGNE RINK

MED 13 ILLUSTRATIONER

ODENSE
MILO'SKE BOGHANDELS FORLAG
HOVEDKOMMISSION FOR NORGE: H. ASCHEHOUG & Co., KRISTIANIA
MILO'SKE BOGTRYKKERI
1896

KAJAKMÆND

FORTÆLLINGER

AF

GRØNLANDSKE SÆLHUNDEFANGERE

OVERSATTE OG UDGIVNE AF

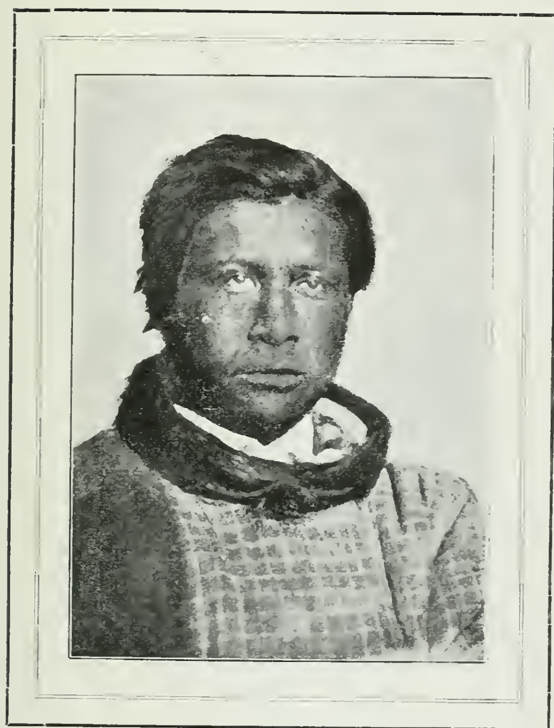
SIGNE RINK

MED 13 ILLUSTRATIONER

ODENSE
MILO'SKE BOGHANDELS FORLAG
HOVEDKOMMISSION FOR NORGE: H. ASCHEHOUG & Co., KRISTIANIA
MILO'SKE BOGTRYKKERI
1896

Disse Fortællinger ere oversatte fra det grønlandske Tidsskrift
ATUAGAGDLIUTIT.

Den grønlandske Bogtrykker *Lars Møller* (Arĸ'aluk).
Efter Fotografi af H. Rink i 1858.

Kajakmanden paa Land.

Kúngip erneranut Valdemar-imut inûvdluarĸússut Kalâtdlit nunânit.

Er. Vift stolt paa Codans Bölge.

Takussavit tamâne
tugpatdliúpâtit,
saimassumik kînangne
issíkoĸaravit;
Kalâtdlit asassivse
igdlersortigâse
kúngivta nunâtâne
sermilingmiussut

Kalâtdlit asassavse
imarsiusiait
pigssarsiutigissait
tupigingârpase,
nersornangârtípase
takussase ĸáinat;
takúngíkatdlarpase
maligssuarnîtut.

Káĸat akisuáput
ĸamutiligssuit
ĸunuuartut nipânit
Valdemar apûmat.
Káĸarssuit sânîtut
mikissut angisût,
nunamit ímamitdlo
inûvdluarĸuât.

L. M.

En Hilsen fra Grønland til Kongens Søn Valdemar.[1]

Dem som Du her fik at se,
De prise Dig herved,
Fordi Du af Aasyn er mild og god.
Landsmænd! Han som fik Jer kjær,
Han vil og yde Jer Beskyttelse —
Jer her i Kongens Biland,
Os her i Islandet.

Grønlændere! Den I elske,
Han højt beundred' Jeres Fartøj —
Jeres Velstandsmiddel;
Har i høj Grad prist Kajakken.
Skade at han ej den saae i
Højest Sø![2]

Fjældene gav Ekko, da Orlogsskibet
Med de ærefrygtvækkende Kanoner
Meddelte os Valdemars Ankomst.
Og Alle under Fjældet — Store saavel som Smaa,
Fra Landet, som fra Vandet,
Højt hilsed' Valdemar.

---

[1]) Hans kongelige Højhed Prinds Valdemar gjæstede, som bekjendt, Grønland i Sommeren 1886 ombord i »Fylla«.

[2]) Under Prinds Valdemars Ophold var Havet den længste Tid bedækket af de bekjendte svømmende Ismasser, der i daglig Tale benævnes »Storisen«, og som kan ligge saa tæt pakket, at end ikke den lille Enkeltmandsbaad, Kajakken, kan finde Plads til at bevæge sig imellem Skodserne.

FORORD.

MKRING Aarene 1850—60 ejede Grønlænderne saagodtsom ingen Læsning udenfor deres religiøse Bøger ɔ: Salmebogen, Testamenterne og forøvrigt nogle exemplariske Smaafortællinger, lejlighedsvis samlede og oversatte af nidkjære Præster, saasom Fabricius, Kragh, Kjær *sen.*, Vandal, Optatus Steenberg m. Fl.; men disse Bøger gik ingenlunde ind under Begrebet: Morskabslæsning.

Imidlertid opstod der efterhaanden — og især netop omkring de ovennævnte Aarstal, tildels dog ogsaa noget tidligere — en Række gode Lærebøger ved Landets yngre Præster, blandt hvilke særligt bør nævnes (dels som selvstændige Forfattere, dels som Medarbejdere) Pastorerne Carl Janssen, H. Jørgensen, Kjær *jun.* samt Herrnhuter-Missionæren S. Kleinschmidt. Men dette Forfatterskab vedkom atter nærmest Skolen og da især »Seminariet« ɔ: den højere Læreanstalt ved Godthaab til Uddannelse af yngre Kateketer. Den saa at sige eneste Folkelæsning havde hidtil kun udgjort et ret besynderligt Udvalg af Skrifter, nemlig: Wielands Oberon, Ingemanns Holger Danske samt hans Røst i Ørkenen, oversatte til grønlandsk af Pastor P. Kragh. Disse Sager existerede dog kun som Haandskrifter, der imidlertid vare saa efterspurgte, at de i en Aarrække cirkulerede fra Hus til Hus og fra Koloni til Koloni, indtil de tilsidst hverken kunde læses eller hænge

sammen længer. Undertegnede har selv baade set og læst i flere af disse optrevlede, af Ælde gulnede Manuskripter. Endvidere existerede der i Oversætterens Barndom en — man skulde ogsaa synes ret uskjønsomt sammensat — Visebog, der begyndte med »Duen voxer paa vor Klode« og endte med »Min Søn hvis Du vil i Verden frem — saa b u k!«

Lykke gjorde imidlertid ogsaa denne Samling, hvortil dog vel nærmest bidrog de tiltalende Melodier samt Oversætterens Held med Rim og Rhytmer, noget for hvilket de Indfødte have meget Øre, men som de for en stor Del have maattet savne i Oversættelsen af de ældre Salmer.

Afset fra det her nævnte, havde jo Grønlænderne ellers deres fra Arilds Tid nedarvede solide Selskabsunderholdning i deres *Sagnfortælling*; men selv blandt disse i Hundredvis forekommende eventyrlige Sagn, yndede de at udse sig enkelte af de mest populære til skriftlig Optegnelse og gjensidigt Udlaan.

Dette, sammenholdt med deres Begjær efter de dem udenfra tilførte Oversættelser, viste utvetydigt, at Nutids-Grønlænderne havde en vis literær Trang; og i Aaret 1861 oprettedes saa, med dette Blik paa Forholdene, det første Bogtrykkeri i Grønland — det samme, som den her foreliggende Bog skylder sin Oprindelse. Samtidigt med Trykkeriets Oprettelse udgik der nemlig Opfordring til de Indfødte, nær og fjern, om at yde Bidrag til et paatænkt Tidsskrift med Levnets- og Rejsebeskrivelser, Jagthændelser og overhovedet Beretninger af hvilkensomhelst Art og Natur.

Tanken hertil undfangedes af Oversætterens nu hedengangne Husbond, daværende Inspektør over Sydgrønland, Dr. phil. H. Rink, senere Direktør for den Kongelige Grønlandske Handel i Kjøbenhavn. Han støttedes kraftigt af Lægen ved Godthaab, Dr. Th. Lindorff samt af Seminarie-

forstander H. Jørgensen og Missionær Kleinschmidt. Ogsaa Direktoratet i Moderlandet gav beredvilligt sit Samtykke til Afholdelsen af Omkostningerne, ligesom Foretagendet senere paa det mest forstaaelsesfulde ledede videre fremad af Rinks Eftermænd i Embedet: Inspektørerne Stephensen og Ryberg [1]).

Planen var, af de tilflydende Midler at danne et Aarshefte, der skulde trykkes i Vinterens Løb og ligge færdigt til Skibsfarten mellem Kolonierne ved Sommerens Begyndelse aabnedes paany. Den lykkedes til Fuldkommenhed, og *Atuagagdliutit* — Titlen paa det ny Morskabsskrift — er endnu, efter næsten 40 Aars Bestaaen, fuldt levedygtigt. Det redigeres, illustreres, trykkes, indbindes og expederes af en og samme Mand, den Indfødte Lars Møller (Arĸ'aluk), hvis Navn ofte nok har været nævnet i alle Slags Beretninger fra Grønland, saavel uden- som indenlandske.

Heftet uddeles gratis gjennem hver Kolonibestyrelse, der aarligt modtager et vist Antal Exemplarer til Fordeling i de respektive Distrikter. Til Gjengjæld strømmer der saa paany frivillige Bidrag ind fra alle Kanter af Landet; og der er ikke mange af disse, der ikke begynde med: »da det er saa særdeles morsomt at læse i Atuagagdliutit, saa vil da nu ogsaa jeg komme med min Besyv«, samt lignende andre Udtryksmaader.

Af disse ofte noget bredt fremstillede, men forøvrigt interessante Besyver og Skildringer, er det, at Undertegnede her har gjort et Udvalg, dels i den Overbevisning, at de maatte kunne vinde Læsere blandt Publikum, og dels i et kulturhistorisk Øjemed, forsaavidt som at der herved frem-

[1]) Førstnævnte er fortiden Direktør for Kongelig Grønlandske Handel — Sidstnævnte er Kontorchef ved samme.

lægges den første og eneste Levering af selvstændig grønlandsk og vel overhovedet eskimoisk Literatur, som nogensinde er fremkommen i Verden; thi, den store Samling af Fortidens historiske Sagn ere, ihvorvel berettede af Grønlændere, dog alle nedskrevne, udgivne og delvis bearbejdede af Europæere, hvorimod nærværende som sagt gjennem Tilblivelsens hele Forløb, udgjøre et Førstehaands-Værk, hvorigjennem den civiliserede Nutids-Grønlænder giver et tro Billede af sig og sin Tid, medens hans hedenske Forfædre gjennem Sagnene have klaret for sig.

Forfatterne af »Kajakmænd« ere, tiltrods for deres mange ægte europæiske Navne, ikke desto mindre dog Alle ægte Grønlændere, — vi sige med Villie ikke: ægte Eskimoer, thi, som man veed, er den i Grønland boende Del af denne Folkestamme nu en meget blandet.

Der er en meget kjendelig Forskjel paa vore indfødte Forfatteres Fortælledygtighed, idet Enkelte forstaa at ordne baade Stof og Tanker paa det fornuftigste, medens Andre — til uendeligt Besvær for Oversætteren — kaste alting hulter til bulter. Hvad nærværende Udvalg angaar, fremtræder, tiltrods for den nyere Tids noget tillærte Fortællemaade, Forfatterpersonligheden alligevel ret synligt: Hos Petrus Lynge er det rørende Naivitet og godmodig Satire; hos Ungâralak conventionel Kajakmands Overlegenhed; hos Aparâvigssuak: gemytlig Forslagenhed (heraf tildels hans Navn eller rettere sagt Tilhænget til samme). [1])

Min oprindelige Yndlingstanke: at give en aldeles ordret Oversættelse, maatte af forskjellige Grunde snart opgives — nærmest som altfor hæmmende af en blot nogen-

[1]) Aparât er den almindelige grønlandske Udtale af Abraham, og Affixen »vigssuak« skal her sige noget omtrent som: den extra-rigtige Abraham, nemlig med en lille ironisk Bismag, der tilnød ogsaa kunde tillade Oversættelsen: »extra-vigtige«.

lunde behagelig Læsning; men jeg har ellers holdt mig saa tæt til Originalens Stil som den grønlandske er forenelig med den danske. Hist og her har det været nødvendigt at indskyde et Ord eller en Parenthes til Forklaring af de altfor ukjendte Situationer og Tilstande, særligt paa Grund af, at vore Forfattere, der jo udelukkende have skrevet for deres egne Landsmænd og af hvem de saagodtsom vide sig forstaaede paa Forhaand, ofte kun give halvkvædede Viser.

Hvad den aldeles ordrette Oversættelse angaaer, vilde en saadan ellers omtrent være kommen til at lyde saaledes: «Daniel, dengang han ikke havde Lyst til at gaae Post for Bestyreren, men fordi han dog med det samme kunde faae besøgt sin Moder (nemlig bosat der, hvorhen Bestyreren agtede at sende Post) — saa begyndte han dog at faae Lyst, og bagvendt af sin første Tilbøjelighed gik han saa Post for Bestyreren alligevel, endskjøndt han først ikke havde havt Lyst.«

Ogsaa har det i visse Tilfælde været fristende at stryge et og andet som altfor ofte tilbagevendende, og heriblandt især en vis Art trættende, plagiatmæssige Reflektioner, hvori Grønlændere i Almindelighed, men særligt maaske Kateketerne, synes at finde Behag i Skrift.

Endnu paa et Punkt modstaaer jeg ikke at foregribe Læserens Dom eller, at give ham en lille Ledetraad ihænde. Læseren vil nemlig muligvis undre sig over, at nærværende Fortællinger vække saa forholdsvis liden Spænding, da de dog indeholde saa kraftigt Sensationsstof som at Konebaade og Kajakker gaae tilbunds lige for Fortællerens Øjne, at redningsløse Kajakmænd sætte sig til at fryse ihjel paa drivende Isflager midt ude i det vilde Hav, at et fortvivlet Barn drukner sig, og at Snese af Ihjelhungrede findes sammendyngede under deres Husruiner . . . Hvilke Virk-

ninger vilde nemlig saadanne Motiver ikke kunne frembringe under europæisk Behandling! Men Grønlænderen — han tænker for det første meget lidt paa at ville »virke», han vil blot ligefrem fortælle, hvad det er, han selv eller den anden har oplevet; og for det andet tvinger Omstændighederne ham paa en Maade til at se selv det vidunderlige i en vis Hverdagsbelysning, thi hver Stund af hans Kajakmandstilværelse vil det selvsamme, som han har berettet om en Anden, kunne blive hans egen Lod, og han maa derfor tage jævnt selv paa det Store. En anden Sag er det, naar Fortælleren, endnu frisk opfyldt af det eventyrlige eller grufulde, mundtligt gjengiver dette — hvad enten for sit eget eller sin Kammerats Vedkommende —, thi saa ledsages hans Beretning af den uforligneligste Mimik og af en Rigdom paa malende Udtryk, der kun lidet svarer til hans Pens Evne.

Som det vil ses, har jeg fundet det passende at give en lille Prøve paa selve det grønlandske Sprog i de Vers, som af den indfødte Bestyrer af Atuagagdliutit ere dedicerede Hs. kgl. Højhed Prinds Valdemar af Danmark.

Angaaende Læsningen af de grønlandske Ord skal herkun omtales følgende: Accenten ' tilspidser Vokalen, hvorover den er anbragt, medens Accenten gjør den lang og bred. Sproget skælner tillige mellem to Bogstaver «k«, hvoraf det ene er vort almindelige haarde, medens det andet er blødt og lydende fra Ganen; dette er betegnet med Typen »ĸ'«. Der er endnu adskillige Nuancer baade i Udtale af Vokaler og Konsonanter, og som ligeledes have særegne Betegnelser, men disse sidste ere ikke, som de første, uafviselig nødvendige for at læse grønlandsk med Forstaaelse.

Alle Illustrationer med Undtagelse af de nedennævnte ere besørgede af Godthaabs Bogtrykkeri ved dettes ofte

nævnte Bestyrer, den Indfødte L. Møller (Arĸ'aluk), og sammes Sønner. Undtagelserne ere: Slutningsbilledet, der velvilligst er overladt af Fru Krarup Smith, »Kajakmanden paa Land«, der er tegnet af den norske Maler A. Block (efter Skitse af Rink), samt »Den omkomne Kajakmand« af Maler Riis-Carstensen.

Alle Anmærkninger og Parentheser ere af Oversætteren.

Og hermed overgiver jeg da til det ærede Publikum et Arbejde, som jeg trods megen alvorlig Flid dog ikke tør anse som frit for Mangler.

Kristiania, November 1895.

Signe Rink.

En Fisketur.

Af

Kristoffer Nielsen.

i havde længe ikke kunnet gaa i Kajak for Uvejr og Tyndis, men den 21. Febr. var det saa frit, at nogle af os besluttede os til at ro ned og fiske ved Augpalârtoĸ; vi vare mig selv, min Broder Kali[1]), Daniel og Ungâĸ. Da vi drog afsted, var det jævn Østenvind. Dog var vi aldrig saa snart komne i Gang, førend det begyndte at blæse op; men vi slog os tiltaals med at haabe, at det nok ikke vilde blive værre end det i Øjeblikket var, og i saa Tilfælde maatte vi kunne vove at fortsætte, men vare ikke før komne i Gang med at fiske, forend det begyndte at fyge fra alle Fjeldtoppene omkring os, og Søen at staa i Skum, saa vi strax bare maatte søge ind under Kysten for at knippe vore Fisk sammen, og saa uopsættelig begynde Hjemturen. Jeg selv havde havt Lyst til at vende om allerede inden vi begyndte at fiske, men den Gang vilde Ungâĸ paa ingen Maade.

Et Øjeblik syntes det som om Vinden vilde stille af, i det den gik mere sydlig, men dette var kun for at tage bedre fat igjen, og der var ikke tale om, at vi nu længer turde sætte over Bugten, saa vi holdt os i Stedet for forsigtigt langs Land, men ved Ekallunguit kastede Stormen

[1]) Karl.

saa voldsomt, at vi alligevel imod vor Villie førtes ud, og det var alt det, at vi mægtede at klare os over til Nunaĸ arfigssuaĸ[1]). Her vilde min Broder, at vi strax skulde have søgt i Land, men jeg foreslog, at vi hellere skulde se at komme rundt Pynten først; men vi havde muligvis gjort bedre i det andet; thi det eneste, vi nu vandt derved, var en Smule Læ under selve Iskanten[2]) (nemlig uden Mulighed for at kunne komme i Land). Vi blev Slag i Slag kastede ud igjen, og vi var nærved at fryse fordærvede. Mit Fiskebundt vilde nu ikke blive paa Kajakken længer, og saa nødig, som jeg vilde, maatte jeg lade det falde, hvad de andre to for længe siden havde gjort med deres. I samme Øjeblik hørte jeg Nødraab lidt fra mig. Det var saa min yngre Broder, der havde tabt Magten over sin Kajak og drev. Jeg fik ham fat og lagt ret igjen, men tabte ham i samme Nu atter af syne, da vi i Snefoget ikke kunde se længere for os end vor egen Aarelængde. Jeg fik nu i Sinde at forsøge paa at lade mig sætte i Land med Brændingen, men det eneste Sted, hvor det var gjørligt, stod der (desværre) et ubelejligt Isfjeld indkilet og sammenfrosset med selve Iskanten. Det gjaldt om at knibe sig forbi dette Isfjeld; men det var saa umuligt, at jeg tvertimod Gang efter Gang blev slynget lige imod det og derpaa altid slaaet tilbage igjen, indtil jeg saa dog tilsidst var saa heldig at flyde det forbi og derved førtes helt ind, hvor jeg lige i det afgjørende Øjeblik fik slaaet Armen omkring en spids Sten, der stak op af Iskanten og paa denne Maade fik jeg Fæste.

Saaledes blev jeg siddende en lille Stund, inden jeg rigtig fik mig besindet paa at stige ud. Men jeg kom da

[1]) En Strand, rimeligst et Næs med Hustomter.

[2]) Iskanten er den stejle, stenhaarde, spejlglatte, frygtelige Barriere, som hver Vinter danner sig langs Strandbredden. Den er sine Steder saa utilgjængelig, at Kajakmænd strande paa den af Mangel paa Fodfæste, hvis Vejr og Vind forhindre dem i at søge hen til andre og bedre Steder, eller hvis de savne et tilstrækkeligt stærkt Redskab til at danne sig Trappetrin i den med.

endelig op paa Land og begyndte strax at efterse min ødelagte Kajak, der var knækket flere Steder i Kjølen efter de stærke Stød mod Isfjeldet; men just som jeg staar i Lag med dette, faar jeg gjennem Snefoget og Søsprøjtet Øje paa Ungâk', der laa kæntret ganske nær ved mig; jeg slap øjeblikkelig min egen Kajak og ilede ham til Hjælp. Det var meget vanskeligt at faae fat i ham, da han var faldet ud af Kajakken, men jeg fik dog tilsidst Tag i ham og halet ham op, og det stod mærkelig nok ikke værre til med ham end at han strax kunde rejse sig af sig selv og derpaa give sig i Lag med at stryge Vandet af sine Klæder, hvorfor jeg strax bad ham passe sig selv, og saae mig nu videre om.

Og hvad skulde jeg saa faae at se andet end min egen stakkels Broder, hængende som en død Mand ud over sin Kajak. Jeg blev ligsom lam ved dette Syn, men samlede saa dog alle mine Kræfter sammen for at hjælpe ham, som han laa der og skvulpede frem og tilbage i Brændingen. Tilsidst fik jeg ham fat og trukket ind og begyndte at bearbejde ham, og saasnart som Aandedrættet og hans Samling vendte tilbage, forklarede jeg ham Nødvendigheden af, at vi saa hurtigt som muligt maatte se at komme over til Hustomterne (paa Næssets modsatte Side), og nu følte jeg ligesom Misundelse mod den anden, som jeg havde set løbe afsted ved egen Hjælp, for Kâli maatte jeg baade støtte og bære paa Ryggen, da han næsten ingen Kræfter havde tilovers. Desværre var det en daarlig, trættende Sne, vi havde at vade i derover til, og Kâli baade slingrede og faldt hver Gang jeg ikke bar ham. Tilsidst naaede vi dog Hustomten, hvor den anden gik og lavede sig i Stand med Straa fra Hustomten, saa det saae jo slet ikke saa galt ud for ham.

Jeg gav mig nu ogsaa i Færd med at rive Straa og sparkede derpaa Gangen[1]) saa ren for Sne, at jeg kunde

[1]) Denne »Gang« (torssuk) var selvfølgelig ligesaa utildækket som den øvrige Ruin.

lave dem et Hvilested, hvorefter vi alle Tre satte os. Naar jeg undtager mine Kamikker[1]), der hidtil havde holdt sig tørre, var jeg ellers ligesaa gjennemblødt som de selv.

Som vi sad der tæt op til hverandre i den fygende Sne, der bidrog meget til at vedligeholde vor Vaadhed, opdagede jeg snart, at Ungâĸ alligevel begyndte ængsteligt at tabe sit Udseende, og det varede heller ikke længe, førend han fros ihjel. Men som han ogsaa var elendigt klædt! — —

Hans bare Knæ, saavel som andre Legemsdele, kom overalt til Syne gjennem Hullerne i hans fattige Klæder. Hvorledes hans Endeligt var, véd jeg ingenting om, for han havde ikke talt.

Min kjære Broder levede endnu en god Stund, og han vilde sikkert have overstaaet al Ting godt, hvis han blot havde kunnet skifte Klæder, men ved den Tid Vandet skulde til at falde, begyndte ogsaa Tegnene hos ham, og da jeg nu var bleven vis paa, at han maatte dø, talte jeg til ham om det Hinsides for at han skulde berede sig, da jeg var bekymret for hans Sjæl, eftersom han havde hørt til de mere letsindige og ligegyldige; men han svarede, at jeg ikke maatte ængste mig for ham, for han gruede ikke, og at han kjendte Jesus Kristus og vidste, at han var den eneste Frelser. Herved lettedes som en stor Byrde fra mit Sind, og saa talte jeg kun til ham om den Lyksalighed, han snart skulde gaa i Møde i de Saliges Boliger; men jeg mærkede tilsidst, at han ikke hørte mig længer og saa sad jeg blot stille ved Siden af ham og saae, hvorledes han svandt længere og længere bort. Saa ledte han endnu en Gang efter mine Øjne, og idet han smilede til mig, udaandede han. Jeg var lykkelig over den Fred, jeg vidste, han havde følt i sin sidste Time.

Da jeg havde lagt dem begge to lidt tilrette, gik jeg over til det Sted, hvorfra man kan se over til vor Boplads

[1]) Skindstøvler.

(paa den anden Side af Vandet) i det Haab, at man under en Lysning i Snefoget maatte kunne faa Øje paa mig, da jeg jo kunde antage, at man efter bedste Evne var paa Udkig efter os. Jeg var ganske rigtig ogsaa bleven sét, men uden at jeg jo selv havde nogen Sikkerhed herfor. Jeg gik nu atter tilbage til de Døde og forsøgte her at vride Vand af mine Klæder, men hver Gang jeg lettede Pelsen lidt ud fra Kroppens Varme, frøs den øjeblikkelig til Is. Nu skulde jeg gjerne have kunnet sætte over, men

— — hentede vi i stille Vejr vore Døde hjem med Konebaaden.

alle tre Kajakker vare gaaet tabt. Det var imidlertid for trist at sidde ved Siden af Ligene, saa jeg begav mig paa Vej over til en af de andre Hustomter for at se Tiden an der, men under Vejs hører jeg saa en Stemme tale til mig op fra Søsiden. Det tog imidlertid en god Tid, inden jeg fandt ned til den Raabende, da mit Syn havde taget Skade i det skrækkelige Vejr, saa alting skinnede rødt og blaat for mine Øjne. Det var Nukagpiarak, der kom med tørre Klæder, jeg maatte altsaa være bleven set.

Men da det var altfor besværligt at faae Klæderne fat fra ham, vilde jeg hellere, at han skulde skynde sig tilbage igjen efter et Befordringsmiddel til mig. Om Daniel, som i Morges var fulgt med os andre tre; fortalte han, at han vel var naaet levende hjem, men med helt hudløst Ansigt.

Medens jeg ventende drev omkring i Strandkanten, stødte jeg først paa min egen sønderslaaede Kajak og derefter paa Ungâĸs, men den rørte jeg ikke ved[1]). Paa Vejen over Sundet gruede jeg frygteligt for de Meddelelser, jeg nu skulde til at gjøre vore stakkels Slægtninge. Næste Dag hentede vi i stille Vejr de Døde hjem med Konebaaden.

---

[1]) Ifølge gammel Skik rører man ikke gjerne ved Dødes Efterladenskaber, endsige gjør sig Fordel ved dem. Dog, ingen Regel uden Undtagelse. Nutidens Nød bryder saaledes undertiden den gamle Lov eller overtroiske Frygt.

Jagteventyr.

Af

Aparâvigssuak.

NGANG for lang Tid siden vare vi paa Rensjagt dybt inde i Godthaabs-Fjorden[1]). Vi tog tilvenstre opover Tasserssuak (en Indsø, et godt Stykke fra Fjordbredden) og sloge Lejr ved Majorĸaks Telteplads, hvorfra saa Narssakkeren Enok og jeg fordybede os videre ind i Landet for at jage. Vi standsede ikke, førend vi naaede ind til Kûgssuak, den Elv, der flyder ud fra selve Indlandets Is; og her fældede Enok lige strax et Dyr, samtidigt med at vi paa en af de Landspidser, der skyder op af Indlandsisen, ogsaa strax fik Øje paa tre andre fuldvoxne Handyr. Men dette var hinsides den store Elv, og denne havde min Kammerat ikke Mod paa at gaae over, hvorimod jeg selv nok mente at turde vove det, især saa tidligt paa Morgenstunden som det var (hvor Elvene inden Solens Virkning paa Isen endnu ikke er saa fulde som senere paa Dagen). Og saa havde jeg jo desuden kun mig selv at passe, da det eneste, jeg havde at bære, var min Riffel. Jeg kom ogsaa godt over, og ligesom jeg landede, opdagede jeg da ogsaa strax de to af Dyrene, som jeg med det samme

---

[1]) Naar man drager familievis paa Rensjagt, og dertil benytter Familiebaaden, den saakaldte Konebaad, slaar man gjerne fast Lejr ved den Fjordbred, som er nærmest de Højsletter, hvor Mændene agte at jage. Undertiden bæres dog ogsaa baade Teltene og Baadene et Stykke over Land til nærmeste Fjeldsø.

skjød; og det varede heller ikke længe, før jeg fik det tredie med nedlagt. Dette gav jeg mig øjeblikkelig i Færd med at flaa, da jeg saae, i hvilken udmærket Stand det var, hvorefter jeg gjorde det samme med de to andre. Jeg skrællede baade Talgen af og tog Maverne[1]) ud; men dette Arbejde tog mig heller ikke saa ringe Tid; Solen stod derfor allerede temmelig højt, da jeg skulde til at tænke paa Tilbagegangen over Elven; og paa denne Dagstid er som sagt Elvene fra Indlandsisen ikke gode at have med at gjøre, og denne her var ogsaa voxet vældigt siden jeg sidst gik over den; og denne Gang skulde jeg nu oven i Kjøbet have en dygtig Last paa Nakken; Talgen samt Maverne og saa meget af Kjødet, som der kunde være Mulighed for at medføre, pakkede jeg i Skindene af de tre Dyr.

Jeg kunde se Røg hos ham derovre paa den anden Side; han havde formodentlig tændt Lyngbaal for at holde Myggene fra sig. Saa vadede jeg da ud med min svære, uhændige Last; men jeg var ikke kommen langt, førend jeg mistede mine Støvler, som jeg havde haft hængende over Bøssepiben; men værre var det, at selve Bøssen, som jeg bar i en Rem, ogsaa gled af Skuldren og faldt i Elven, hvor jeg længe maatte ligge paa Knæ (paa en Sten) og famle efter den, paa Grund af at Vandet var saa leret og uklart, som det gjerne er Tilfældet med alt Elvvand i Landisens Nærhed. Jeg fandt den dog tilsidst; men maatte nu et godt Stykke ned ad Elven for at fange mit Kjødbundt, som (heldigvis) endelig var dreven fast imod et Klippestykke; men det var kun med stor Besvær, at jeg fik det paa Ryggen igjen, inden jeg gik videre. Det blev nu vanskeligere og vanskeligere at holde sig paa Benene. Alt som jeg kom ud mod Midten af Elven, blev Strømmen stridere og dybere, saa jeg tilsidst gik i til Livet, med Bundtet flydende bag mig, da Vandet hjalp til at bære

[1]) Maveposens Indhold anses som Lækkerbidsk.

det oppe. Jeg faldt igjen og havde endda meget værre ved at faae mig rejst nu end første Gang, da de tiltagende Vandmasser skød stærkere og stærkere paa. Bøssen, der nu, ligesom første Gang, faldt til Bunds, havde jeg den største Besvær med at finde frem igjen, da Stedet, hvor den (denne Gang) var sunken, ikke var til at se for de rivende Vande her midt ude. Skindbundtet maatte jeg denne Gang ogsaa et Stykke nedad efter.

Jeg lagde nok Mærke til den Uro, der var kommen over ham derovre, idet han løb frem og tilbage ved Elvkanten, og forstod ogsaa nok, at det var af Ængstelse for, hvad det skulde blive til med mig; men ikke desto mindre skulde han dog faa mig at se falde en Gang til, og det endda allerværst. Dette var da jeg var paa den sidste Halvpart af Elvens Brede. Nu var det ogsaa alvorlig slemt, da mine Ben efterhaanden vare blevne ligesom lamme af det iskolde Vand; og jeg begyndte nu virkelig at tvivle paa, om jeg nogensinde vilde faae mig rejst op mere; men efter flere mislykkede Forsøg lykkedes det dog tilsidst; men min Last magtede jeg denne Gang ikke at faae paa Nakken, og lod den nu blot slæbe efter mig, som den bedst kunde. Og paa denne Maade landede jeg da omsider; men Enok sagde ogsaa undrende, at jeg især sidste Gang havde været altfor ængstelig længe under Vandet. Men det var ogsaa mærkeligt, saa stor og stærk den Elv var bleven!

Han skaffede hurtigt Ild paany for at tørre mit vaade Tøj, medens jeg selv nøgen løb omkring for at holde Varme i Kroppen. Dernæst gav han mig det laadne Foer af sine Skindstøvler, idet han selv lod sig nøje med Yderstøvlen; — uden noget paa Benene vilde jeg nemlig ikke kunne have naaet den temmelig lange Vej hjem til Teltet ved Ferskesøen, hvortil vi først ankom henad Natten.

Næste Dag gik vi tilbage og hentede mit Bytte; men inden vi begav os paa Tilbagevejen, lod jeg Dragerne først

presse Vandet af Skindene og alting lægge ud til Tørring, og dette lod jeg dem gjøre hver Gang vi gjorde længere Holdt under Vejs hjem. Under et af disse fik en af dem — det var Elias — Lyst til at gjøre en lille Afstikker paa egen Haand for at se, om han ikke ogsaa skulde kunne faae sig et Rensdyr; men efter en Stund kommer han (i Stedet for med et levende Dyr) tilbage med Hænderne fulde af Foræringsstykker, bestaaende i kogt Renskjød. Her var altsaa andre Rensjægere ikke langt fra os, uden at vi havde den ringeste Anelse derom — og tænk — disse var Rensjægere saa langt borte fra som fra Sukkertoppen![1]) — Nikolai fra Agpat (Grønlænderplads under Godthaab) maa kunne huske disse Folk, da han (i Følge disses Sigende) en Gang tilbage i Tiden skal have været i Selskab med dem paa en længere Jagttur; men af dem, som den Gang hørte Sukkertoppernes Selskab til, skal de aller fleste nu være døde, og af os Godthaabere, som var med, er Enok og jeg nok ogsaa snart de sidste tilbage. Den Tur, hvor Elven nær havde revet mig med sig, fandt Sted i 1854.

Senere, i Aaret 1861, da jeg en Gang »vintrede« ved Kornok[2]), kom det mig en Dag for Øre, at Umanakkerne[3]) vilde med Baad op i Kangersunek-Fjorden, hvorpaa jeg ogsaa roede derhen i den Tanke, at gjøre dem Følgeskab paa Turen; men ligesom jeg vilde dreje ind i denne Arm af Fjorden, uden at jeg endnu havde set noget hverken til Konebaad eller Kajakker, fik jeg Øje paa en Fjordsæl, der morede sig med at springe op og ned ad et mindre Isfjeld, indtil den dog tilsidst slog sig til Ro paa Toppen af det.

---

[1]) Dette Forbavselsesudraab taler noksom for, hvor stationære de grl. Eskimoere ere blevne nu imod i forrige Tider, hvor Sommerrejser paa hundreder af Mil op og ned ad Kysten slet ikke hørte til Sjældenhederne. Den her omhandlede Afstand imellem de to Kolonier S. og G. er ca. 25 Mil.

[2]) Mindre Handelsplads — saakaldet Udsted — under Kolonien Godthaab.

[3]) Umânak, en i Nærheden af Kornok' beliggende Ø med Hernhuthisk Grønlænderbefolkning.

Jeg roede ud for at kaste efter den, men den var nu (uheldigvis) kroben saa langt ind over Randen, at jeg ikke kunde komme til at harpunere. Derfor maatte jeg beslutte mig til at skyde den (i Stedet for at fange med Harpun og Blære); men da det den Gang ikke var saa almindeligt at skyde fra selve Kajakken, som det senere er blevet, maatte jeg stige ud paa en lille Ishumpel, der laa i ret passende Afstand fra Isfjeldet med Sælhunden paa; men da Isknolden kun kunde rumme mig selv, maatte jeg lade mig nøje med at lægge min Kajak saa tæt op imod den som muligt, hvorefter jeg saa lavede mig til at skyde. Til Held saae jeg dog i det samme ned til Kajakken, der allerede var begyndt at drive af; men jeg fik den hurtig lagt til igjen, og saa maatte jeg da gjøre Alvor af at skyde. Jeg gjorde det og traf strax, men nu var Kajakken dog drevet saa langt ud, at det var alt det, at jeg med Bossekolben fik rakt Enden af den tværliggende Kajakaare; men hermed opnaaede jeg ikke andet, end at jeg fik Aaren ud af sin Stilling, hvorved den nu rimeligvis (med det første) vilde falde af og gaa tabt. Der stod jeg nu alene paa den lille Ishumpel midt ude i det brede Sund og stirrede efter min Kajak. Endnu var den dog ikke længere borte, end at jeg, ved at kaste mig i Søen, vilde kunne have naaet den; men jeg manglede Mod; først da mine Smaabørn samt de andre, for hvem jeg var Forsørger, fremstillede sig for min Tanke, og jeg desuden fik betænkt, at jeg alligevel snart vilde gaa til Grunde her, hvor jeg var, fattede jeg min Beslutning om at springe ud; men saae jeg saa blot ned paa Vandet, saa var det igjen en Fornemmelse, som om en skarp Knivsodde var vendt mod mig derude; og først efter at jeg tre Gange havde gjort forgjæves Tilløb, idet jeg hver Gang betænkte mig igjen, kastede jeg mig tilsidst ud; og da jeg saa først var derude, forfriskede og oplivede Vandets Kjølighed mig saaledes, at jeg ikke længere syntes, det var saa slemt.

Jeg fik ogsaa temmelig hurtig fat i Kajakken; men greb den i min Fortumlethed (for raskt) fat lige i Hullet, hvorved jeg kom til at kæntre den; og da jeg derpaa klyngede mig med begge Arme om dens opvendte Bund, kom jeg til at gaa en hel Gang rundt igjen med den, hvorefter jeg saa endelig fik den paa ret Kjol igjen; men nu var den baade fuld af Vand og Skindet en Del gjennemtrukket, saa der nu ikke syntes mere af den oven Vande end de opadstaaende Stævne. Jeg rev i en Fart Fangeblæren[1]) los til at holde mig oppe ved, og med denne i den ene Haand listede jeg mig derpaa langs Kajaksiden hen til Bagstavnen, som jeg langsomt og forsigtigt trykkede saa vidt ned, at jeg kunde komme op over den, og derfra paaskrævs krybe hen til Midten og der sætte mig i selve Hullet. Men idet jeg sank ned i dette, var det en Fornemmelse akkurat som om jeg med det samme skulde synke til Bunds. Som jeg nu sad dér og holdt Blæren. der endnu laa i Soen udenfor Kajakken, sad jeg selv i næsten til Munden; men ved at trække Blæren længere forover, mærkede jeg, at jeg derved steg noget, hvorfor jeg nu sogte at faae den tojret fast ved Forremmene[2]), hvad der ej var saa nemt at komme af Sted med under Vandet (det gik dog). Men nu fik Kajakken rigtignok vel stærkt Hæld bag over; dog maatte jeg anse det for en meget stor Fordel, at jeg selv herved fik hele Hovedet oven Vande. Aaren, som jeg for Resten hidtil slet ikke havde tænkt paa, hang (imod al Forventning) paa det mærkeligste filtret ind i Fangelinen langs med Kajaksiden, saa jeg nu altsaa ganske langsomt og forsigtigt kunde begynde Roningen under Vandet. Det tog en umaadelig Tid at komme blot over til Tigúnertaĸ; men var jeg først dér, tænkte jeg,

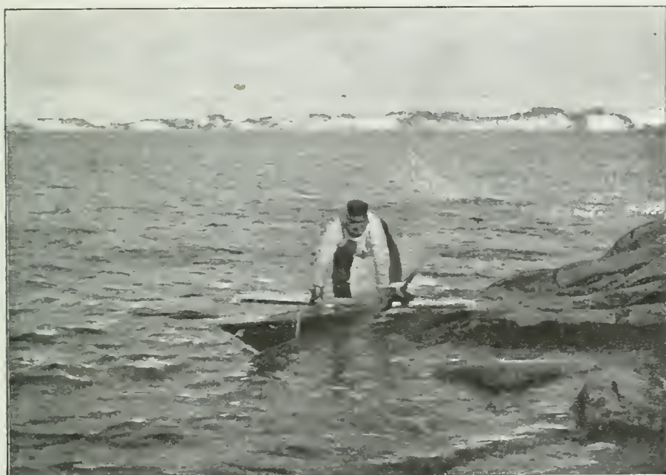
---

[1]) Sælhundeblæren (avatak') er som oftest dannet ved, at et krænget Sælskind pustes op. Den udgjor en af de vigtigste Rekvisitter ved Sælfangsten.

[2]) (tark'ai) Tværremme, hvormed Kajakken er forsynet baade agter og foran Mandens Siddeplads, ere bestemte til at fastholde hans Fangeredskaber saavelsom enhver anden Gjenstand, han onsker at anbringe paa sit snævre Dæk.

at jeg sagtens skulde kunne komme op og faae mig lavet bedre i Stand, fornemmeligt faae Vandet hældt ud af Kajakken og faae mig selv løbet lidt varm; men da jeg endelig kom over, var jeg saa stiv i Underkroppen, at jeg til at begynde med kun formaaede at krybe. Paa denne Maade naaede jeg hen til en Sten, hvorved jeg tøjrede Kajakken.

Nu forsøgte jeg at rejse mig, men faldt hver Gang om igjen, mange Gange! Tilsidst rettede jeg mig dog

Jeg krøb saa i den igjen — —

nogenledes, og fik vendt op og ned paa Kajakken, saa Vandet kunde løbe ud, og jeg krøb saa i den igjen og roede nu (paa almindelig Maade) tilbage til Ishumplen for at hente min dér efterladte Bøsse. Da jeg gjorde omkring herfra svigtede mit Syn mig dog et Øjeblik aldeles, saa alle de store Fjælde rundt om blev aldeles borte for mig, men det samme var for Resten ogsaa hændt mig for (under Vejs til Tigúnertaĸ) den Gang, jeg roede med Armene under Vandet og kun havde Hovedet frit. Ret

snart naaede jeg nu Ruinen[1]) paa Nunaruluk lige over for Ivnajuátoк, hvor det saa ikke gik bedre end ved Tigúnertaк, idet jeg ogsaa her indtil videre maatte lade mig nøje med at tøjre Kajakken ved en Sten, i Stedet for at faae den paa Land; men her gjenvandt jeg dog nogenlunde mine Kræfter, da her var saa godt med Straa paa Ruinen, saa at jeg flere Gange kunde skifte de Lag, hvormed jeg stoppede mig ud under mine vaade Klæder[2]); og tilsidst blev jeg saa vel til Mode, at jeg kunde faae Kajakken lagt op, og atter lidt senere paa Eftermiddagen kunde jeg endog ro en Tur over til Isfjældet med min dræbte Sælhund, af hvilken jeg strax udtog Leveren, som jeg fortærede paa Stedet tilligemed lidt af Bugspækket; og efter denne sidste Udflugt lavede jeg mig saa til at overnatte i Ruinen.

Medens jeg sad dér, begyndte Iserssarnak'en[3]) at blæse ordentlig op; saa havde jeg nu befundet mig paa Ishumplen, vilde det snart have været ude med mig. Noget op ad næste Dag naaede jeg tilbage til Kornok, inden endnu at have set det mindste til den Konebaad, for hvis Skyld jeg oprindelig var rejst ud. Som det senere viste sig, havde jeg taget fejl af Umánakkernes Afrejsedag og derfor intet set til dem.

Isfjældet, hvorpaa der var Blod efter mit Skud paa Sælhunden, havde de paa deres senere Udfart godt lagt Mærke til, men havde aldrig kunnet ane, at jeg havde nogen Andel i, at det var blodigt.

---

[1]) Ved Benævnelsen »Ruin« vil i Reglen være at forstaa Murlevninger efter Grønlands første Opdagere »Nordboerne«; for de efter Eskimoerne eller Grønlænderne efterstaaende Mure vil Benævnelsen »Hustomt« blive anvendt.

[2]) Man skulde undre sig over, at det kan være nogen Lise for den nøgne, forkomne Krop, at komme i Berøring med de omtalte Halmstraa, der tildels isklædte skrabes frem af Sneen. Ikke desto mindre betragtes de alle Vegne som en Trøst i Nøden — et velgjørende Incitament.

[3]) Lokalvinden, naar den blæser indad Fjorden; naar den staar udad kaldes den agsarnek.

En farefuld Postrejse over Isen.

Af

Casper Nielsen.

EG, som skriver dette, er Kateket Casper Nielsen fra Diskofjord[1]).

Det er nu mange Aar siden, følgende tildrog sig, men eftersom jeg idelig tilskyndedes af min Landsmand Gerhard Kleist, skal jeg, skjøndt jeg føler mig temmelig uduelig dertil, alligevel, saa godt som jeg efter Hukommelsen kan gjøre det, fortælle lidt om min Omvanken og mine Lidelser i de store, ensomme Trakter (inuilârssuarmé).

I Januar kom der Ispost fra Egedesminde til Kronprinsens Eiland, hvor jeg den Gang hørte hjemme. Posten gjaldt Inspektøren ovre ved Godhavn[2]), men Postmændene vilde ikke gaa længere end hertil, hvorfor jeg og min Morbroder Dinas blev udsete til at føre Posten videre.

Jeg var den Gang 20 Aar, og min Moder skjændte meget over, at jeg havde samtykket, jeg trængte jo ikke til den Førtjeneste, mente hun vel; thi Kronprinsens Eiland var i de Tider rigt paa Sælhunde, og hun vilde

[1]) Diskofjord, som skjærer ind i Disko Øens Vestkyst, maa ikke forvexles med den meget oftere omtalte Diskobugt syd for Diskolandet, langs hvilken en Del af Nordgrønlands Kolonier ligge.

[2]) Afstanden mellem Kr. Eiland og Godhavn er 4 Mil over et ubehageligt Farvand, som om Vinteren til Dels er islagt.

nødigt undvære mig til at fange disse; men Bestemmelsen var tagen, og vi skulde drage afsted, saa snart som Vejret kun bedagede sig en Smule; og dette blev den 24. Januar.

Da vi i Morgengryet[1]) begav os paa Vej, var Diskolandet, som vi skulde gaa over til, aldeles skjult for os i Taagen, men hvem skulde have tænkt, at vi derfor ikke skulde kunne naa frem i Dagens Løb, men i Stedet for komme til at tilbringe Natten paa Isen i stor Elendighed? Vi foer den hele Dag vild i Taagen, bestandig hid og did, aldeles i Blinde. Langt henimod Aften traf vi endelig nogle Fodspor, som først havde været rettede udefter, men senere syntes at være benyttede landværts igjen. Disse foreslog jeg nu at følge, men da jeg ikke kunde faae min Morbror overtalt hertil, lod jeg ham beholde sin Villie, hvorpaa vi igjen gjorde omkring. Efter nogen Tids Flakken kom vi saa forbi et indefrosset Isfjæld, som vi strax kjendte at have passeret en Gang før, og da vi lidt efter fik fat paa Skrue-Isen[2]), besluttede han sig til at holde Nat her, og jeg gjorde som han. Det var koldt, men endnu saa stille, at det endnu nok kunde gaa an, men ud paa Natten kom Stormen baade med Frostrøg og Taage. Den Tilstand, vi herved kom i, blev min første egenlige Prøvelse (under Kajaklivet), men der skulde komme det efter, som dog var endnu meget værre. Med Dagens Frembrud kom ingen Forandring, men vi fortvivlede derfor ikke, vi fejlede jo ellers ikke noget, saa min Morbroder satte igjen Kurs mod Godhavn, men heller ikke denne Gang var jeg tilfreds med hans Bestemmelse, da jeg vidste, hvor voldsomt Nordenvinden plejede at staa med Kast ned over Kârusuks Læside; og jeg stod paa, at vi hellere burde søge hjemad til os selv igjen; vi havde nemlig en Gang under en Lysning i Vejret kunnet skimte og mærke os vor

[1]) Overmaade svagt paa denne Aarstid.

[2]) Den af Havbølger og Strømmen sønderbrudte Is taarner sig Stykke over Stykke til Mure og Volde, der i Nødsfald kan yde nogen Læ i den hvide Orken.

Hjemstavns Isfjælde . . . . men han vilde ikke dette. Vi vide altid kun lidt, hvad der forestaar os, og vi have i alt kun at bøje os for Guds Villie.

Vi kæmpede os altsaa frem mod Stormen med vore Kajakker paa Hovedet; Dinas foran og jeg tvær og treven bagefter. Jeg faldt flere Gange i Revner, der var skjult i endnu ny Sne, men blev dog ikke vaad. Saaledes gik vi atter denne hele Dag, men ved Nattens Frembrud var min Morbroder bleven sneblind.

Her midt paa Isen i den bidende Storm og lige langt fra Land til begge Sider, var der nu neppe Haab om Redning. Vi overnattede igjen paa Isen uden at vide, hvor vi befandt os; men under en Smule Morgenklaring forstod jeg paa en Gang, at vi maatte være saa nogenlunde ret ud for Kolonien (ihvorvel langt fra Kysten). Jeg vilde nu skynde mig det bedste jeg kunde og se at naa frem. Jeg bad Dinas blive rolig, hvor han var, men vendte mig hvert Øjeblik om for at se efter ham og fik snart at se, at Staklen kom stolprende efter med Kajakken paa Hovedet, altid trædende fejl og slingrende i den allermest uvejsomme Is. Jeg kastede saa uden Betænkning min egen Kajak og løb tilbage for at bære hans for ham, og ledende ham ved Haanden naaede vi endelig mit Udgangspunkt, hvor vi saa igjen var nødt til at bære hver sin Kajak, og paa denne Maade vandrede vi saa om hele denne Dag med. Først henad Aftenen opdagede jeg Syd for Kitdlît en Spalte i Isen, der efter sin Retning lod til at maatte naa (føre lige ind til) Land.

Jeg fik nu nyt Haab om dog muligvis at faae ham reddet ind til et eller andet Sted, ved at følge denne Revne langs Læsiden af en Række grundstødte Isfjælde. Men dette skulde der nu heller ikke blive noget af. Jeg surrede vore Kajakker sammen, saa godt som det lod sig gjøre, for at faae den blinde Mand med mig; men vi vare ikke komne langt, førend Søgangen kom væltende imod os og til min Rædsel begyndte at bryde Isen i Stykker omkring

os, hvorved vi selv slyngedes frem og tilbage mellem Isflagerne, i stor Frygt for at faae vore Kajakker slaaede itu. Mit eneste Ønske var derfor nu blot at komme op paa den faste Is igjen. Jeg, som havde mit Syn, kunde jo nok undgaa at lade mig klemme eller sønderflænge, men min Ledsager kunde umuligt klare sig, og jeg saae nok, hvorledes hans Kajak efterhaanden stak lavere og lavere i Vandet.

Af sig selv havde han ikke villet sige noget, men da jeg endelig spurgte ham, tilstod han strax, at han sad i Vand og følte sig vaad. Da jeg derfor nu maatte holde hans Redning for opgivet, mente jeg, at det altid nu var behageligere at ro med Vinden paa Ryggen i Stedet for i Ansigtet, hvorfor jeg atter vendte fra Land, og vi roede saa en Stund rundt bare paa Lykke og Fromme, indtil jeg endelig opdagede en middelstor Isflage med en lille Snebunke paa. Isstykket laa og væltede sig frem og tilbage, gyngende op og ned, og jeg benyttede mig saa af Øjeblikket, da det vilde drive til, for at faae ham skudt ind paa det. Det lykkedes mig, hvorpaa jeg lavede ham et saa godt Sæde som muligt midt i Snepletten. Saa snart som jeg havde faaet ham anbragt her, bad han, at jeg endelig blot vilde lade ham være, hvor han var og kun tænke paa mig selv, men det vilde jeg ikke, saa længe han endnu ikke fejlede noget [1]), da jeg i saa Fald maatte være at anse som medskyldig i hans Død; og det var først langt ud paa Natten, at jeg kunde bestemme mig til at gaae fra ham; men da bad han mig om først at synge en Salme over sig; men, rigtignok imod min Overbevisning, svarede jeg ham, at han jo endnu ikke fejlede noget, og at det, hvis jeg i saa Fald sang over ham, vilde se ud,

[1]) Hermed menes, saa længe som Symptomerne til Ihjelfrysning endnu ikke var indtrufne; thi naar der alligevel ikke længer er Haab for Livet, ansé Grønlænderne det nemlig ikke længer for Uret, at forlade den i Nød stedte for at redde sig selv.

som om jeg ønskede hans Død. Han, den Stakkel, sagde mig ogsaa, at han led af Samvittighedsnag, fordi han i sin Ungdom havde forskudt sin Kone for en anden. Da jeg endelig havde forladt ham, satte jeg Kursen lige mod Land over daarlig Is og tilbragte Resten af Natten siddende i min Kajak paa Isen, et Stykke Vej østen for ham; men da jeg i Morgendæmringen skulde klare lidt for mig, angaaende hvor jeg vel befandt mig, fik jeg desværre Syn nok for dette; her sad jeg ret ud for det Næs, de kalder Uivfat[1]) — det som danner Omdrejningen til Diskofjorden[2]). Nu ansaae jeg da ogsaa mig selv for redningsløst fortabt; og da jeg intet bedre vidste, vendte jeg mig mod Himlen og bad: »Jeg ved, at jeg er syndig, men jeg beder dig alligevel, Gud Fader, at mit afsjælede Legeme maa finde Hvile paa Landjorden frem for paa Havets Bund, saa vore Efterladte herved maa komme til Kundskab om, at vi virkelig er forulykkede« [3]). Jeg sad endnu ubevægelig og raadløs, da Isen under mig pludselig slog en Revne, hvori jeg øjeblikkelig sank ned med Kajakken. Revnen pegede ogsaa denne Gang mod Land, men jeg rørte mig alligevel ikke af Stedet, ikke førend Spalten udvidede sig saa meget, at Aaretaget blev frit; men nu da jeg skulde til at begynde at ro, savnede jeg alvorligt mine Kajakvanter; disse havde jeg nemlig ladet ham[4]) beholde,

---

[1]) Bregnerne.

[2]) En Fejlregning af 3 til 4 Mil.

[3]) Hermed sigtes til den Overtro, at forulykkede Kajakmænd eller over Hovedet forulykkede Mennesker, hvis Lig ikke kommer tilstede, blive at anse for k'ivigtut, Folk, der forsætlig er flygtede fra Samfundet og frygtede som Spøgelser.

[4]) Her er et slaaende Exempel paa den Grønlænderne endnu iboende hedenske Frygt for at nævne de Døde ved Navn, og ikke mindst paa den Klarhed, hvormed den længst forsvundne Begivenhed under Gjengivelsen træder frem her for Fortælleren, der ikke en Gang i sin Fortælling nævner Morbroderen ved Navn efter dennes Død Han husker nemlig endnu den Gysen han følte, da han i Tyveaarsalderen sad ene og forladt i den vildsomme Isørken, maaske forfulgt af selve den gyngende Skodse med Liget af den samvittighedsforfulgte Morbroder, hvis Navn han ikke for alt i Verden vilde have turdet nævne, for at ikke Gjenfærdet, der ifølge gammel-eskimoisk Overtro for en vis Tid holdt til ved Liget, skulde høre sit Navn og vise sig for ham.

ihvorvel jeg nok vidste, at han ikke vilde faa synderlig længe Brug for dem. To Døgn roede jeg nu uafbrudt i denne Revne, uden saa meget som en eneste Gang at have forladt Kajakken og havde dog hidtil undgaaet at faae Frost i Hænderne. Medens jeg endnu holdt til i den udvidede Revne, saa nær som mulig til Landsiden, for ikke at udsætte mig for at drive til Søs, blev det ganske stille; men alt som jeg roede, øjnede jeg selve Havet med mange snebedække Isflager, et Syn, der paa en Gang gjorde mig umaadelig tørstig. Da det endelig lysnede, hørte jeg nordfra en buldrende Lyd, som (jeg senere begreb) havde været Diskofjordens Is-Kælvninger, og da jeg fra Spalten af alligevel kom ud i aabent Hav, skjød Kajakken en voldsom Fart, op og ned, da her blæste en Storm, saa det føg ned fra de høje Fjælde. Her var det mig ikke længer muligt at holde Bagsiden af mine Hænder fri for Frost, saa min eneste Udvej var da uafladelig at dyppe dem saa dybt i Søen som muligt for hvert Aaretag; men da dette ikke forslog i Længden, maatte jeg tilsidst trække en Snørerem ud af mit Kajaktøj til at bevikle dem med, og dette hjalp dejligt.

Jeg gyngede, saa det stod efter, løb op med Søerne og saa ned igjen, indtil jeg endelig traf Landingsted langt vester omme; og dette var saa Diskofjordens Underland; men Iskanten mod Havet var her saa forfærdelig høj og besværlig, at jeg med min tungt overisede Kajak nær aldrig var kommet op paa den; men ved at banke Isen af, saa langt jeg kunde række mig frem i min siddende Stilling, fik jeg mig dog tilsidst arbejdet op. Dette var lige i Middagslysningen. Jeg tog i en Fart Kajakken paa Hovedet og ilede hen over den faste Grund. Jeg var dog endnu i Tvivl om, hvorvidt det var frossen Sø eller selve Underlandet, jeg gik paa, indtil jeg endelig opdagede et

---

Slig Overtro vil hænge ved Folk selv om de ere Kristne i det vigtigst Fornødne, og at det sidste i høj Grad gjælder Grønlænderne, maa man absolut fastholde.

gult Straa stikke frem af Sneen. Saa Gud være lovet, jeg var altsaa dog kommet paa Land! Jeg fandt snart en Hule, hvori jeg kunde forvare min Kajak, hvoraf jeg først udtog Brevskaberne samt en Æske og en lille Stenkrukke, som jeg dog vilde sé at faae med mig til Bestemmelsesstedet. Men nu kom Tvivlen om hvilken Vej, jeg skulde tage, om hvor vidt denne gik søndenom eller bagom de høje Fjælde. Jeg valgte Bagvejen, og tænk — den var den rigtige! I Begyndelsen var jeg ret vel til Mode og var ogsaa allerede naaet et godt Stykke frem ved den Tid, det skumrede igjen; men jeg var ganske bange og uhyggelig til Mode over den lange, dybe Hulvej, jeg vidste, at jeg skulde ned igjennem; men uagtet Mørket omgav mig tættere og tættere, da jeg endelig naaede den og vandrede dernede, hændte der mig intet ondt. Alt som jeg derefter vandrede hen over de aabne Sletter, fik jeg med en Gang midt paa den glatte Sne Øje paa en vældig stor Hund med hængende Øren; men da jeg naaede hen til den, viste det sig kun at være en Sten, der stak op af Sneen. Jeg gik et Par Gange rundt om den, og fortsatte derpaa min Gang, men opdagede saa snart efter to Grønlændere, der stod og borede med deres Tok'er[1]) i en Isbue (af det Slags, som Elve og Vandfald gjerne danne i Frosttiden). Jeg troede, det var to, der stod og borede efter Vand, og nu kom der atter en frygtelig Tørst over mig, og jeg gav mig til at løbe det bedste jeg kunde, hen mod Stedet; men da jeg kom, var der igjen ingen Ting, hverken Isbue eller Mennesker; jeg kunde alligevel ikke lade være at sparke op i Sneen med mine Hæle, men der fandtes aldeles ingen Ting af det, jeg mente at have sét. — — Jeg gik videre og kom efter nogen Tid ud i dyb Sne, hvorunder der stod Vand; dette var en slem Vadetur i Mørket; jeg slap heller ikke godt fra det, men faldt et andet Sted ud over en mindre Bratning ned i endnu mere

---

[1]) Isstave, rund Stok med en Jærnspids eller et Huggejærn for Enden.

Vand, og laa længe og famlede, inden jeg kom rigtig paa Benene igjen; men nu manglede jeg ikke Drikkevand og drak ogsaa dygtigt; men da jeg begyndte at fryse stærkt, gik jeg snart videre. Da jeg endelig fra Fjældene igjen kom ned paa Isen, var det blevet bælgmørkt; men her fik jeg snart Øje paa tre Slæder, der kjørte mig forbi, men derpaa standsede et lille Stykke forude for mig. Saa glad jeg blev! Men saa slog mig den Tanke, at det maaske igjen kunde være et af mine falske Syner . . . »Ja, er det Diskomænd«, tænkte jeg, saa vil de jo nok tiltale dig — lad os se!«

Men det var kun saa, at mine Sandser atter havde bedraget mig, og det uagtet jeg lige til det sidste skjælnede baade Kusken, der stod parat til at gribe Slædernes Opstænder, og Hundene, som stod paa Spring. Medens jeg vandrede frem i Mørket, hører jeg saa paa en Gang en fin, spæd Stemme sige foroven: »Nu gaar du forlangt øster i«. Jeg undersøgte Sammenhængen, og idet jeg med venstre Haand borede Staven i Isen, drejede jeg saa højre om med det samme, hvor der strax flimrede mig et lille Lys i Møde midt i en lille Taagedunst. — Lyset var hverken ovenfor eller nedenfor mit Øjes Syn, men aldeles ret udfor, og jeg gik lige frem efter det, og det var mig nu, som om jeg var omgivet af en hel Menneskesværm; og det lysnede mere og mere foran mig. Jeg var jo nu nede paa selve Isen og gik langs selve Landet. Da jeg kom til en lille Skrænt, var jeg blevet saa søvnig, at jeg to Gange ønskede blot at maatte sove et lille Øjeblik; men Søvnen indfandt sig ikke, og da jeg tredie Gang satte mig, hørte jeg en Lyd ovenfra, som fra Blæseinstrumenter; og jeg tog denne som et Tegn paa, at jeg ikke havde Lov til at sætte mig til at sove her. Saa gik jeg igjen et lille Stykke, men som jeg kom til det Sted, som de kalde Kitdlît og herfra fik Øje paa det høje Fjæld ovenfor Kolonien Godhavn, forsvandt pludselig det jeg havde fulgt (nemlig Lyset). Her

mærkede jeg nu paa en Gang, at der var gaaet Frost i mine Fødder.

Om Morgenen den 28. Januar ankom jeg endelig til Godhavn, men jeg maatte krybe paa alle fire op ad den glatte Bakke, der fra Isen af fører op til Inspektørboligen. Det var saa tidligt paa Dagen, at Folk endnu ikke var staaet op.

Jeg gik ikke først til mine Landsmænds Hytter, men lige ind i Inspektørboligen, hvor jeg til Held fandt Kokken[1]) oppe. Han stod i Kjøkkenet, men kunde ikke kjende mig. Han gav mig strax et Stykke Fidtebrød, men det smagte som Jord paa min Tunge. Han forbød mig at drikke Vand og gik saa ind til Inspektøren, som han sagde laa endnu. Men denne kom strax ud lige fra Sengen, men da han hørte, at Maden forekom mig at smage som Jord, tog han strax en Spølkum fuld af Vin, hvori han kom noget hedende (Rom eller Brændevin), og sagde, at jeg bare skulde tømme denne ud; og det kan nok hænde, at jeg blev varm af det; men med det samme tabte jeg aldeles Kræfterne. Han forbød mig at gaa ind i Varmen; men da jeg rejste mig op for at prøve paa at gaa, kunde jeg ikke flytte en Fod.

Hvis Gud vil lade mig leve endnu nogle Aar, skal jeg nok fortælle et og andet mere fra den Tid af, jeg blev Kateket herude ved Diskofjord (Kangerdluk). Sé nu først paa den Smule, jeg her har nedskrevet, og saa lev saa vel alle mine Medsyndere (Medskyldige i Verdens Synden).

---

[1]) De vel oplærte grønlandske Tjenestefolk tilbringe under Tiden ogsaa Natten i deres danske Herskabers Huse — under Tiden ikke. I Nordgrønland er det første, i Sydgrønland det sidste det almindelige.

Min Lods-Tur med Amerikanerne.

Af

David Danielsen,

Sælfanger i Diskofjorden.

DA det jo nu er bleven Skik, at ogsaa vi Grønlændere lade forskjellige Beretninger trykke, og da det er meget underholdende at læse saadanne, vil jeg nu ogsaa fortælle lidt fra min Rejse med Amerikanerne[1]).

Jeg husker, at vi skrev den 16. Juli, og at vi ingenlunde tænkte paa Besøg af nogen som helst Slags Fartøjer (den Dag), da det saa ikke desto mindre pludselig hed sig, at der nu stod et fremmed Skib indad Fjorden mod os. Saa viste det sig snart, at det var en Amerikaner, samt at Anledningen til dens Besøg var at tage selve mig med sig. Min Landsmand Nicolai omme fra Godhavn var allerede ombord hos dem, sagdes der ogsaa. Jeg syntes, jeg var nødt til at gaa med, naar de bad mig, og saa fik jeg vor Katekets Kajak tillaans med mig. Det var ved Solnedgang, jeg gik ombord, og i Nattens Løb naaede

---

[1]) Endskjøndt Fortælleren hverken nævner Navn paa Skibschefen eller paa Skibet, der kom og tog ham med som Lods og Tolk, endsige antyder Hensigten med Rejsen, er det dog indlysende, at der her omhandles Løjtnant Garlingtons Undsætningsexpedition efter Greely med Skibet Proteus, der ifølge de senere Greely-Beretninger skruedes sønder og sank under Isen i Smithsund 23. Juli 1883, omtrent ret ud for Kap Isabella (Amerika-Siden af Smithsund) — den samme Hændelse, som Fortælleren her kommer til at skildre.

vi op under Kolonien Upernivik[1]), som vi dog først kom forbi ved Middagstid næste Dag, hvorpaa vi om Morgenen derefter med stærk Østenvind naaede ind i Baffins-Isen.

Her traf vi baade Skodser og større sammenhængende Ismasser, lige til vi tilsidst vare aldeles indeklemte i Isen.

Det var ængsteligt at sé til paa Grund af Driften. Vi sejlede og sejlede derpaa og fik saa endelig Hedningepladsen Gebior[2]) i Sigte. Vi naaede derop Kl. 12 om Middagen, men fandt (desværre) ingen af Eskimoerne hjemme. Isen borede sig ind paa os, saadan at vi ikke kunde komme af Stedet før henad Natten; men da jeg næste Gang kom paa Dækket, fandt jeg os igjen opankrede ved en stor Ø, hvor der var en omvendt Storbaad, hvorunder der opbevaredes umaadelige Mængder Proviant og Skydevaaben.

Et andet Sted, ikke langt herfra, var der ligeledes et Skur fuldt af Madvarer, og udenfor var der henstillet en lille Dampbaad, og ret i Nord herfra stødte vi, efter at vi igjen havde sejlet en lille Stund, tilsidst paa flere Kulbunker, saa store som hele Strandbredder fulde af Rullesten, og saaledes vedblev vi en god Stund at finde lignende Proviantbunker[3]).

Saa skulde vi da til at forlade den ostlige Kyst og satte derpaa lige tværs over til Amerika-Siden, hvor vi gik til Fjælds inde i en dyb Bugt for at sé, hvordan Farvandet nu var nordefter[4]), og da der viste sig aabent Vand, maatte vi strax af Sted igjen. Men det varede ikke længe, forend vi naaede Pakisen, og Chefen vilde øjeblikkelig have vendt igjen, men Isen kjørte saa stærkt paa, at vi i et Nu vare

---

[1]) Sidste danske Koloni mod Nord.

[2]) Hans Opfattelse af Amerikanernes Udtale af Cape York.

[3]) Depoter, henlagte af tidligere arktiske Rejsende, saavidt jeg kan udregne: nærmest af Skibet Pandora.

[4]) Hvorfra man forventede Greelys Ankomst.

aldeles omringede af den, og Kl. 1 sad vi allerede saa fast, at vi med det samme blev løftede til Vejrs af den og lagt saadan paa Siden, at vi havde største Møje med at gaa henad Dækket. Skandseklædningen faldt og Roret splintredes med en Larm, som gjorde én ganske ør i Hovedet. Nu blev der Travlhed med at redde Proviant ud paa Isen. Dette maatte nemlig gaa i en saadan Fart, at man endog nødsagedes til at lade Hækjollerne og de andre Baade falde ned (til at fire dem ned var der ikke Tid); men heldigvis blev kun en eneste af dem noget beskadiget. Vi Grønlændere vare naturligvis ivrigst for at faae vore Kajakker i Sikkerhed ud paa Isen.

Vi vare nu for saa vidt frelste!

Nu var det vidunderligt at se den Hast, hvormed Skibet sank. Ræerne knækkede som Pinde og forsvandt i Dybet, og det hele var borte i et Nu lige for vore Øjne, og der var saa ikke det ringeste tilbage af Amerikaneren andet end det, vi havde faaet kastet ud paa Isen. Den første Nat efter Forliset blev vi liggende her under en vældig Storm, men begyndte næste Morgen tidligt at bringe de reddede Sager ind til Kysten (Kap Isabella). Færdige hermed lavede vi os et Ly ved at brede et Sejl over en Kløft. Det var dog en dejlig Fornemmelse at være paa Landjorden igjen. Her tilbragte vi nu hele to Dage med at gjemme Proviant ned i Klippehuler[1]). Men nu maatte vi jo (desværre) igjen tilbage over det store Vand. Landet derovre kunde vi netop skimte som en smal Stribe over Horizonten; men efter en god Dags Sejlads vare vi derovre og landede Kl. 4 om Morgenen et Sted, som var en god Del nordligere end Gebior (Cape York). Vi havde sejlet for en dygtig Norden. Saa snart som vi havde hvilet os

---

[1]) Disse Depoter, der i vedlagt Rapport gav Oplysning om Proteus' Skjæbne, blev fundne 9. Oktober samme Aar af selve den mod Syd søgende Greely-Expedition, der nu maatte gaa sin fatale Sultevinter i Møde — forholdsvis nær det samme Sted, hvor dets Undsætningsskib var sunken.

tilstrækkeligt ud, maatte vi afsted igjen, og man (Amerikanerne) spaaede mig og min Kammerat, at vi nu rimeligvis vilde faae hudløse Hænder[1]); men hvad brød vi os om det (det vilde vel være det mindste). Desuden véd vi jo, at vi Mennesker ikke ere skabte til at leve udelukkende i Velvære; det er nødvendigt for os, at vi ogsaa prøve Modgang, og hvad der paalægges os af Vorherre, det bør vi lide uden at knurre. Vi sejlede nu nok en Dag for haard Blæst, og sov næste Nat paa Rullestenene i Land og følte os alle meget forkomne. Min Kammerat græd af Angst og onde Anelser; men jeg bad ham om at lade dette være, hvis han vilde have nogen Trøst af mig; vilde han derimod være fornuftig, saa skulde jeg hjælpe ham, alt hvad jeg kunde.

Næste Nat trak vi Baadene op og sov paa Isen. Det var deres (Officerernes) Tanke, at søge mulige tilfældige Skibe omkring Gebior, hvorfor vi maatte styre ind der. Vor ene Baad, den jeg ikke var i, afgik en Dags Tid før os andre, men vi indhentede den hos Hedningene paa Gebior (denne Gang vare disse til Stede).

Her var andre Skikke end hos os paa Grønland. Deres Jomfruer gik fuldt klædte i blaa Ræveskind, medens alle ældre Kvinder blot brugte saadanne til Benklæderne, men bar Sælskind paa Overkroppen.

Mændene gik i Bjørneskind, saa alting var anderledes end hos os i Grønland; men venlige, det vare de.

Efter 5 Dages Ophold her, lavede vi os til at gaa videre mod Syd, og de lettede sig for en hel Del Proviant paa Grund af det store Vand, vi nu skulde i Lav med, hvorved Hedningene fik mange Blikdaaser med Kjød i til Foræring af dem. Det blæste atter voldsomt, og vore Baade skiltes for en Tid, da de tog Vinden ind fra hver sin Side. Saaledes kunde vi stryge afsted i den tætte

[1]) Under den forestaaende lange Baadrejse, hvor der vel maatte gjøres lige saa megen Regning paa Aaren som paa Sejl.

Taage uden at udsætte os for at løbe paa hverandre. Jeg var nu selv alt andet end vel til Mode, og jeg kunde kun bede for mit Liv til Bølgernes Herre, til den forbarmende Gud, som ene formaar at bevare os.

Bølgerne stod om os som Bjærge, og en Gang brød de over Baaden paa en Maade, som om vi sank dybt ned med det samme, og her kommer saa noget, som jeg dog ikke kan lade være med at fortælle.

Saa snart som de begyndte at tvivle om Redning, gav de sig allesammen til at drikke dygtigt Brændevin, og vilde endelig ogsaa have mig til det; og skjøndt jeg længe ikke vilde, fik de dog ogsaa tilsidst mig med, da nemlig Befalingsmanden paa vor Baad sagde, at jeg burde gjøre det. Siden den Tid gik jeg med hver Gang, de andre tog noget[1]).

Befalingsmanden spurgte, om jeg troede, vi vilde kunne naa op til Disko; men da jeg svarede, at jeg ikke kunde sige det, sagde han selv: »Nej, med denne Storm er det umuligt«. Endelig fik vi saa megen Klaring, at vi dog kunde øjne Land; men det trak hurtig sammen igjen, saa vi atter sad indhyllede i Taagens Mørke; men da det saa næste Gang klarede ordentligt op, fik vi det dejligste blaanende Land i Sigte i Syd, og nu blev det (hjemlig) yndigt for mig og Nicolai, medens vi med tiltagende Stille satte ind gjennem et Bælte af stor og smaa Is, som vi ofte maatte stage af Vejen foran vor Boug. Isen kom fra en umaadelig stor Bræ inde paa Land. Denne brugte vi tre Dage til at komme forbi, og den var skinnende hvid af bare Is. Siden vi forlod Gebior havde vi ikke været ude af Baadene, og kom det heller ikke, førend vi vare Upernivik paa en Dagsrejse nær. Som vi havde tænkt, naaede vi derned Dagen efter denne vor første Landgang, men Kl. 1 samme Dag rejste vi allerede

[1]) Sandsynligvis har man jevnligt anbefalet en Dram til at varme sig paa under det strænge Vejr, hvorimod David D. synes at lægge noget umoralsk deri.

videre Syd paa til K'ek'ertatsiaĸ[1]), hvorfra vi igjen brugte 10 Dage til Disko, det Land, som jeg næsten havde opgivet Haabet om nogensinde at gjensé. Og her kom de andre da tidsnok til at træffe Skib til Hjemrejsen.

Gud ske Lov! (at vi slap fra det, som vi gjorde).

---

[1]) Udstedet Prøven under Upernivik.

Om Tilfælde, hvor jeg har været i Fare.

Af

Karl Olrik,
Kajakmand.

DA jeg finder »Morskabsskriftet« saa særdeles underholdende, vil jeg selv ogsaa give et Par Meddelelser om et og andet, som jeg har været udsat for, siden jeg begyndte at færdes ude omkring.

I Begyndelsen af min Kajakmandstid kunde jeg aldrig faa nok af at være ude og var aldrig bange for noget som helst; aller morsomst fandt jeg det i rigtig Søgang.

En Dag i en dygtig Sydvest vilde saa min Ven Anton Dalager og jeg endelig ud at øve os, og vi modstod ikke vor Lyst, endskjøndt de Ældre paa det kraftigste fraraadede os det, idet de mente, at vi dog endnu ikke var udlærte nok til at udsætte os i saadan en Sø; men vi maatte endelig afsted. Allerede lige udenfor Fjorden tog Kajakken Vand over; vi syntes netop dette var uhyre morsomt, og sagde derfor til hinanden: Lad os ro op i Vinden og se, om vi kan holde os paa Toppen af Soerne? Inde paa Land stod Antons Fader og saae til. Efter nogen Tids Forløb opgav jeg det dog og drejede fra Vinden igjen, medens min Kammerat derimod endnu holdt ud; men som jeg nærmede mig Fjorden, mistede jeg Magten over min Kajak, og alt, hvad jeg stred og brugte Aaren, snart tilhøjre og snart tilvenstre, hjalp det lige meget, drive gjorde

jeg, og under nok et Forsøg paa at skodde. gik jeg rundt. I min første Forskrækkelse slap jeg Aaren; jeg fik den dog strax fat igjen, men lod den saa atter slippe mig afhænde i den Tanke, at min Kammerat uden Tvivl strax maatte opdage mig; men da jeg endelig langt om længe mærkede noget famle ved min Skulder, medens jeg stod paa Hovedet i Vandet, havde jeg kun en ganske dunkel Forestilling om, at der maatte være nogen i Nærheden af mig, for jeg var paa dette Punkt lige ved at kvæles og tabe Besindelsen. Jeg husker dunkelt, at jeg gjorde en Anstrængelse for selv at hjælpe til, ved at række Armene i Vejret[1], men i Stedet for at gribe fat om min Undsætningsmands Kajakdæk, som jeg troede jeg havde gjort, fik jeg senere at høre, at jeg kun havde trommet mod Bunden af hans Kajak.

Efter dette vidste jeg saa slet ingen Ting af mig selv, førend jeg igjen kom til Live og til Forstaaelse af, at det ikke en Gang havde været min Ven Anton, men dennes Fader, der tillige med Johan vare komne mig til Undsætning, og derefter roet mig ind til Land. Det var en utaalelig Pine med alt det Saltvand, man skulde af med baade gjennem Næsen og Munden. Jeg kom mig ellers hurtig igjen efter denne Tur; men det varede ikke længe, før jeg atter kom i en ikke saa ringe Fare.

Det var i Marts. Jeg havde besteget en noget skrøbelig Del af den faste Vinteris, hvorfra jeg agtede at skyde Sælhunde, i hvilken Anledning jeg lavede mig en Skydemur af den løse Sne, der fandtes her. Jeg var snart færdig hermed og lagde mig saa paa Lur; men da jeg efter en Tids forgjæves Venten blev aldeles stiv af Kulde, rejste jeg mig for at røre mig lidt; men kun et Par Skridt til Siden var Isen raadden, saa jeg strax faldt i, uden at det var mig muligt at slippe op igjen; thi overalt, hvor jeg greb for mig, knækkede Isen strax af. Jeg forsøgte Gang paa

[1] Den Maade, hvorpaa en Kænlret nærmest kan blive hjulpen op igjen.

Gang at gribe efter min Isstav, som stod plantet et lille Stykke Vej borte i den bedre Is; men for hver Gang jeg løftede mig op for at gribe til, faldt jeg tilbage i Vaagen igjen (da Isen som sagt altid gik i Stykker af min Vægt); men det blev alligevel ved Hjælp af min Tôk (Stav), at jeg tilsidst fik mig svunget op; og saa kan det nok hænde, at jeg i en Fart snappede alle mine Redskaber og pilede hjem over Isen, der heldigvis laa fast lige ind til vor Plads. Under Opstigningen af Bakken derhjemme maatte jeg dog give tabt. Min Moder, som havde set mig fra Vinduet, kom ned og tog mig ved Haanden og ledede mig op til Huset. Dette Tilfælde forefaldt ved Atâne, men senere flyttede vi til Ok'aitsut[1]), hvor jeg atter kom til at opleve noget ualmindeligt. Jeg var den Gang endnu ikke blevet Sælfanger; men fiskede kun og skjød Fugle fra Kajakken. I Oktober havde allerede alle Smaasøer og Pytter været bundfrosne, hvorefter der imidlertid dog igjen indtraf uventet Tø med jævnt Blæsevejr; men da vi en Morgenstund som sædvanlig gik udenfor Døren for at spejde Vejret, havde Frosten atter indfundet sig; og Moder fik strax Lyst til at gaa ud og skrabe kiliagkat[2]); men da jeg saae hende lave sig til, sagde jeg: »Moder, det nytter ikke, det vil være spildt Ulejlighed, Bærrene kan ikke allerede være frosne paany«. Hun gjorde heller ingen Indvendinger, men blev ganske rolig hjemme, hvorpaa jeg selv ilede bort for at skyde Edderfugle. Temmelig nær herved fik jeg hurtigt fire Stykker, og just paa den Tid, jeg vidste, at Solen kigede ind paa vor Husplads[3]), bestemte jeg mig til at bringe disse hjem, da jeg nemlig havde Lyst til at gaa ud en Gang igjen for ogsaa at skaffe et Par Ulke til Huset inden Aften. Der stod temmelig Skvalp i

---

[1]) Atâne og Ok'aitsut — begge Grønlænderpladser under Jakobshavns Distrikt.

[2]) Frosne Bær, som skrabes op sammen med den frosne Sne. Denne yndede Ret spises helst sammen med Spæk eller selvløben Tran.

[3]) Klokkesletsbetegnelsen.

Fjorden, da jeg lagde ind. Kajakken trak jeg derfor saa langt op, at den var sikret mod Søen, og løb derpaa hurtigt op med mine Fugle.

Solen stod netop paa den sydlige Mur af vort Hus, og Vinduet stod aabent. Herved fik jeg strax Øje paa min Moder, som gik saa hyggeligt derinde og nynnede, alt medens hun syslede med Kogningen. Idet jeg nu blot stak hende Fuglene ind gjennem Vinduet, svarede hun: »Men kommer Du da slet ikke ind! Hvad har Du for?«

— — var at tage min Aare i Haanden for at dreje Kajakken til — —

»Nej, jeg maa afsted igjen og trække lidt Ulke«, svarede jeg, »desuden er min Kajak kun trukken saa løseligt paa Land, saa jeg maa af den Grund skynde mig endnu mere«. Og dermed løb jeg afsted, medens jeg hørte Moders hyggelige Røst dø bort for Afstanden, og tænkte i dette Øjeblik mindst af alt paa, at en uberegnelig Fare var mig saa nær. Det første, jeg gjorde, da jeg kom ned, var at tage min Aare i Haanden for at dreje Kajakken til, men der var glat under min Fod, hvorved jeg pludselig tabte

Ligevægten og gik paa Hovedet ud over Kajakken. Jeg søgte at faa fat i denne og slap derved Aaren, men fik denne atter fat, og det var nu det eneste, jeg havde at holde mig oppe med. Til Held var mine Klæder saa vandtætte og gode, at de ikke strax drog mig ned. Det gjaldt altsaa blot om at gjøre sig bemærket for dem derinde ved Huspladsen, hvor der kun var Kvindfolk hjemme for Øjeblikket, idet alle Mændene endnu var ude paa Fangst. Jeg blev dog kun bemærket af Pladsens Hunde, der hver én kom løbende ned; og det var ikke til at tage fejl af, at de gjerne vilde have hjulpet mig, hvis de blot havde kunnet. De søgte at henlede Folks Opmærksomhed paa mig ved uafladelig at løbe frem og tilbage mellem Husene og Fjorden, og hver Gang Søskvalpet satte mig ud fra Land, sprang de efter, men mærkede de saa, at de begyndte at synke, krøb de atter paa Land og løb op udenfor Husene, hvor de først hylede og gjorde Støj, men derpaa atter kom springende ned. Men — selv om vi (Mennesket i Almindelighed) synes at være komne til Tilværelsens Grændseskjel, kan der endnu findes Redning!

Jeg havde næsten mistet alle Kræfter, og det var alt det, at jeg kunde holde Munden oven Vande, da jeg blev tungere og tungere af, at Vandet dog tilsidst trak ind i mine Skindklæder, og jeg maatte ogsaa allerede finde mig i at svælge store Mundfulde Saltvand, saa jeg nu begyndte at berede mig paa, hvad der maatte komme; og ligesom jeg havde taget denne Beslutning om Taalmodighed, føltes det aldeles som om jeg sov ind, og jeg mærkede nu hverken Kampen for at drage Aande eller Vandets Kulde længer, jeg følte tværtimod en Slags behagelig Mildning. Dette maa have været i samme Øjeblik, som jeg er blevet friet ud af Døden, for at faae Lov til at leve indtil den Dag i Dag — imod al Fortjeneste. Det var Pladsens Børn, der heldigvis endelig havde faaet Øje paa, at min Kajak flød tom omkring paa Søen, og derpaa strax tilkaldte Moder, som endda troede (fortalte hun mig senere), at jeg

først var kæntret og faldet ud af Kajakken i samme Øjeblik, som hun fik Nys derom. Baade hun selv og de andre Fruentimmer havde betænksomt forsynet sig hver med sin Teltestang, inden de løb ned til mig. Da de fik Øje paa mig midt i den Skum-Ring, som mit skvulpende Legeme dannede paa Vandet, skulde der ikke have været mere at se af mig end mit Haar og mine Fingre, der krampagtigt vare fastklemte om Aaren. Fra Fjøren af søgte de strax med deres lange Stænger ind under mine Armhuler og fik mig paa denne Maade nærmet lidt til Land; men jeg vilde alligevel aldrig være blevet reddet, sagde de, hvis ikke Moder, som med den ene Haand havde holdt sig ved de andre, var skrævet ud i Brændingen, og med Fodfæste paa et lille Skjær derfra havde grebet mig ved Haarene. Da jeg var aldeles bevidstløs, maatte de tage mig under Behandling ude paa selve Fjøren, og der kom jeg til Live, saa snart som de havde faaet mig rigtig til at fraade og kaste Søvandet op. Min Opvaagnen føltes paa selv samme Maade som min Hensoven før, den var en Drømmetilstand — igjen som om jeg laa ganske alene halvkvalt ude i Søen og derefter følte, hvorledes jeg blev varm efter først at have følt stærk Kulde. Tilsidst vilde jeg raabe, men kunde ikke faa Lyden frem. Da jeg nogenledes var kommet til Kræfter, bar de mig hjem paa den Maade, at jeg gik imellem to af dem med en Arm omkring Hvers Hals. Det var i Sandhed meget priseligt, at disse, som dog kun var (stakkels svage) Kvinder, saadan kunde bringe Redning . . . . Saa snart som jeg kom indenfor i Varmen, blev jeg kortaandet; men saa snart som jeg saa blev rigtig varm under Dynen, hjalp det igjen. Men da jeg endnu trængte til et Brækmiddel, gav de mig et Tobaksafkog, hvorefter jeg endelig kom mig helt.

Efterretninger fra Kagssimiut.

Meddelte af

Peter Motzfeldt.[1]

ORAARET 1862 medførte Storisen fra Østkysen Masser af Klapmydser.

Den 14. April drog alle Mand paa Fangst efter disse. Det var dygtig overtrukken Luft med Kastevinde fra forskjellige Kanter. Det tyknede efterhaanden mere og mere til, og omkring Klokken 12 havde vi Snevejr. Allerede dengang kom baade Kalarnak og Boas tilbage, og jeg var temmelig sikker paa, at jeg ogsaa snart vilde faae mine Sønner at se, da de nemlig hørte til de forsigtigere Kajakmænd; men endnu langt hen paa Eftermiddagen var der ikke Spor at se til dem, hvorimod baade Marcus og Brødrene Herman og Abel kom hjem endnu før Aften, den første endog med en voldsom Klapmydse paa Slæb. Disse undrede sig en Del over, at de andre endnu ikke vare ankomne, og de mente, at de havde set Glimt af dem mellem Bygerne omtrent paa den Tid, da de selv havde faaet Bugt med deres Sælhund; ja, de havde

---

[1]) Udstedsbestyrer, Assistent Peter M. nedstammede vistnok gjennem sin Bedstemoder fra Nordmænd, men hans Moder var Grønlænderinde, han selv flere Gange grønlandsk gift, og hans mange Sønner (paa to nær, som sendtes til Kjøbenhavn, hvor den ene døde) vare regulære Sælhundefangere, der levede og døde ganske som saadanne. Om to af disse — jeg har selv kjendt dem begge to — ja hele Familien — er det Faderen her fortæller.

ydermere givet dem Signal om deres Fangst — sagde de, og ligget stille en lille Stund for at afvente om de skulde komme før at faae sig deres Flensebid; men da de havde ventet forgjæves, roede de tilsidst afsted hjem efter, kæmpende mod en haard Sydvest. Herhjemme havde vi underlig nok hidtil kun haft Nordost, der af og til slog om i ren Nord. Naa, men skulde ogsaa galt være, at de havde forvildet sig, var det jo endda en stor Trøst, at de endnu vare saa mange i Følge: hele syv Kajakker her fra Stedet og endda to ude fra Nunarssuit[1]). Disse ni, som altsaa i Stedet for at være hjemkomne, nu indhylledes af Nattens Mulm, vare følgende: Vor Bødker Thomas's to Sønner og Enken Iudithes to; endvidere Poul, Søn af Malene, hende der før havde været bosiddende ved Godthaab. Poul var uden kapitak (Uvejrspels) og havde desuden Plagen af to Bylder. Sluttelig var der, foruden de to Nunarsuitter, mine egne to stakkels Drenge!

Vor Uro tiltog med hvert Øjeblik, men omsider lagde vi os, dog uden at faae Søvn i Øjnene; og ved det første Daggry gik jeg med Kikkert til Udkigget, hvorhen Thomas snart kom efter mig. Det blæste jevnt og var ret sigtbart. Efterhaanden kom de fleste af Pladsens Beboere til, og vi forblev saa alle heroppe, lige indtil vi ikke kunde være her længer for Snefog, og der var nu intet andet at gjøre, end at oppebie Tidens Gang.

Stormen tiltog, men da Klokken var bleven to, saae vi endelig en Kajak komme styrende herind, og saa maatte vi vel faae Besked, tænkte vi. Han lagde ind, og Folk strømmede ned i Fjøren for at høre Nyt; dog foretrak jeg selv at blive staaende oppe udenfor mit Hus. Snart raabtes der op til mig, at alt var godt og vel, hvad jeg strax lod gaa videre, idet jeg raabte det op til min gifte Søns Hytte og ligeledes til Thomas's, der endnu laa lidt højere oppe. Buddet var den ene af de to fra Nunarssiut. Han havde

[1]) Det store vilde Land NV. for Kagssimiut.

forladt de andre langt ude — sagde han, og havde taget Vejen lige hertil, fremfor til sin egen Boplads paa Nunarssuit, dels fordi han vilde handle i Butiken hos mig, og dels for at meddele os, hvad han vidste om alle de andre. Men som vi lidt senere en Gang kommer til at kigge ud af Butiksdøren, sér vi, at der igjen kommer Kajakker lige ude fra Søen, denne Gang fire i Tallet; men jeg var ikke længe om at udfinde, at mine Sønner endnu ikke befandt sig blandt disse; dog trostede jeg mig hurtigt med den Tanke, at de jo endnu ikke kunde være uden Følgeskab, idet vi endnu manglede baade Poul (det var ham, der ikke havde Uvejrspels) og saa den ene af Nunarssuitterne. Disse Folk der ude fra ere udmærkede Kajakmænd. Desuden kunde de jo maaske være gaaet paa Land et eller andet Sted undervejs. Jeg fik derfor øjeblikkelig gjort Anstalter til at faae lidt Mad samt et og andet ellers pakket sammen til at medgive ham, som jeg vilde sende ud for at søge dem op inde mellem de mange Løb her udenfor os. De fire nærmede sig mere og mere og landede tilsidst. Disse vare Thomas's samt Iudithes to Sønner; men Ak og Vé for de Nyheder de bragte! — Det sidste, som de havde sét til begge mine Sønner samt Nunarssuitteren var, at disse langt udenfor Isbæltet havde overgivet sig til en gyngende Isskodse. O, havde man dog nu bare haft et Dampskib — saa vilde man maaske endnu kunde have frelst dem!

De fortalte følgende:

Da Sydvesten den foregaaende Dag stod ret fra Land som en *nunasarnek* (Landvind), var hele Følget begyndt at ro hjemad i god Orden. Det skulde dog den Gang allerede være bleven aldeles usigtbart og Landet tabt af Syne. Vinden havde de ind fra Venstre og vedblev at holde den saaledes, lige til den aldeles løjede af. Da anede det dem, at den havde drejet sig, og de holdt længe Raad om, hvad de nu burde gjøre, om de skulde holde den Vind, som nu var, paa højre eller venstre Side. —

Her havde nu, mærkeligt nok, alle de Unge haft Retten paa sin Side (som de senere sørgelige Følger viste), men de havde af sædvanlig Ærbødighed fulgt de Ældres Mening, der var det modsatte af deres. Imidlertid trak det længere og længere ud paa Natten, og de naaede aldrig Land de roede nemlig, uden at vide af det, bestandig længere og længere til Søes. Tilsidst havde de da besluttet sig til at gaa op og hvile ud paa en Isflage, thi de kunde i den stadig faldende Sne fremdeles ikke sé Haanden for sig. — Allerede ved første Daggry havde Iudithes Sønner villet afsted igjen, fortalte de, og havde søgt at overtale Kammeraterne til at følge med (den Gang var jo nemlig hele Skaren, som var dragen ud herfra, endnu samlet); men der var ingen af de andre, der endnu havde Mod dertil; og først da den Søgang, der hele Natten igjennem havde sat Braadsø tværs over deres Isflage, havde mindsket en lille Smule, havde de bekvemmet sig til at gaa i Kajakkerne igjen. Staklen med Bylderne maatte de tage paa Slæb; men da Kræfterne tilsidst aldeles svigtede ham paa Grund af Smerter i Armene, saa at han ikke selv længer kunde hjælpe til med sin Aare, havde han bedet dem om at slippe deres Tag i ham, thi han vilde hellere omkomme paa Stedet, fremfor at forblive i sine nuværende Lidelser. Saa havde de føjet ham og forladt ham. — Fremdeles havde de ingen som helst Anelse om, hvor paa Lag de befandt sig, da Uvejrstaagen endnu hang baade over Landet og over Søen. Først da Solen steg højere paa Himlen, klarede det saa vidt op, at de fik Rede paa, at de havde forvildet sig langt ud til Søes og endnu ikke vare nærmere Land, end at de havde Nunarssuits højeste Tinde, Isugdlek, i en saadan Stilling, at de maatte vide, at de vare endogsaa fortvivlet langt til Søes[1]. Men herover tabte den ældste af mine

[1] At oversætte den grønlandske Stedbetegnelse lige efter Ordet, giver ikke den, der ikke er orienteret i Egnen, nogen Oplysning, hvorfor jeg her blot giver Meningen.

Sønner saa aldeles Modet, at han hellere igjen vilde søge op paa en drivende Skosse, hvorhen saa baade Broderen, der ikke vilde skilles fra ham, og den tilbageblevne Nunarssuitter tilsidst fulgte ham.

De fortalte om denne Mand fra Nunarssuit, at han under hele Turen havde søgt at trøste mine Sønner og formane dem til Taalmod og huske paa, at der var et Øje over dem som vaagede; og naar min ældste Søn tog til at jamre ved Tanken om dem, han nu vilde komme til at efterlade uforsørgede, havde den anden svaret, at Øjeblikket nu ikke var for den Slags Bekymringer, men at det her var sin Salighedssag, man alene havde nødig at have i Tankerne.

Ja, havde man dog den Gang bare haft et Dampskib!

Oplevelser og Betragtninger over det, jeg har erfaret.

Af

Petrus Lynge,

Sælhundefanger ved Napassok.

Grunden til, at jeg ikke før er kommet med noget til »Morskabsskriftet«, er den, at jeg ikke selv kan skrive ordentligt. Men da jeg nu i de senere Tider sad ensom derude og roede i min Kajak, faldt det mig dog af og til ind, at det nok maaske kunde lade sig gjøre alligevel, saafremt blot min gode Ven Villads, vor Kateket, vilde hjælpe mig med at rette det fejlagtige i mit Skriveri; og det vilde han ganske vist nok, for han kjender ikke til Dovenskab. Jeg selv har nemlig ikke den Forstand, at jeg kan stille Delene sammen i den rigtige Orden; og da min Hukommelse heller ikke er den bedste, kommer jeg kun til at nævne mine Oplevelser med lange Mellemrum. Alt hvad jeg husker om min tidligste Barndom er, at vi hjemme aldrig kjendte andet end gode Dage. En Gang maa det dog vist have været noget knapt, kan jeg tænke, for jeg husker tydeligt, hvorledes Fader sammen med Mads og Morbror Hans en Dag maatte ud at pilke Ulke tilligemed alle de andre Fangere[1]) paa Pladsen. Jeg husker ogsaa, at de kom tilbage med et uhyre stort Knippe;

---

[1]) At Storfangere nedlade sig til at gaa efter Ulke, er gjerne Tegn paa daarlige Tider, enten begrundet i lange Uvejrsperioder eller Mangel paa Sælhundetræk under Kysten.

thi de havde trukket alle paa en Snor . . . Den Gang da han, hvem vi Grønlændere kaldte den Store Tømmermand, blev gjort til Udligger ved Umanak, fik vi Napassokkere Stefanus til Kateket, thi Paulus, vor egentlige Lærer og Kateket, skulde følge med Tømmermanden og de udflyttede Grønlændere til det nye Udsted. Begge disse Kateketer, baade Paulus og Stefanus, vare af den ulærde Slags, da den nuværende Læreanstalt (Seminariet) endnu ikke var til i deres Ungdom; de kunde derfor heller ikke lære os andre andet end at læse, men hverken Skrivning eller Regning. Det er rigtignok højst misundelsesværdigt at se, hvad Børn kan nu mod den Gang . . . Efter at den store Tømmermand[1]) havde været to Aar ved Umanak (det nyanlagte Udsted), blev det bestemt, at han skulde overtage Napassok og min Fader i den Anledning forflyttes til Grønlænderpladsen Ikamiut[2]), Nord for selve Kolonien; men herfra vendte vi dog efter kun to Aars Forløb igjen tilbage til Napassok. Den sidste af vore Vintre ved Ikamiut var Nøden dér meget stor, og Grønlænderne sagde ligefrem, at havde de ikke haft Fader, var det gaaet dem rent galt; men han sørgede faderligt for dem, dels ved, at han hver Dag lod Kaffekjedlen gjøre en Omgang rundt i alle Hytterne, dels ved, at han lod Folk faa (gratis) Fødemidler af Kolonibutikens Varebeholdning[3]). Desuden beværtede han hveranden Dag Pladsens Mænd (ɔ: Forsørgerne); og dem, der ikke længere havde Lyst til andet end til at lægge sig til at dø, tvang han til ikke at være saa ligegyldige og befalede dem at sidde i

[1]) Samme danske Tømmermand, Willumsen, tilsatte Livet i Sultevinteren ved Napassok (1854—55) ved at vove sig i Konebaad til Kolonien for at skaffe Hjælp til de i den yderste Nød stedte Grønlændere. Man erfarede ingensinde, hvad der var blevet af den sørgelige Expedition.

[2]) En Klippeø ved Kolonien Sukkertoppen.

[3]) Dette i sin Egenskab af Fattigforstander, eller overhovedet som »Handelens« Repræsentant ved det ensomme Sted, der om Vinteren staar udenfor Kommunikation med Kolonien og Bestyrelsen dér.

oprejst Stilling paa Brixen[1]) om Dagen. Ligesaa snart det mod Vinterens Slutning lod sig gjøre, sendte han Mads og min Morbror Hans til Kolonien med Underretning om Tilstanden heroppe hos os; men de vare meget længe om at naa frem ad de mange Omveje, de maatte gjøre, formedelst at Vinterisen spærrede den almindelige Kajakvej. Men da nu Mads endelig alene kom tilbage fra denne Postrejse, bragte han os den endnu forfærdeligere Efterretning, at vort gamle Napassok samme Vinter næsten var uddød i Hungersnøden. Tillige havde han Befaling fra Kolonibestyreren til Fader, at han uopsættelig skulde begive sig derned. Vi rejste saa strax over selve Kolonien, som laa midt mellem begge Stederne, det ene Nord, det andet Syd for den; men vi fik ikke Lov til at udhvile os ret længe ved Kolonien, førend vi maatte skynde os bort til det betrængte Sted, hvorhen der for Resten allerede var blevet sendt foreløbig Hjælp under min Morbroder Hans's Ledelse. Her, hvor jeg var voxet op og kjendte hver eneste én, skulde jeg komme til at opleve det allerskrækkeligste Syn, man kunde tænke sig. Det danske Hus[2]) havde de hungrende uden videre taget i Brug, da der laa ubegravede Lig alle Steder i deres egne Hytter, hvoraf ogsaa flere vare revne ned over de Døde for at begrave dem under ét, den Gang, der ikke længer havde været Kræfter til at begrave hvert Lig for sig. Da Fader bad dem om at rejse sig, for at han bedre kunde faae dem at se i Lyset, fandt han dem næsten alle ukjendelige. Enken til den store Tømmermand, der var gaaet i Konebaad, men aldrig var vendt tilbage igjen, var ogsaa blandt disse, og hendes Ansigt var ligesom alle de andres stærkt ophovnet,

[1]) Den brede, dybe Træbænk, der i ethvert Grønlænderhus udfylder Bagvæggen i hele dennes Længde og tjener til Sidde- og Liggeplads for Husets samtlige Beboere.

[2]) Naar der siges det danske Hus, menes altid Handelens Ejendom, det saakaldte forbedrede grønlandske Hus, der gjerne opføres for Udliggeren, hvad enten denne benytter det eller ej. Ofte bygger han sig nemlig selv et grønlandsk Hus med Brix og øvrige indvendige Indretninger.

og Øjnene stod langt ud af Hovedet paa hende. Jeg har hørt af ældre Folk, at dette skal komme af at leve altfor udelukkende af Stranden (spise Tang). Da Morbror næste Morgen vilde have mig med op i vort eget fordums Hus, hvori de overlevende havde samlet sig, efterhaanden som Slægtninge og andre Husfæller døde fra dem, vilde jeg først paa ingen Maade, for jeg var den Gang saa overdreven ømfindtlig af mig, at selv den mindste Rift eller Saar forvoldte mig Sindsbevægelse. Senere hærdede jeg mig dog herimod, for hvorledes skulde jeg ellers være blevet Sælhundefanger? — Dette var mit Konfirmationsaar. Det var skrækkeligt at se dem ligge der spredt ud over Gulvet, bare Skind og Ben; og alligevel sagde Hans, at det ikke var noget imod, hvad det havde været den Gang, han først kom derned.

De fik ikke saa saare Øje paa Fader, før de allesammen begyndte at græde og jamre sig: at det aldrig vilde være gaaet dem saadan, hvis han blot havde været hos dem; og saa græd og græd de igjen.

Alt Husets indvendige Træværk havde de skrællet af og brændt i Kakkelovnen, for lidt Varme gjorde dem saa godt, sagde de. Da vi for to Aar siden rejste herfra, havde vi efterladt Huset i fuldkommen Stand, men nu var der ikke levnet andet af dets indvendige Beklædning, end Panelet ved mine Forældres Sidde- og Liggeplads. Vi har aldrig senere faaet noget Vederlag, skjøndt jeg dog af og til hørte Tale om, at man tænkte paa at godtgjøre os lidt.

Napassok[1]) har før heddet Igdlugtalik. Napassok-Navnet skriver sig fra en opstaaende Sten paa Toppen af en Bakke. Syd fra har denne stor Lighed med et danskklædt Fruentimmer, og vi har faaet den underlige Vane, at sige hver Gang, der hænder noget mindre heldigt, eller der overgaar os noget ondt, som f. Ex. et Dødsfald eller lignende: »Det maa være hende deroppe!«

[1]) Napassok betyder opstaaende .

Medens vi vare ved Ikamiut, kæntrede jeg en Gang med Kajakken, idet jeg vilde trække min Fuglepil ud af et Isstykke, hvori jeg havde faaet den sat fast ved at kaste efter en Alk, der svømmede tæt ind under dette; men Theofilus, som var med mig, hjalp mig op igjen; og da jeg paa Tilbageturen fandt den stukne Alk flydende paa Vandet, undlod jeg ikke at tage den med mig; men hjemme fik jeg dygtig Skjænd af min Fader, trods hans Glæde over, at han fik mig uskadt tilbage.

Ligeledes kæntrede jeg ogsaa en anden Gang derved, at en Kajak, som vor Konebaad havde paa Slæb, under Roerskernes kaade Maade at ro paa, løb lige ned paa mig og stødte mig omkuld. Først lagde de ikke en Gang selv Mærke til det, de havde forvoldt, men da jeg havde væltet mig ud af Kajakken, blev de da endelig opmærksom paa mig og tog mig ind i Konebaaden.

Fader tvang mig nu til at lære Kæntring og Rejsning paa den Maade, som det hører sig til for ægte Kajakmænd. Jeg var rigtignok grædefærdig af Ulyst, men gjorde ikke Indvending, da han jo var min Fader. Han paatog sig selv Oplæringen og begyndte med at vippe mig om paa Siden, idet han selv holdt Stævnen af min Kajak fast i Haanden; men naar jeg nølede og ikke kunde bekvemme mig til at kaste mig rundt, besørgede han det for mig og holdt mig endda ikke saa ganske kort Tid under Vandet, inden han tillod mig at komme frem igjen. Paa denne Maade fortsatte han Øvelserne lige til jeg kom saa vidt, at jeg ligefrem glædede mig til dem, og tilsidst virkelig ogsaa fik lært at rejse mig paa egen Haand.

Jeg vil her med det samme sige min Mening om Udstigning eller Ikke-Udstigning af Kajakken, efterat den er kæntret. Det er min Mening, at man, naar der er Grund til at vente Hjælp fra en anden Kajakmand, skal se at holde sig fra at krybe ud, indtil denne naaer én, da man derved dels gjør Arbejdet meget mindre vanskeligt

for ham, der kommer én til Hjælp og volder ham meget mindre Bekymring for det senere Udfald; desuden bliver vor egen Lidelse betydelig formindsket, idet vi ikke blive saa gjennemblødte og forfrosne, som naar vi have været ude af Kajakken og i Vandet. Jeg har selv en Gang gjort Erfaring i denne Henseende. Det var i den Tid, da jeg endnu ikke rigtig havde lært at rejse mig ved egen Hjælp.

— — og tilsidst ogsaa virkelig fik lært at rejse mig paa egen Haand.

Det var en Sommeraften ved Ikamiut, at jeg henimod Solnedgang fik en særlig stor Lyst til at følge efter Amos, som jeg troede var roet hen til AmarKOK, men som jeg saa alligevel ikke traf der, da jeg nemlig under Vejs af nogle fiskende Kajakker fik at høre, at han var taget helt hen til Kôrnok[1]). Men da jeg dog nu allerede var kommen saa langt paa Vej, som jeg var, vilde jeg ikke vende om uden først at have set lidt ind i Sundet.

[1]) Dette Kôrnok maa ikke forvexles med det under en Fisketur eller andre Steder omtalte Kôrnok i Godthaabs Distrikt. Stednavne gaae igjen i det Uendelige.

Det var en uimodstaaelig Higen, der greb mig, og âsît (ganske rigtigt) havde jeg heller ikke saa snart faaet AmarKOK aaben for mig, førend jeg med det samme saae Sælhund paa Sælhund dukke op, og jeg var heller ikke sén til baade at harpunere og kaste Blæren. Kæntring var det, jeg allermindst tænkte paa i dette Øjeblik; men ikke saa snart havde jeg sat mit næste Vaaben i Dyret, der lige var skudt op for tredie Gang, førend jeg ogsaa med det samme laa der. I et eneste Nu fik jeg mig besindet paa, at jeg var ene paa Stedet, samt at jeg ikke havde det i min Magt at rejse mig, med mindre der kom andre til og hjalp mig, hvorfor jeg sendte en Afskedstanke til mine Forældre samt til alle Enker og Faderløse og til Enhver, som i den forlisende Kajakmand mister sit Livs Forsørger; men da, uden at jeg selv véd hvordan, eller om det var med Villie eller ikke, bevægede jeg min Aare, som jeg endnu fastholdt under Vandet, en Smule, og sad saa til min store Forbavselse i selv samme Nu atter paa ret Kjøl og det uden at der var kommen det allerringeste i Ulave paa min Kajak; alt Tilbehør, om det saa var mine Kajakvanter, laa paa sin rette Plads. Formodentlig har jeg slet ikke staaet paa Hovedet, som jeg i min Befippelse den Gang troede, men kun ligget paa Siden.

Men sæt nu jeg her strax var krøben ud i Søen, saa havde jeg forvist været fortabt, da det i rum Sø næsten er umuligt at hjælpe sig ind i Kajakken igjen. — —

Fader døde i September 1868. Kort førend han døde, vendte han sig en Gang om imod mig paa Brixen og sagde: »Naar jeg nu er død, saa skal du tage Brædder og Søm til min Kiste af Handelens Varebeholdning; men du maa ikke undlade nøje at opskrive hver Smule, du udtager«. Jeg tænkte ikke, at disse Ord skulde faae saa dyb Betydning; men ikke længe efter var han død. Han var for mig, hvad Moderen er for det diende Barn; maaske elskede han mig ogsaa saa højt, fordi jeg var eneste Søn.

Moder havde været gift før og med hende bragtes os fire Sødskende, hvoraf kun de to ere i Live endnu. Ja, vist elskede mine Forældre mig, men de irettesatte og straffede mig derfor lige fuldt, naar de syntes, at jeg trængte til det; og dette var jo i sin Orden, siden de vare Forældrene og jeg Barnet. Men jeg har ellers lagt Mærke til, at det nu er bleven Skik, at Børn i al Ting gjør som de selv lyster, idet nogle Forældre undskylder dem, sigende: »Aa, han dér maa vi være overbærende imod, for han er en lille akigssak[1]) og om en anden igjen: »aa det er saadan en sød lille En«. Men saadan Fremgangsmaade er forkert; thi man maa tugte sine Børn, naar det trænges, for ellers vil de blive uden Grændser (tøjlesløse), og desuden behøver man jo blot at holde sig til dette: »I Fædre tugter Eders Børn«. Ja, det er sandt, at kun naar Forældrene oplærer deres Børn efter Skriftens Ord, vil de faae Glæde af dem.

Det var en uhyre Sorg for mig at miste min Fader og ikke ret længe derefter vor yngste, lille Pige. Men dette var ikke det værste; og jeg kom rigtignok til at maatte sande, hvad jeg ved flere Lejligheder havde hørt ældre Folk sige, nemlig: at det ingen Ting var at miste sine Forældre imod at miste sin Ægtefælle. Ja, hvor sandt et Ord; thi hvad havde dog mine Forældres Bortgang været imod min Hustrus! men om dette og vor Hengivenhed for hinanden, kan jeg endnu ikke taale at tale. Kun skal jeg nævne, at det næsten er altfor sørgeligt at komme hjem fra Søen og ind i dette af hende forladte Hus . . . . og saa den første Opvaagnen om Morgenen! . . . . Da Fader var død, sendte jeg strax Post til Kolonien, da vi nødig vilde gaa Vinteren i Møde uden Udligger; men Posten bragte det Bud tilbage, at jeg jo kunde være den, der forelobig tog Vare paa Butiken og Spækudhandlingen. Hvordan vilde det mon gaa? Jeg som hverken kunde

---

[1]) Det første Barn der fødes efter at Forældrene have mistet et.

regne eller skrive ordentligt. Men jeg maatte jo forsøge det, og stolede her igjen paa min Villads, og han har sandelig været min Støtte lige til den Dag i Dag. Jeg havde nemlig nok mange Gange været med til baade at veje og maale, naar Fader tog Beholdning op over Butiksvarerne, især naar dette indtraf paa de Dage, hvor jeg alligevel ikke kunde gaa i Kajak for Vejret; men naar jeg vilde staa hos ham om Aftenen, medens han lavede sit Regnskab, saa bad han mig altid om at gaa bort, da det forstyrrede ham at have nogen om sig (ved denne Lejlighed); og saa adlød jeg og gik min Vej. Det var jo ogsaa lige meget (om jeg lærte Regnskabsførelse eller ej), da jeg jo kun var bestemt til Sælhundefanger, men saa er Følgen ogsaa bleven den, at jeg endnu er helt uvidende om Regnskabsførelse. Fader plejede gjerne at gjøre op hver eneste Maaned, men jeg har ogsaa kun altid hørt ham rose (af Overbestyrelsen ved Kolonien) for hans store Dygtighed som Udligger. Det er ikke godt at vide, hvem jeg har slægtet paa i Dumhed. Det er slemt, for det er nu saadan, at naar man en Gang er tungnem af sig, saa bliver man ingen Sinde lærenem, og saa meget har jeg selv iagttaget, at Kloge og Dumme er et Slags hver for sig; og ligeledes har jeg lagt Mærke til, at de, som kan noget, altid hurtig gjøre sig elskede. Men trods min Mangel paa Lærdom, kan jeg dog ikke sige andet, end at der er bleven vist mig megen Kjærlighed. Og Gud ske Lov for den kjære Villads, for ham kan jeg spørge til Raads, naar som helst og om hvad som helst jeg vil, som nu f. Ex. angaaende Benævnelserne paa de danske Handelsvarer. Ja, der findes ikke den Ting, han ikke ved Besked paa; og kan jeg saa en sjelden Gang underrette ham om noget, han ikke ved, saa fatter han det øjeblikkelig paa Grund af sin store Opvakthed. — Det er rimeligt, at Villads maatte være elsket af alle paa Pladsen, som den, der bespiste vor Aand (i Egenskab af Kateket og Skolelærer); men hvad maatte han saa desuden ikke være

for mig, hvem han tillige gjorde den megen timelige Nytte. Naar man nu f. Ex. alene tænker sig Regnskabet! Naar der ingen Ting manglede (ɔ: ikke havdes Underbalance), saa gjorde vi os rigtig tilgode, Villads og jeg, og aldrig vilde han tage mod Betaling for alt det, han gjorde for mig, og da nu tilmed de Danske ved Kolonien (hans Foresatte) vare saaledes beskafne, at de ikke tog det saa helt nøje med mig, saa havde jeg jo god Grund til at være glad for mine Penge (Udliggerlønnen), hvilke jeg for Resten udelukkende bruger paa fornuftig Maade, til Dels ogsaa formedelst Villads's Vejledning; men jeg paaskjønner ogsaa al Ting, og er aldrig tvær til at lade mine Landsmænd komme til at handle i Butiken[1]); selv om det indtræffer efter en hel Dags Faste, er jeg gaaet lige op i Butiken eller Spækhuset bare for ikke at lade dem vente efter mig; og jeg har ogsaa mange Gange faaet Huden revet af mine Hænder, der ikke hører til de allerstærkeste, ved at tage paa de iskolde Vægte og Lodder.

Senere blev jeg saa ogsaa gjort til Pârssissok (Fattigforstander), endskjøndt at det var en Lov, at man ellers hertil skulde have fyldt sit tredivte Aar. »Holdt i Beredskab« (Suppleant) — det havde jeg nu allerede været siden det Aar, da Jens[2]) ved Kangâmiut blev valgt til Forstander. Den Gang jeg kom helt og holdent i hans Sted, var jeg ikke mere end 21 Aar, og nu har jeg været det i 12 Aar uden Afløsning, og i Aar, 1880, er jeg blevet valgt om igjen. Denne Gang vilde jeg rigtignok allerhelst have været fri, og jeg bad dem ogsaa allesammen om ikke at nævne mig (stemme paa mig) ved Foraarsmodet ved Kolonien; men da Villads alligevel øjeblikkelig raabte mig op, gjorde alle de andre det strax med, og da jeg bagefter

---

[1]) Butiken aabnes nemlig som Regel kun til bestemte Tider (dette især dog for Hovedkoloniernes Vedkommende).

[2]) Samme Jens, som er Forfatter til efterfølgende Historie om de uheldige Hvalrosfangere.

spurgte, hvorfor de dog havde gjort det, svarede nogle: »Jo, for du er jo den eneste, der forstaar dig paa det«, og »hvem andre skulde vi ellers have valgt«. Og trods min Ulyst blev jeg dog saaledes nødt til at føje mig efter Mængden, og nu slipper jeg formodentlig aldrig derfra, førend jeg en Gang bliver syg eller rent uduelig, siden det jo lader til, at de aldeles ikke vil høre Tale om nogen anden end mig[1]).

Under Forstanderskabets Hovedmøder ved Kolonien om Foraaret fik jeg altid den venligste Modtagelse af mine Landsmænd, hvorfor jeg virkelig højlig maa prise disse; aldrig sure Miner, naar jeg mødte nogle af dem paa Vejene mellem Husene, kun lutter Venlighed; og inden Aften havde jeg for det meste allerede været indbudt hos alle ved Stedet — dog ikke aldeles overalt.

Men naar de ikke forstod, at jeg gjorde Spøg, kunde de under Tiden blive lidt fornærmede, naar f. Ex. Angutit (Kajakmændene) under vore Møder med de danske Formænd, hvortil vi gjerne brugte et ledigt Rum paa Kirkeloftet, stod samlede nedenfor, og naar de, hver Gang de fik Øje paa mig, raabte op til mig: »Sørg nu for, at jeg faar noget, Petrus — og jeg med, jeg med, Petrus«[2]) — og jeg saa kunde svare: »Siger I Petrus? véd I ikke nok, at i Dag hedder jeg ikke Petrus, men parssissok (Forstanderen — Hr. Forstanderen), saa forstod de ikke altid strax, at dette kun var sagt for Spøg (men troede, at jeg var indbildsk).

Naar jeg var ved Kolonien, maatte jeg altid bo hos Claus's; dette var Skik lige fra jeg var Barn, og det var altid en stor Fornøjelse at være hos dem, især i den gode Fangsttid, endskjøndt jeg i senere Aar ogsaa godt

---

[1]) Herefter følger langtrukne Betragtninger af hans Pligter som Kommuneforstander samt hans Opfattelse af Forstanderskabs Institutionen i Almindelighed, som Oversætteren imidlertid forbigaar.

[2]) Nemlig af Aars-Budgettets Overskud (Repartitionen), hvilken fordeles til de fortjenstfuldeste Kajakmænd efter Indstilling af de respektive Pladsers indfødte Forstandere.

kunde have haft et andet udmærket Sovested under mine Besøg deroppe, nemlig hos Morbroder Hans's; men den eneste Gang, jeg var taget lige ind til disse, kom der øjeblikkelig Bud fra Claus's, at jeg værsgo skulde komme der.

Jeg havde det uhyre morsomt sammen med mine Fættere Geert og Salomon; vi talte, lo og spøgte og spillede somme Tider Kort, ved hvilke Lejligheder en Gang

I den gode Fangsttid.

Kolonibestyrer H. og Kolonibestyrer L. forærede mig en Flaske Brændevin, som vi dog kun brugte i al Ordentlighed til Dels til at spille om, saadan at den, der vandt, altid fik en Snaps.

Mine Fættere vilde aldrig et Øjeblik slippe mig, men fulgte mig overalt, hvor jeg gik; og hvor gammel jeg nu end er bleven, foretrækker jeg ogsaa selv at have deres Følgeskab, naar jeg gaar omkring fra Sted til Sted, da jeg altid har været en Del undselig af mig.

Om vort Konebaadsforlis.

Af

Ignatiuse.

i roede hjemme fra[1] den 26. Septbr. 1890, og naaede Grædefjorden i et Træk. Vi gik igjen næste Morgen tidligt og medtog derfra to af Jacobs Børn, Jonas og Martha.

Vi kom over Sagdliarutsit og derfra igjen til Puiatsiait, hvor vi tog Ophold i tre Dage, forend vi gik videre til Alangordliat. Men her blev Strømmen saa strid, at vi maatte tage Baaden paa Land og bære den videre frem til Teltepladsen Níkissâ, hvor vi agtede at slaa os ned. Ankomne hertil lod jeg de andre om at slaa Teltet op og begav mig selv ind i Sangmissokfjorden, hvor jeg snart fik fanget to ældre Fjordsæle natsigdlait. Dagen efter gik baade Jonas og jeg tidligt ud for at jage Rensdyr, og vi nedlagde ogsaa strax et, hvorefter vi besluttede os til at overnatte paa Stedet; men da vi næste Morgen under Hjemturen til Teltepladsen faar Fjorden aaben, opdager vi, at der i Nattens Løb har dannet sig Fjordis paa den. Mig forskrækkede dette dog nu ikke synderligt, men Jonas sagde strax: »Lad os endelig bryde op herfra — ellers fryser vi saamænd inde«.

Jeg vilde det grumme nodigt, men da han efter vor Ankomst til Teltet atter gjentog de samme Ord, svarede

---

[1] Nemlig fra Ugarssiorfik i Nærheden af den velbekjendte Grønlænderplads Tornait, noget sønden for Kolonien Fiskernæsset.

jeg: »Naa, ja saa lad os da se at komme afsted — maaske har Du ret i, at det ellers kunde gaa os galt«.

Vi skrev den Dag den 5. Oktbr., og sandt nok havde der lagt sig ny Is hist og her, men vi mente dog, at denne næppe vilde kunne skade Konebaaden.

Da vi saa skal til at gaa i den, siger en af Roerskerne: »Jeg vilde dog nødig dø uden først at have smagt vort nyfangede Rensdyr«, men hertil svarede Martha

Da de rejste hjemme fra i godt Vejr.

noget forarget: »Hvem skulde vel nu tænke paa Rensdyrkjød — men for Resten tænker jeg ligesaa lidt paa at dø, da vi jo har vor udmærkede nye Konebaad!« [1])

Vi roede og roede uden Forhindringer til godt hen paa Eftermiddagen, da vi fik Ikerassak' aaben og her mærkede, at det trak op til Uvejr; og da vi omsider nærmede os dens Munding, kom Stormen farende med saadan Voldsomhed, at vi alle sammen maatte slippe vor

---

[1]) Den Omstændighed, at Ignatius lige havde bygget en ny Konebaad, skulde have været Hovedmotivet til dette vel sildige Togt.

Dont for at pege paa den, idet vi alle paa en Gang udbrød: »Ja, se dér har vi den!«

Jeg lod øjeblikkelig dreje bi, men vi bleve ligesaa hurtigt kastede ned mod et Isfjæld og samtidigt paasejlet af den opbrækkede Nyis, som Stormen førte med sig; og Konebaaden blev strax læk og begyndte at synke. Jeg hørte en af Roerskerne udraabe: »Mon Gud vor Skaber slet ikke vil se ned til os?« Men i Stormens Susen og den stærke Bragen i Baaden kunde jeg ikke skjælne, hvem af dem det var, der talte.

Nu skyndte jeg, Ignatius, mig med at faae min Kajak[1]) sat ud, men den kom strax ind under de mange Isflager, hvorfra jeg kun ved et voldsomt Ryk fik den halet frem igjen; men Jonas og jeg havde næppe faaet os anbragt hver i sin Kajak, forend vi saae Konebaaden synke lige for vore Øjne.

I det samme mærkede jeg noget, der bagfra rørte mig ved Skulderen, og da jeg vendte mig om, saae jeg, at det var Martha; men en Sø slog hende i samme Øjeblik bort igjen; og nu begyndte desuden vi to Kajakmænd ogsaa at synke (skaarne af Isen), og idet vi langsomt dalede ned i Søen, hørte jeg Jonas bede: »Jesus, kom og bliv hos mig, Dine Vunder være min Trøst — jeg elsker Dig!« Han var den eneste af dem alle, jeg hørte synge[2]), men han var rigtignok ogsaa den af dem alle, som jeg paa Grund af mit store Ansvar hele Tiden havde været mest opmærksom paa.[3])

Nu vare de allesammen gaaede til Bunds — tænkte jeg — idet jeg selv dukkede op til Overfladen igjen, efter at jeg havde faaet mig arbejdet ud af Kajakken under

[1]) Naar en Baadejer selv styrer sin Baad, lader han som oftest sin Kajak slæbe efter i Kjølvandet, men vil under ualmindelige Omstændigheder, som her i Tyndisen, foretrække at lægge den op i Kanten af sin Baad.

[2]) Eller bede; tugsiarpok betyder nu begge Dele.

[3]) Ignatius følte mest Ansvar for Jonas og Martha, fordi de vare en anden Mands, Jacobs, Børn, som vare ham betroede paa denne Rejse.

Vandet; men det var dog ikke saa; thi jeg fik snart efter Øje paa Martha og dernæst paa Elisabeth, min egen Hustru, og vor gamle Tjenerinde Priscilla, men alle de andre vare og bleve borte tilligemed Jonas, fordi han, modsat af mig, var bleven hængende ved sin Kajak.

Saa siger Elisabeth over til mig:

»Ja, nu vil Gud selv opløse vort Ægteskab ved Døden«, og hun blev saa slaaet bort med det samme. Nu var det Priscilla og mig, som alene var tilbage paa Bølgerne. Jeg løftede mine Hænder mod Himlen og raabte: »Gud, vær mig Synder naadig!« Jeg havde nemlig faaet mig løftet lidt ved Hjælp af et Skindbundt, der var flydt mig i Møde og som jeg snart gjenkjendte for at have været min egen gamle Moders. Styreaaren kom ogsaa flydende hen til mig; jeg holdt mig oven Vande indtil Brystet og senere hele Overkroppen. Priscilla viste sig atter paa Toppen af en Bølge, og jeg hørte hende sige:

»Er dette ikke forfærdeligt? Nu kommer Turen sikkert til mig!«

»Ja, Du siger sandt, at det 'er forfærdeligt'«, svarede jeg, »men hvem af os, om det bliver Dig eller mig, der først enten skal straffes eller benaades, er der Ingen, der véd«. Og saa gjentog jeg min Bøn fra før. Hun, den gamle Kvinde, som jeg mindst havde tænkt skulde leve, levede længst; hun døde ikke før hen ad Midnat, og hendes Død var ikke Drukning, for hun havde udaandet, før hun gik til Bunds[1]). Snart kom en anden Rejsetøjsbylt jagende ned mod mig, og jeg gjenkjendte i den Marthas. Jeg fik den endelig løst og udtog hendes lille Fjerdyne, hvori jeg flængede et Par Huller, saa jeg kunde trække den over mig. Under dette Arbejde hang jeg tværs over

---

[1]) Formentlig burde Fortælleren have meddelt, at den gamle, ligesom han selv, har haft noget Støttepunkt enten i en Isskodse, noget Træværk fra Konebaaden eller andet lignende, uden hvilket det næppe kan tænkes, at hun har kunnet holde sig flydende fra Eftermiddag til Midnat, endsige udaande, forend hun sank.

en lille Ishumpel. Lidt senere drev en noget større og bedre Skodse ned imod mig, og jeg entrede den, og fik mine Sager med op paa den, nemlig Skindbundterne tilligemed min Styreaare; men bedre var det ikke, end at mine Ben hang i Vandet til midt paa Laarene. I denne Tilstand drev Stormen tilligemed den megen løsbrækkede Is, som nu skjød paa, mig ideligt fremad. Jeg havde ondt ved at holde mig fast, hvor jeg sad, og mine Ejendele maatte jeg tilsidst miste. — Jeg bad uafladelig, endskjøndt jeg godt huskede, at Gud var almægtig og i alle Tilfælde kun vilde handle efter sin egen Villie[1]).

(Vi tage et Øjeblik Ordet fra Ignatius, da Resten af hans Beretning er noget langtrukken).

Endelig drev Ignatius til Land, fulgt af en Del Sager fra Forliset, hvoriblandt endogsaa hans egen meget forslaaede Kajak. Trods sin fortvivlede Tilstand kunde han ikke noksom takke Gud, siger han, og gik til Toppen af et lille Fjæld for at forrette sin Andagt. Efter sin første Søvn, gav han sig i Færd med Kajakkens Istandgjorelse, hvortil han navnlig tog Nytte af de ilanddrevne Skind, der havde omsluttet hver af Rejsebylterne, idet han skar disse ud i Strimler til at surre Træværket sammen med, medens lidt Spæk, som endnu fandtes hængende ved Kajakdækkets Tværremme[2]), blev ubetalelige til at stoppe Rifterne i Skindbetrækket med. Hans Arbejde medtog ham tre Dage, da Reparationerne stadig viste sig utilstrækkelige. Han arbejdede, bad og takkede, og undrede sig næsten mest af alt over, at han ikke frøs mere, end han gjorde, men siger selv, at det vel kom deraf, at han stadig var i Sindsbevægelse. Da han endelig var færdig med sine

---

[1]) Dette skal sige det samme som, at han ved dette Tidspunkt havde ydmyget sig under Guds Villie, saa at han kunde sige: »ské denne«.

[2]) En Kajakmand medfører altid foran sig paa Kajakdækket noget Sælspæk, dels til at tage sig en Bid af, naar han er sulten, dels til at gnide sine Frosthænder med, men især til at stoppe uformodede Huller i Kajakken med.

Tilberedelser, gik han atter til Fjælds og »skjænkede Gud alle sine Døde«. Med Fare for Livet satte han saa over de mange brede Løb, der findes paa den Vejstrækning, han havde at befare, blandt hvilke især den brede, lerede Markaksbugt, som begrændser Grædefjordens nordlige Kyster, Landet med Erindringen om de to fremmede, han havde bortført og bragt i Ulykke. Jonas og Martha kunde ikke komme ham af Tankerne, og han kunde endnu ikke overtale sig til at sætte over Grædefjorden til selve Jacobs Boplads, førend efter tre Dages Forløb. Der, hvor han for Øjeblikket befandt sig, stødte han paa en Rævefælde, som han vidste tilhørte samme Jacob; han udtog Lokkemaden, en Ulk, og spiste den raa.

Saa slutter han selv sin Fortælling, som følger:

Da jeg den fjerde Dags Morgen endelig satte over Grædefjorden, fik jeg, strax som jeg kom ind under Grønlænderpladsens Fjælde, Øje paa en Kajakmand — og hvem anden skulde det være end Samuel, Jonas's og Marthas ældre Broder. Det var et frygteligt Øjeblik, men jeg maatte jo overstaa det og roede lige hen til ham og sagde: »I maa nu gjøre ved mig, hvad I selv synes, jeg fortjener — her er jeg — elendig tilmode, den eneste levende af dem alle sammen — de andre er der ikke mere — Konebaaden er forlist«[1]).

Men Samuel blev udelukkende bestyrtet, og hans eneste Ord vare:

»Din Stakkel, Du er rigtignok højelig at beklage«. Hvilken Trøst! Vi fulgtes nu ad ind til Pladsen, hvor baade Jacob og hans Kone ikke tog mindre mildt og venligt imod mig, end deres Søn havde gjort, mig uværdige,

[1]) Foruden Ignatius, Elisabeth, Priscilla, Jonas og Martha bestod Besætningen af: Pigen Pauline, født 1871, Enken Eleonora (Ignatius's Moder), født 1825, Enken Christine, født 1834, en lille Pige ved Navn Rachel, født 1884, samt Ynglingen Samuel-Mathæus

der dog var Skyld i, at de havde mistet deres to kjære Børn. Ogsaa for denne lykkelige Udgang maatte jeg højlove Gud.

Her hos disse Mennesker forblev jeg saa længe, til jeg var kommen mig saa nogenlunde efter den store Ulykke.

Hvad der en Gang hændte Sælfangerne ved Kangamiut.

Af

Jens Kreutzman.

Den 9. Februar, efterat vi tidligere havde haft et Par Kajakforlis, omkom Esaias Hosiasin paa en Dag, da det var meget godt Vejr. Man antog derfor, at han maatte være bleven knust mellem Storis-Stykkerne[1]), uden at vi nogen Sinde fik Sikkerhed derfor; men da den samme Storis en Gang blev ført herind i Fjorden, opdagede vi imellem de gyngende Masser et Menneskelig, som det trods al vor Anstrængelse ikke var muligt at faae fat i imellem de mangfoldige større og mindre Isbrokker, der stadig nærmede og fjærnede sig.

Kort Tid efter indfandt der sig en Mængde Hvalrosser, som vi dog ikke kunne jage, saa længe Drivisen laa saa tæt, som den gjorde; men længe varede det heller ikke, inden den spredte sig, saa at vi fik lidt rummeligere Vande; og da fik ogsaa Simeon og Isak hver sit Dyr, og den sidstes var endda med store, ufødte Unger. Dette var den 22. Februar, og den 25. Februar var Lejligheden endnu bleven bedre, idet Strømmen havde sat Isen godt

[1]) Storis benævnes, som før berettet, de kolossale, sønderbrudte Havismasser der under deres Omdriven optager selve de egentlige Isfjælde, der hidrøre fra Fastlandets.

fra Land, hvorfor sex af vore bedste Kajakmænd strax gik paa Jagt. Disse vare Brødrene Isak og Jens, Mads og James, Seth Egede og Adam Joelsen.

De stødte ikke paa Dyrene før langt hen paa Eftermiddagen, da de endelig paa en Gang fik Øje paa tre Stykker; men disse fik snart Færten af dem og fortrak nordover. Dog vendte de to siden om, saa Isak igjen fik sig en, som, pudsig nok, ligesom den forrige, han fangede, havde levende Unger i sig.

Men nu tog Østenvinden saa pludselig Overhaand, at man ikke kunde tænke paa at faae den store Hvalros bugseret hjem til Bopladsen, hvorfor de bestemte sig til at lægge den op ved K'angerdlugssuaĸ, som var den Kyst, de havde nærmest ved Haanden; men da de, idet de roede derind ad, allerede i nogen Afstand kunde se, at Søen brød for stærkt, satte de i Stedet for over til Tassingortarssuaĸ, hvor de naaede ind med faldende Vande. Ved den Tid var det blevet ganske mørkt, men de fik alligevel Hvalrossen halet op i Fjæren og begyndte at flænse den, men kun paa den Maade, at de hver Gang Søen kom rullende, maatte trække sig tilbage fra Arbejdet og løbe op ad Bakkerne. Da de saa langt om længe havde faaet Skindet af, og Skrotten delt i Stykker, gjaldt det om at faae alt dette bragt saa langt bort fra Søen, at det laa sikkret mod dens Indbrud, da de nu nemlig hurtigst muligt maatte sé at komme afsted til Søes. Dog dette var allerede for sent — det var ikke længer muligt at komme i Kajakkerne, for nu var Sydvesten der og begyndte allerede at give Regn. Nu stod de her uden ringeste Læ; thi denne Ø var (uheldigvis) en af de glatte, runde uden Klippevægge, som Sneen kan fyge sammen imod, og de kunde derfor ikke skaffe sig saa meget som en Smule Mur af (sammenføget) Sne, men maatte nøjes med at sætte sig ned paa Jorden med Ryg mod Ryg, for derved at holde lidt paa Varmen. Men Søen kom rullende stærkere og stærkere ind mod Land og var en Gang lige ved at rive James's

Kajak med sig; men hans ældre Broder fik den i yderste Øjeblik fat. Selv maatte de nu ogsaa trække sig højere op for Skumsprøjtene, hvorved de fik endnu mindre Læ end de havde haft, men der var intet andet for dem at gjøre, end at vente til næste Dags Morgen. De forsøgte efter bedste Evne at bore sig ind i det tynde Snelag (der bedækkede Øen), samt at skrabe lidt løs Sne sammen til at forhøje Volden omkring dem med; men det var umuligt, da Stormen lige saa hurtig hvirvlede det bort igjen.

Den første Del af Natten gik dog taalelig for dem, men saa kom Dagbrækningen og gjennemisnede dem med stærke Pust fra Vest, og Søen gik endnu lige svær. Men nu maatte de ikke desto mindre tage en Bestemmelse om at gjøre deres Yderste for at komme afsted fra Øen, da de ellers maatte fryse ihjel i deres gjennemblødte og stivfrosne Klæder. Nu gik de rundt langs Fjorden for at se, om der dog ikke skulde være et eneste Sted, hvorfra det lod sig gjøre at komme tilsøes. Det eneste Sted var ved Angnikitsunguaĸ[1]). Her hen begav de sig saa, medførende deres Kajakker. Under Vejs kom Seth til at støde sin Kajak imod en Sten, hvorved Spidsen knækkede og drejede sig skjævt; og de sagde alle sammen, at dette vilde have været det grinagtigste Syn af Verden, hvis Øjeblikket ikke havde været alt for alvorligt og hver især alt for optaget af, hvor elendig han i Grunden sad i det. Saa forkomne vare de allerede ved denne Tid, at Jens (som vel maa have begivet sig paa Vej alene) blev funden liggende næsegrus ved Randen af et Vand, hvori han vilde have været druknet, hvis han ikke til al Held havde ligget lige saa stille, som om han allerede havde været død.

Det var Adam, der fandt ham.

Da de omsider naaede Stedet ved Angnikitsunguaĸ, tilbød Mads sig at være første Mand til at lade sig skyde

---

[1]) Angnikitsunguak' betyder altid en Sten- eller Klippeform, som er bred foroven, men spids tilløbende forneden. Bruges ofte som Stednavn.

i Søen, hvorpaa han satte sig i Kajakken paa Land, snorede sig godt ind baade om Hals, Hænder og om Livet, saa at Vandet ingen Steds kunde trække ind i Kajakken, og det lykkedes ham virkelig at komme uskadt til Soes; og Isak gik det ligesaa, endskjøndt noget mindre behændigt, idet han faldt paa Siden med Kajakken; men da han var flink, fik han sig strax rettet igjen. Nu var det James's Tur, og Adam skulde skyde ham ud; men just som James havde gjort sig i Stand dertil, brød to svære Søer ind paa dem begge, og Adam maatte aldeles sikkert have mistet sit Hold paa James's Kajak, hvis han ikke til al Held havde faaet fat med den anden Haand i en Revne af den Sten, som de holdt til ved; men forend de endnu vare komne helt til sig selv efter denne Overskylning, kom en tredie Braadsø, værre end de to første, og frarev ham Kajakken for Alvor. Denne kom øjeblikkelig i Fart ud imod Brændingerne; men de foer alle sammen efter den og fik den i sidste Øjeblik fat; men her ved fik de en ny Styrtesø over sig, hvorved Adam lige var paa Nippet til at blive bortskyllet. Og James havde nu faaet mere end nok, og skyndte sig, alt hvad han kunde, ud af Kajakken, og de vare alle enige om, at Forsøget var for voveligt at gjore om, hvorfor de igjen gik tilbage for at søge sig lidt Læ. Men Mads og Isak, der nu ikke kunde komme paa Land igjen, roede bort og fortalte her hjemme, at det havde været dem et skrækkeligt Øjeblik, den Gang de maatte forlade deres nødlidende Kammerater, samt at de havde maattet fælde Taarer derved. Søen havde ogsaa taget hele deres Hvalros fra dem, baade Kjødet og Skindet!

Nu gav de sig til at drøfte deres sorgelige Forfatning; Klæderne sad stivfrosne om Livet paa dem. De gav sig atter i Lag med at danne en Smule Snemur omkring sig, efterat de allerførst havde stoppet Hullerne i deres Klæder ud med Tørvesmuld og frossen Lyng, som de skrabede frem af Sneen. Derpaa satte de sig til Ro paa Seth nær,

der vidste, at det vilde blive hans sikre Undergang, hvis han gjorde det. Han foretrak derfor at drive lidt om endnu, og han kom saaledes til Øens modsatte Ende, hvorfra han efter nogen Tids Overvejelse fandt, at de i hvert Tilfælde burde vove et nyt Forsøg paa at slippe bort, hvor stygt Stedet end saae ud. Det bestod i en Kløft eller Rille, der fra Øens Top førte lige ned til et brat Fald, som aldeles ikke vilde kunne benyttes ved Lavvande, da Skrænten derved vilde blive for høj til at styrte sig ud over, men som muligvis ved Højvande maatte kunne gaa an. Han vendte derfor øjeblikkelig om for at underrette sine Kammerater om Sagen. Men efter det første Blik paa disse, ventede han sig rigtignok ikke meget af dem, sagde han. Han forlangte, at de (for ikke at spilde Tid) strax skulde tage deres Kajakker med sig; men de vare saa matte og ligegyldige, at de, da de endelig efter lang Betænkning fik besluttet sig til at følge ham, dog ikke vilde adlyde ham i dette, men spare sig Ulejligheden, indtil de selv havde set, hvad de syntes om det nye Sted; men saa fik han dem dog overtalt, saa at de alligevel snart vendte om efter Kajakkerne, hvilke de dog ingenlunde havde Kræfter til at bære, som det hører sig til, nemlig paa Hovedet, men kun lod slæbe efter sig langs Jorden, idet de ligesom drukne Mænd hvert Øjeblik dinglede om mod hinanden.

Da de fik Stedet at se, gøs det i dem, skjøndt de paa samme Tid ikke kunde andet end beundre den vidunderlige Kløft, der ligesom med Hensigt var afpasset for en Kajakkjøl. Det var nemlig Seths Mening, at de skulde sætte sig i Kajakken oppe til Fjælds og derpaa glide hele Vejen ned langs Kløften og saa lade sig plumpe ned over Bratningen; men en meget farlig Sag var dette i hvert Tilfælde. Og de raadsloge ogsaa først en Tid lang, inden de tog deres endelige Beslutning, og de talte sammen paa følgende Maade: »Vi ved, at vi ikke kan leve her paa Øen en Nat til i vore daarlige, frosne Klæder — og saa véd vi jo

desuden, at hvis vor Dødsdag ikke er berammet til i Dag, vil ingen Brænding tage Magten fra os; lad os da derfor kun prøve!« Seth gjorde selv Begyndelsen, men led forfærdelig af Svimmelhed under Glidningen — sagde han; men han faldt i Søen uden at tage anden Skade, end at blive lidt vaad, fordi han nemlig ikke havde foretaget sin Snøring om Livet helt forsvarlig. Adam og James kom ligesaa heldig fra det, og nu var der kun Jens tilbage —

Kajakmanden sér ud over Søen.

den eneste af dem alle, der ikke vilde kunne have rejst sig igjen ved egen Hjælp, hvis han var kæntret under Nedfaldet. De ventede derfor i stærk Spænding efter ham, men han havde ogsaa Heldet med sig og kom vel i Søen. Og nu talte de lyksalige sammen om deres store Held i Nøden og om hvorlunde de allerede kunde mærke Varmen vende tilbage til deres Underkrop, siden denne var kommen under Vand (i Kajakken). Hermed vare de roede afsted, indhyllede i Snefog og Frostrøg, og ankom her noget efter Kl. 7.

De to første havde vi allerede faaet hjem Kl. 3. Vi andre kom ikke til Sengs hele Natten, blot for at sidde oppe og høre dem fortælle om deres vidunderlige Frelse. Seth maatte aarelades næste Dag og kunde i lang Tid ikke gaae i Kajak. Omtrent i samme Nu som de vare landede, satte Storisen ind i alle Kroge her omkring og holdt sig længe, inden den fortrak igjen, og havde nu Vinden ikke været saa omspillende, som den var hele det sidste Døgn, men i Stedet for holdt sig paa ret Sydvest, vilde Kangâmiut paa en Gang have lidt sex tunge Kajakforlis til, foruden Esaias Hosiassens (fra tidligere paa Vinteren).

En Holsteinsborgers Beretning om en af sine Jagtture til Fods.[1]

Da saae jeg Maanen ned bag Øen glide –
Og tænkte: Gid jeg var paa Øen dér!
Saa kunde jeg dog rigtig faae at vide:
Hvoraf, hvor stor og rund, hvor gul den er!
Jens Baggesen.

IDET jeg her skal omtale et og andet af mit Liv, vil jeg begynde med et Exempel paa min barnlige Uforstand og underlige Indbildningskraft. Jeg havde en stærk Smag for alt det, der var paa Himlen, og ønskede mig mest af alt Stjernerne som Legetøj da jeg troede, at dette var deres Hovedbestemmelse, og havde jeg blot kunnet naae derop ved at surre vore Teltestænger sammen, saa at de bleve lange nok til at staa paa saa længe, saa vilde det ingen Sag have været at faae dem til at falde ned paa Jorden, mente jeg.

Hvor gjerne vilde jeg ikke have rørt baade ved Himlen og ved de fjerne blaa Bjerge!

Det samme tænker maaske ogsaa mange andre Børn, og dette kommer formodentlig deraf, at vi hører saa meget tale om Himlen, men paa en for os uforstaaelig Maade.

---

[1] Det forekommer mig, at Indledningen, der strengt taget ikke vedkommer selve Historiens Titel, er for karakteristisk for Fortælleren til at springes over.

Strax efter at jeg var begyndt at gaae i Skole, havde jeg en Gang en mærkelig Drøm. En Dag kommer en Mand, tager mig ved Haanden og fører mig bort med sig. Jeg vilde gjerne have vidst, hvad han vilde mig, men jeg var for undsélig til at spørge. Først da vi kom midt ud paa en stor Slette, hvor jeg fik Øje paa et nydelig, fint Hus, sagde jeg: »Hvis er dette?« Og han svarede: »Fordi Dit Sind higer mod Jesus, saa skal Du komme der paa Besøg«.

Hvor jeg frydede mig over, at jeg skulde faae min Frelser at se! Huset var ikke som andre Huse, men rundt og saa smukt, saa jeg næsten ikke turde se paa det; men nu aabnede han, som holdt mig ved Haanden, Døren for mig og bød mig gaae ind; men blev selv staaende udenfor. Der inde sad Frelseren og smilede mod mig, men uden Ord. Han var saa skjøn, baade hans Ansigt og hans Klædebon, og jeg følte ingen Frygt, idet jeg saae ham, men snarere Fortrøstning. Men saa kom jeg til at se ned ad mig selv og opdagede saa pludseligt, hvor snavset og laset mine Klæder vare, saa jeg ikke kunde lade være paa én Gang at skamme mig frygteligt derover. Og dette vedblev jo længere jeg stod, og jeg kunde ikke faae Fred, men vendte og drejede mig til alle Sider, indtil jeg tilsidst af Skamfuldhed næsten krøb ind i mig selv. Men som jeg var allermest ulykkelig over min Pjaltethed, begyndte han endelig for første Gang at tale og sagde: »Du skal ikke være saa ulykkelig over Dine daarlige Klæder; jeg har sendt Bud efter Dig for at Du skulde lære Dig selv at kjende — saa at Du maa leve; thi jeg holder Menneskehjærtet i min Haand, som Du ogsaa nylig har følt, siden Du skammede Dig for mig over Dine usle Klæder; men jeg siger Dig det — Du skal ikke bekymre Dig for dette«. Hvor jeg nu priste mig lykkelig, og nu dristede jeg mig endelig til at vende Øjnene bort fra den Plet, hvor jeg stod. Husets Indre havde ingen Hjørner og var af bare Spejlglas; men midtvejs løb der helt rundt en Hylde, og

denne var helt fyldt med Skrifter, der laae ordnede i Bunker. Jeg bad om en Bog at læse i, men han svarede venligt: »at Ingen fik Lov til at læse i disse, og at de vare for Ham selv alene; og saa svarede jeg igjen dertil: »Menneskenes Hjærte er i Dine Hænder«. Men han lod mig se, hvordan Skriften saae ud; noget var med røde Bogstaver og andet med store sorte, og dem (de sidste) var der flest af. Jeg var gjerne bleven der endnu meget længere; men min Følgesvend aabnede atter Døren og førte mig ud; men ligesom han igjen tog mig ved Haanden, vaagnede jeg desværre.

Denne min Drøm vilde jeg ønske at andre vilde tage sig til Hjærte. Den er let nok at forstaae, nu da man ikke længer er Barn; og en mere oprigtig (alvorlig Kristen) end jeg maatte kunne drage sig den til megen Gavn og Advarsel. Hvad mig selv angaar, saa har jeg rigtignok ofte glemt dens Advarsel, og Synden er mit stadige Følge; men selve Drømmen glemmer jeg ikke, saalænge jeg lever.

Stræbsomhed er nyttig.

Det kan nok hændes, at det var fornøjeligt at gaae paa Rensjagt i den gode Tid, da der var nok af Dyr. Gid det endnu kunde siges at være saa!

Senere — efterat den gode Tid var forbi — kom der igjen en umaadelig Lyst over mig til at komme afsted; men alle andre vare allerede dragne ind i Fjordene, og selv ejede jeg ikke Konebaad. Der var saa ikke andet for mig at gjøre, end at drage til Fods; og den 10. Juni drog saa Maria og jeg alene bort fra Kerrortussût[1]). Der laa sine Steder endnu megen Sne paa Landet, saa vi

[1]) Udliggersted under Kolonien Holsteinsborg. — Navnet betyder »de store Stenmure«.

maatte op og gaa langs Fjældryggene, i Stedet for at tage den almindelige Vej neden om. Dog maatte vi jo en Gang ned, og det var da vi kom til Bunden af Fjorden, efter at vi vare komne langt nok øster ud. De store Snepletter i Fjældsidernes Fordybninger vare bløde og møre som Skum; men vi tog hinanden i Haanden og lod saa staa til med Glidningen, lige til vi naaede ned. Vi vare blevne gjennemvaade i den bløde Sne og nu kom tilmed Taagen, og det blev mere og mere griset i Luften; og ved den Tid vi havde naaet Bunden af Kangerdluarsuk, saae det afgjort ud til daarligt Vejr. Stor-Elven herinde var i sin fuldeste Styrke og ikke en Gang til at komme over yderst ved dens Udløb i Fjorden, hvorfor vi tændte en Ild op der, hvor vi vare og kogte os et Maaltid Mad, medens vi oppebiede Vandets Falden for at benytte selve Fjøren som Overgangssted. Da Tiden var inde dertil, kom vi saa ogsaa lykkeligt over paa den anden Side, hvor vi indrettede os for Natten. Dagen efter var det smukt Vejr, saa jeg strax fik Lyst til at gaa og sé mig om efter Rensdyr ved Isunguak, men uden at jeg dog fik Kig paa saa meget som et eneste. Vi drog af den Grund allerede samme Aften videre og fortsatte vor Gang langt ud over Natten, lige til vi naaede Bunden af Indsøen Tasserssuak (hvis Bredder vi senest havde fulgt), og indtil vi ogsaa havde lagt den Elv, der højere oppe fra faldt i denne Sø, bag os. Først da gik vi til Hvile; men der blev ingen Søvn af, paa Grund af de store Myggesværme, som plagede os. Vi skulde egentlig ogsaa have været over et Fjæld til, førend vi burde have gaaet til Ro, da jeg fra tidligere Togter af vidste, at der dér var et godt Sovested; men da vi kom hertil (hvor vi nu befandt os), var dette Fjæld hyllet i Taage, foruden at det allerede var begyndt at smaaregne. Vi foretrak dog at bryde op igjen og vandre over Fjældet, og vi naaede ogsaa den Plads, jeg vilde finde, og der var dejlig tørt derinde (i Hulen), saa her sov vi godt. Vi havde haabet at skulle

vaagne ved Tørrevejr; men det øsede Vande ned hele den Dag og den næste med, og først den tredie Dag kunde vi begive os videre over ad Isortuarssuk-Søen, hvor jeg vidste, at Vildgæssene plejede at holde til. Vi fik os en udmærket Soveplads under en overhængende Skrænt med meget Græs under, saa at vi ikke behøvede at opføre nogen Mur omkring os (af Græstørv eller Sten) — og her var det hyggeligt at sidde i Ly og se Regndraaberne falde i Indsøen. Men forlade Stedet kunde vi ikke for det uafladelig daarlige Vejr, i hele to Uger, og vi havde altsaa ikke anden Føde (at gjøre Regning paa), end de Gæs, der vilde komme til os og som jeg kunde faae fat i. Saa snart som Vejret bedrede sig en lille Smule, fløj ogsaa Gæssene bort, og da det nu gik saaledes hen paa tredie Uge, og jeg blev bange for, at min lille Kone lige frem skulde komme til at lide Hungersnød, og hun selv saa gjerne vilde ned til Sarfanguak, i Haab om dér at faae Folk at sé, føjede jeg hende heri; men da vi kom til Stor-Elven var denne i saa høj Grad vældig, at den helt flød over alle Bredder, saa at der ikke var Tale om at vade i den; og da vi lige saa lidt kunde komme over Ivnajuagtoks stejle Skraaning, nødsagedes vi til igjen at vende nordover. Det var ikke ugrundet at frygte Hungersnød; men for at trøste hende, sagde jeg: En Fader sørger det bedste han kan for at afværge Nøden fra sine Børn, skulde saa Gud vilde forstøde sine egne Skabninger; nej, han vil ikke lade os omkomme af Sult her.

Ovenfor Igangnak, som vi besteg fra Solsiden af, saae jeg ved Middagstid to Ryper, som jeg skjød, hvorpaa vi spiste disse kogte. Hele den Dag gik jeg paa Jagt efter Rensdyr, men fik kun atter to Ryper, som vi saa kogte ved Solnedgang. Men saa fik jeg endelig næste Dag paa Toppen af Pisigssarfik et Rensdyr. Vi havde nu naaet den 28. Juli uden at have sét Dyr førend denne Dag; men da var det ogsaa paa høje Tid, for ikke saa snart fik jeg os valgt en Plads lige østen om Pisigssarfik,

førend det atter faldt i med daarligt Vejr, endog med nogen Sne og Nattefrost, saaledes at der lagde sig Tyndis paa Smaasøerne og Elvløbene. Vi vilde ligefrem være komne til at fryse slemt, hvis vi ikke havde haft Rensdyret; og da jeg nu Dagen efter fik hele tre, hvad blev der saa af Hungersnøden?

Det værste var nu min Frygt ved at lade Maria være alene hjemme, medens jeg var borte; altid forestillede jeg mig, at et eller andet vildt Dyr kunde komme og rive hende ihjel, saa jeg var aldrig rigtig glad, førend jeg ved at nærme mig saae, at al Ting stod vel til hjemme. Undertiden fulgte hun ogsaa ud med mig.

Vi tørrede efterhaanden en hel Del af Kjødet og levede nu rigtig herligt. En smuk Dag, efter at det havde regnet flere Dage i Træk, sad vi hjemme sammen. Jeg laa foran Gryden og pustede til den vaade Lyng (som havde ondt ved at brænde), og Maria sad ved Siden af og lappede Fodtøj. Saa siger hun paa en Gang: Dér gaar jo en »kulavak« (en Rensko)! Jeg begyndte strax at gnide mine Øjne, som løb stærkt i Vand af Lyngrøgen; men da hun saa gav sig til at le, tænkte jeg, at hun blot havde haft mig tilbedste, og lod saa helt være at se mig videre om; men lidt efter kunde jeg dog ikke lade være, og saa saae jeg det store Dyr flygte tilligemed en mindre Kalv. Jeg mærkede mig, at de tog i sydlig Retning, og gik strax næste Morgen ud for at opsøge dem og fik dem ogsaa begge to i et og samme Skud. For Resten var jeg nu bleven kjed af Egnen her, hvorfor vi lagde vort tørrede Kjød ned i den »kimatulivik«[1]), vi havde indrettet os.

Vi havde vist nu i Miletal (uden at regne mine Jagtudflugter med) vandret en 15—16 Mil omkring; vi kunde jo nok have gjort det noget mindre, hvis vi ikke havde maattet gaa de lange Omveje omkring Indsøerne, eller maattet helt op over alle Fjældryggene, den Gang vi drog

[1]) Fjældgjemme til foreløbig Opbevaring af indsamlet Forraad.

hjemme fra lige i Snesmeltningstiden. Men vi havde lige fuldt haft en dejlig Tid hele Sommeren, og vi laa i det hele ligesaa længe ude som andre Rensjægere. Ti Dyr havde jeg nu faaet, hvis Kjød vi skulde se at faae ned til Fjorden; men jeg vilde for Resten nok først over paa den anden Side igjen (af Elven), for at kigge lidt ned i Isortoks[2]) Bund, dér hvor Rensjægerne pleje at have Baadeplads. Da vi for Alvor tænkte paa Hjemrejse med alt vort Dyrekjød, maatte vi gaa mange Gange frem og tilbage, hver af os med store Dragter paa Nakken; ja vi arbejdede haardt fra Morgen til Aften; men vi havde jo haft det saa godt, saa godt, undtagen allerførst, den Gang det truede med, at vi skulde komme til at sulte ihjel fjernt fra andre Mennesker; især den Gang, da Elvens Stridhed hindrede os i at vade over til Sarfanguak; jeg nægter ikke, at jeg den Gang var elendig tilmode for min Marias Skyld. — —

Men nu paa Tilbagevejen — hvor ganske anderledes fandt vi da ikke den samme Elv! Alle Stenene i dens Leje vare nu delvis synlige (efter at al Sne nu var smeltet og løbet ud i Fjorden), og af Mad havde vi ogsaa nu mere end nok, saa at al Sorg for Fremtiden var borte. Vi slog os derfor igjen en lille Tid roligt ned, da jeg nok vilde se at faae en Rens-Buk til for at kunne bringe noget mere Talg med hjem. Det kan nok hændes, at jeg var heldig og fik en rigtig fed en; men da jeg skjød denne et Sted, som vi alligevel maatte komme forbi, naar vi først tiltraadte Tilbagerejsen for Alvor, dækkede jeg blot denne Fangst rigtig godt til (mod Overfald af Rovdyr) og gik tomhændet tilbage hjem til Maria. Allerede næste Dag begyndte vi at styre lige hjem efter (nardlumuinak). Da vi havde

---

[1]) Isortok betyder »mudret, uklart«; det bruges især om Vand og er, saaledes som her, ofte Navnet paa saadanne Fjorde, hvis Bund rækker ind i Nærheden af Indlandets Bræer, hvis Smeltning og Afløb medfører Ler og Grums, der plumrer og tykner deres Vande. Nordre og søndre Isortok (henholdsvis i Holsteinsborgs og Sukkertoppens Distrikter) ere meget bekjendte Navne i Grønlands Geografi.

vor store Last med, gik vi denne Gang min Gaarsfangst helt forbi, fordi vi ikke vilde gjøre Rast, førend vi naaede Isortuarssuk-Søens nordlige Bred, hvor vi vilde sove den kommende Nat. Næste Dag gik jeg saa alene tilbage og tog Bukken. Natten derefter havde vi Myggesværme, som vi aldrig nogensinde havde oplevet Magen til; det var næsten umuligt at trække Vejret for dem; thi hvor godt vi end havde stoppet alle Aabninger til for vort Sovested i Fjældkløften, fandt de alligevel Vej ind, om ikke ad andre Steder, saa krøb de ned gjennem tilfældige Smaahuller i de Skind, vi havde bredt over os som Tag. Jeg forsøgte at røge dem ud, men de fyldte alligevel baade Næse og Mund, og Søvn fik vi ingenlunde. Natten var nemlig saa dejlig stille for dem! Henad Morgenen fandt jeg paa at tænde Ild i Lyngjorden, saa tæt ved Siden af vore Hoveder, som det gik an, for at den jævne Røg kunde holde dem fra os; og saa laa vi da og hørte, hvordan de faldt matte og tunge ned paa Skindet over vore Hoveder; men senere da vi kom udenfor, saae vi, hvorledes al den Talg, som vi havde lagt fra os og spredt ud over Klipperne, aldeles var overdrysset med døde Myg; det lignede Smaabunker af malede Kaffebønner. Ja nu har jeg rejst en hel Del omkring i det Indre af Fjordene, men — Magen har jeg aldrig sét.

Hvor det alligevel var dejligt, da vi begyndte at nærme os vor Hjemstavns Fjælde saavidt, at de ikke længere saaes aldeles blaa i det Fjerne. Vor næste længere Hvileplads havde jeg bestemt skulde blive Kangerdluarssuks yderste Telteplads, dels for at tørre noget mere af vort Kjød, da det friske, fugtige Kjød var altfor tungt at bære[1]), og dels fordi jeg nok havde Lyst til at jage nyt Vildt endnu en Gang. — Dette maatte jeg jo nok kunde overkomme at hente senere paa Efteraaret lige hjemme fra, saa at jeg

[1]) Kjød-Lasten omsvøbes med Rensskindet, der belægges med Slæberemmene; disse lægges enten om Panden eller om Skuldrene.

altsaa nu kun behøvede at gjemme det ned. — Jeg jagede derfor flere Dage, men saae slet ingen Ting med Undtagelse af nogle ældre Spor efter kun et eneste galoperende Dyr. Det var paa Toppen af Isunguak. Efter to Dages Ophold drog vi derfor videre; jeg begyndte nu ogsaa selv at længes saa smaat efter at sé Mennesker igjen; og desuden havde vi allerede Midten af August! Men et Par Venderejser tilbage til vor sidste Rastplads vilde vi dog blive nødsagede til at gjøre. Der var vel endnu saa meget som to gode Dragter til hver, foruden det, vi strax tog med os. Vi begyndte ved Solopgang og var ved Middagstid naaede saa langt som til den store Hule, som de, der i Sommerens Løb berejse disse Egne, gjerne pleje at vælge til Sovested (saa véd I jo nok, hvilken jeg mener: at sige I, som ere kjendte her i Distriktet). Her satte vi os til Hvile, jeg med min Mad oppe paa Toppen af en Sten, rigtig vel tilfreds; men som jeg saa allerbedst sidder, hører jeg en underlig dump Tone, akkurat som om der kunde løbe en Strøm dybt nede under Stenen. Vi lod dette være, hvad det var, og gik, da vi vare færdige, videre; men tænk nu bare! østen for Ujarasugssuak ligger der saamænd en Bjørnefamilie, og en af disse maatte det være (hvis Brummen jeg havde taget for en Elvs). (Det gik saadan til med Opdagelsen). Som sagt: da vi vare færdige med at spise, slentrede vi videre ind efter og hvilede os, naar vi trængte dertil. Nu faldt det saa, at jeg paa Grund af, at vi den Gang udelukkende skulde være Lastdragere, havde ladet Bøsse og Jagttaske ligge tilbage (et Sted under Vejs). Da Maria, som jeg hele Tiden lod gaa foran mig (for at have Øje med hende), fordi hun ikke var rigtig rask, et Sted var kommen over et Vandløb, var det hende, der fik Øje paa noget stort, hvidt noget oppe mod Klippesiden; og som vi staar stille og sér paa dette, begynder det (flere Bjørne) at røre sig; og jeg, som nu ikke havde det ringeste at skræmme eller tugte dem med, hvis de kom imod os! Maria vendte sig imod mig og sagde: »Hvorfor gik Du

dog fra Din Bøsse?« og da jeg dertil ikke kunde finde paa noget andet Svar, sagde jeg: »Aa, hvis de havde villet os noget, vilde de nok allerede have rejst sig imod os nu«. Da vi paa Tilbagevejen kom forbi Stedet, vare de ikke mere end et Bosseskud fra os, og havde de, som de laa dér paa Bugen, blot løftet Hovedet, maatte de strax have set os; men de laa akkurat som Hunde pleje, tæt ind til hverandre; for Resten saae vi kun de to af dem tydeligt, den tredie var næsten skjult af de forreste. Vi vilde dog ikke flygte og gik hen og tog vor sidste Ladning, og da vi igjen maatte forbi Stedet (saa langt uden om dem, som det gik an), laa de der endnu. Vi kunde ikke lade være stadig at vende os om og se efter dem; men jo mere jeg nærmede mig min Bøsse, jo mere voxede min Tillid; det var nu, som om jeg ikke længere var alene, men som om jeg havde faaet Selskab af en Del andre Mænd. Jeg lod stadig min lille Kone gaa foran mig, da hun nu af Overanstrængelsen med at »slæbe« havde faaet dygtig ondt i Brystet; og skjondt vi endnu ikke havde tabt Bjørnefjældet af Syne, ihvorvel vi dog vare komne et ganske godt Stykke bort fra det, bestemte jeg mig til at lave Nattekvarter, da det ikke alene var bleven Nat, men tillige aldeles tæt Taage. Helt vel tilmode vare vi alligevel ikke og kunde ikke falde i Søvn ved Tanken om Bjørnene, endskjondt jeg baade havde lagt min Bøsse og to skarpe Knive parate, saaledes at jeg hurtigt kunde gribe dem, hvis der skulde komme noget. Maria faldt ogsaa tilsidst rigtigt i Søvn; men som jeg just sent paa Morgenen var falden i en dejlig Blund, vaagnede hun i Forskrækkelse, og jeg foer strax udenfor og kiggede allevegne omkring; vi syntes ganske bestemt, at der var noget, der puslede i Nærheden af os. Taagen hang endnu tæt ned overalt, men vi pakkede alligevel sammen og blev just færdige til at vandre, ligesom Taagen begyndte at lette; men vore Byrder vare forfærdelig tunge, endskjøndt vi desværre endnu ikke fik alt taget med. Vel afsted hørte vi Bjørnene

brumme Nord for os, men det var ikke saa farligt, da dette var Taagesiden (og vi saaledes holdtes skjult for dem); og efterhaanden skjønnede vi efter Lyden, at de toge i vestlig Retning, hvoraf vi maatte forstaa, at de heldigvis havde valgt Kangerdluarssuk-Fjordens Nordside, medens vi skulde vandre langs dens søndre Bredder. Vi hvilede denne Nat ud ved Ekavdlivik.

Det var ikke Spøg, den Gang vi først fik Øje paa dem, da jeg ikke havde det mindste at beskytte min lille Kone med; og havde jeg villet løbe bort, blot saa langt som for at finde mig en Kjæp (af det Krat, som voxer rigeligt inde i Fjordene), vilde de strax kunne have kastet sig over hende. Det er vel i Grunden tosset at frygte Dyrene, som maaske selv ere bange for os. Dyrene ikke alene frygte Mennesket, men skal jo være det underdanigt. Desuagtet kan det ikke nægtes, at man nødig vil i Kast med Bjørne, især i Sommertiden, hvor de ere bekjendte for at være meget slemme.

Men havde jeg, som sagt, blot været mig selv alene! — Underligt nok at tænke sig, at den Gang vi vankede om mellem Fjældene, langt inde i det ensomme Fjerne, hvor aldrig nogen Menneskestemme lød, ej heller saa meget som en Rensjægers Bøsseskud — at vi dér aldrig blev truede af den Fare, som var den eneste, jeg havde frygtet, og som nu først indhentede os i Nærheden af Menneskeboliger. Hver Aften førend vi lagde os til at sove, læste vi i vor Bønnebog, og hver Morgen vandrede jeg paa Jagt og vandrede sorgløs om den hele Dag. Naar jeg langt borte fra fik Øje paa vort lille Hjemsted, kunde der rigtignok komme en Ængstelse over mig for, hvorledes hun mon sad i det; men naar jeg saa kom saa nær, at jeg kunde se hende gaa og sysle omkring det rygende Ildsted, kunde jeg ikke nok takke min Skaber og Opholder histoppe.

Da vi forlod vort sidste Nattekvarter Ekavdlivik (Kangerdluarssuk-Fjordens Laxeelv), besluttede vi at

ville være hjemme i én Dagsrejse og lettede os derfor for en Del af vor Last, før vi besteg Manîlak-Fjældet. Efter at vi havde dækket det Kjød og Skind, som vi vilde lade ligge, til med store Sten, vandrede vi ustandseligt afsted, og naaede Kerrortussût[1]) ved den Tid, Solen var ved at gjemme sig ind i sit Skjul. Saa snart som vi havde faaet vor egen Fjord aaben foran os, skjød jeg Bossen af for at prøve, om Folk var hjemme nede paa Pladsen; men der kom intet Svar; og da selve Pladsen med Vinterhusene strax efter kom frem, forstod vi øjeblikkeligt, at Folk endnu vare borte paa deres Sommerejse. Det var kjedeligt, for os, som saadan havde længtes, og som desuden det meste af Sommeren (en fortvivlet lang Tid) ikke en Gang havde kjendt noget til Lugten af Kaffe. Næste Morgen var min første Gang op til Udkigget, og hvad er saa det første, jeg faar Øje paa, andet end Sejlet af en Baad, der hævede sig over Kitdlînguit, medens Baaden selv først kom frem lidt efter. Nu var det Tid at bruge sin Stemme, hvorfor jeg ogsaa af alle Kræfter gav mig til at raabe: »Baad, Baad!« Stakkels Maria ilede meget forskrækket til Vinduet; da hun ikke havde hørt, hvad det var, jeg havde raabt, troede hun nemlig, at jeg var gaaet fra Forstanden. Baaden var Thaarups[2]), paa Tilbagerejse (fra sit Kolonibesøg ved Holsteinsborg). Nu fik vi rigtig Lejlighed til at tuske vore velsmagende Sager, der jo ere lige yndede af Grønlændere og Europæere, bort mod Varer fra Handelens Butik! — —

Man sér altsaa af dette, at man, selv om man ikke ejer Konebaad, godt kan skaffe sig varme Klæder for Vinteren, hvis man da vil vise sig driftig. — Mad og

---

[1]) Deres eget Hjemsted ved Udliggerpladsen, der, som man vil forstaa, bestyredes af en dansk Mand.

[2]) Thaarup. Stedets danske Udligger, var grønlandsk gift og hans Børn opvoxede som Grønlændere. Thaarup er senere død og begravet i Grønland.

Drikke eller Klæder kommer ikke hen til os af sig selv. Vi maa ikke ligge stille (paa den lade Side). Nu er der vel nok dem, der vil svare: at bære sig ad som Jer, er (meningsløst) anstrængende; vi venter til der kommer anden Jagt! Men husk paa, at Sælhundenes Mængde taber sig, og at der ikke længer i det hele taget fanges saa meget. Nej, vi maa hver især benytte det Øjeblik, hvor der er noget til at samle Forraad af. Den der ikke vil det, han maa finde sig i at sulte.

Om den Fare, som Amâses Søn Joel stededes i

omtrent paa den Tid, da han var begyndt at fange med Blære.[1])

Af

Ungâralak.[2])

T Aar, da stærke Søndenvinde allerede satte Storisen[3]) ind strax efter Jul, formanede baade Joels Fader og Morbroder ham indstændig til at lade sin sædvanlige Forvovenhed fare, saa længe som Isen endnu laa saa tæt, da han jo vidste, hvor ængstelig hans Moder altid var for ham. Ogsaa os andre (ældre Kajakmænd) volde de ganske unge Fangere en Mængde Bryderier og Ængstelser ved Lejligheder som denne her; men med Joel var det for Resten i det hele taget en anden Sag; thi han var virkelig en ganske usædvanlig dygtig Yngling. I den Tid vi, som sagt, havde Driv-Isen klods paa Land, fandt vi den en Morgenstund endelig baade noget mere spredt og noget mere tilbagetrukken fra Land end sædvanligt, hvor-

---

[1]) Fangst med Blære (avatak) er den gammel-eskimoiske i Modsætning til den nu meget almindelige Skydefangst med indforte Rifler.

[2]) Til at give en grundig Forklaring af Ungâralak er her ikke Tid og Sted. Det er nok her at oversætte det som: den der siger: »ungâ« (ligesom nyfødte Børn). Tilhænget: ralak betyder: pudsig, aparte.

[3]) Ikke den, der danner sig i Hjemmets Bugter og Havne, men den sværere Is, der, løsreven fra sin Hovedmasse, kommer sejlende rundt fra Ishavene østen for Grønland.

for der paakom os allesammen en voldsom Lyst til at komme ud at se os lidt om i Kajak. Desuden trængte vi allesammen mer eller mindre til noget at leve af; mit Hus ejede nu for Resten hengjemt Vinterforraad, men som vi paa Grund af Isspærringen ikke havde kunnet naa ud til [1]).

Det var ikke det bedste Vejr, men raakoldt og blæsende, af og til Snebyger, og Istaagen hang lavt og klam over

Amâses Søn Joel.

Søen. Dog, vi maatte for enhver Pris afsted, kun glemte vi Ældre ingenlunde, at vi maatte være uafladelig agtpaagivende og sagde stadig til hverandre: »Ja, det nytter ikke at buse blindt paa her, lad os blot med Forsigtighed prøve Lykken, selv om det maaske bliver forgjæves og vi ingen Ting faar derfor«.

[1]) Det er god, gammel Skik at nedlægge store Dele af Sommer- og Efteraarsfangsten paa Steder, der ikke stode umiddelbart op til Hjemmet. Forraadskamrene kaldes k'imatulivît. Skikken er desværre nu til Dags noget forsømt.

Hinriggi, Konrad og jeg selv vare de første ude; men da det ikke lod til, at vi skulde faae Fangst, tænkte vi næsten allerede paa at vende om igjen; men som vi vare allermest forknytte, hørte vi pludselig muntre Stemmer bagved os udbryde: »Nej, lad os dog endelig ro noget længere ud — der vil Udsigterne nok være bedre«. Ved disse Ord bleve vi oplivede og skyndte os strax efter dem, der havde talt. Disse vare Morits og Joel fra vor egen Plads og desuden tre Fremmede ude fra Sagdlît[1]). Jeg var alligevel ikke saa letsindig, at jeg glemte at tænke over Vejr og Vind og erindrede ogsaa stadigt mine Kammerater om Aarstiden.

Ved Nalerĸa gik Joel fra os, vendende hjem efter igjen, hvad der (i og for sig) ikke var noget mærkeligt ved, hvorfor jeg heller ingen videre Tanker gjorde mig derom, men vedblev at ro efter de andre, der imidlertid vare gaaede mig af Syne bag nogen høj Is. Paa mine Raab om, hvordan der lod til at være omme bag de høje Isfjælde og Skodser — svarede de strax tilbage igjen, at det ikke saae galt ud med Hensyn til Isens Drift samt, at der var ret godt med Render, men at der lige saa lidt var Sælhunde at øjne der, som hvor vi først havde ligget og luret efter dem. Herpaa svarede jeg igjen: »Ja, naar Storisen er inde, ved vi jo i Grunden, at det nu ikke kan ventes anderledes i Nalerĸas Omegn«. Da vi derpaa alle Mand stod ud af Kajakkerne og gik op paa en af de større Skodser, hvorfra vi ikke fik saa daarlig Udsigt over hele Isen, fik vi Bekræftelse paa, at der slet ikke var saa lidt med aabne Render i vor (umiddelbare) Nærhed, hvorimod Storisen tilsøes laa tæt stuvet.

Vi kunde nu ikke lade være at boltre os lidt i Renderne og opgav endog ikke helt Haabet om Fangst, hvorfor vi heller ikke opholdt os her saa ganske kort; men da vi saa saae, at Solen begyndte at dale, sagde vi modfaldent:

[1]) Vilde Udhavs-Øer. Navnet betyder: De forreste.

»Nej, nu er her ikke noget at vente efter længere«, og dermed vendte vi hjemad.

Da vi saa efter en god Stunds Roen endelig kom til en usædvanlig tæt Ispakning, gjorde Morits os opmærksom paa, at der lød Skud indefra Midten, og vi forstode ret snart, at en Kajakmand maatte sidde indespærret der — maaske selve Joel. For Resten troede jeg egentlig ikke, at det kunde være ham, efter den Retning, jeg havde set ham tage, den Gang han i Formiddags roede fra os. I det samme sad vi selv fast i det og nødsagedes til at gaa op paa en af Skodserne, indtil Strømmen atter vilde fordele Isen, og vi maatte vente en god Stund, inden vi igjen vovede at udsætte os og vore Kajakker.

Som en af Pladsens Ældste kjendte jeg nøje Strømmen her omkring, og hvis det nu viste sig at hænge sammen som jeg formodede, skulde jeg nok turde paatage mig at lodse os hjem. Nu hørtes der atter et Par Skud inde fra Ispakningen, tvers af Itussortôk. Selve dette, ligesom alt andet Land, var usynligt her under den høje Is. Nu var det altsaa afgjort, at en af vore unge Kajakmænd sad fangen og (naturligvis) i svær Angst for den kommende Nat; men trods vor store Medlidenhed med ham roede vi ikke desto mindre alligevel videre, da vi intet kunde gjøre for ham, hvorimod vi kun udsatte os selv for at komme i samme Forfatning.

Lidt efter tog Morits dog en Pejling af nogle kjendte Punkter i Fjældene over vor Boplads (der nu et Øjeblik vare komne tilsyne), da han alligevel vilde gjøre et Forsøg paa at bryde tvers igjennem Ispakningen; men jeg fik ham fra det og overtalt til at følge os Andre den Vej, som jeg ansaae for at være den rimeligste. Denne gik saaledes, at vi først maatte gaa et Stykke tilbage igjen og udenom alt, indtil vi kunde naae ind i den Rende, som jeg forudsatte, at Strømmen, ved at pakke Isen saa tæt sammen herude, maatte have efterladt langs selve Kysten. Det blev tilsidst helt mørkt, og det var trist at tænke paa den

indesluttede Kajakmand. Vi roede og roede, og da vi ad den formodede Rende tilsidst igjen naaede Højden af (den omtalte Ispakning), hvorfra Skuddene havde lydt, ihvorvel vi nu havde den paa vor modsatte Haand, hørte vi til vor Forskrækkelse en Stemme raabe ganske tydeligt ud derinde fra: »Er det jer?«

»Svar du, Morits, din Stemme er den kraftigste« — sagde jeg, hvorpaa Morits raabte: »Jo, jo, det er os!« Og idet han tilføjede, »jeg maa se at faae fat i ham« — foer han fra os andre og forsvandt i et Nu bag den nærmeste Is. »Ja, naaer du ind til ham, saa hold bare fast ved min Ydervej!« raabte saa jeg, hvorefter David og jeg roede videre. Vi vilde jo begge gjerne se at naae hjem, jeg især fordi Børnene altid bleve urolige, saa snart som jeg blot blev borte en Smule udover den sædvanlige Tid (hvor Kajakmænd pleje at vende tilbage efter Dagsarbejdet ude paa Søen).

Vi havde gruet slemt for, at vi skulde blive udspurgte af Joels Familie, men vi slap heldigvis herfor, da vi jo ikke vare de allersidst ventede; Morits var jo endnu ude, og ham var det desuden som Joel havde været i Følge med hjemme fra om Morgenen.

Jeg havde ingen Ro paa mig og maatte hvert Øjeblik udenfor mit Hus for at se, om der ikke snart skulde vise sig noget fra Søen. Men da jeg endelig opdagede noget, var det kun en enlig Kajak, der kom frem omkring en af de store Skodser. — Nu skulde man have hørt Apolonias Stemme, idet hun raabte ud til Kajakken: »Har Morits ikke set noget til min Søn Joel?«

Og som hun rystede over hele Kroppen! Hun rystede, saa at hun maatte sætte sig plat ned paa Jorden; og der sad hun endnu, da jeg gik ind i mit Hus. Efterat jeg havde lagt mig, holdtes jeg længe vaagen af Samvittighedsnag; men saa kom jeg til at tænke som saa: »Menneskets Liv er ligesom en Røg; han ved, at han en Gang har Døden i vente; han raader ikke selv, men har en almægtig Styrer

og Opholder over sig«. Efter dette fik jeg Fred og faldt i Søvn, men jeg vaagnede meget tidligt om Morgenen ved at høre Skud. Det var Faderen til Joel, der, skjøndt næsten blind efter en stræng Tur, han havde haft sidste Efteraar, havde listet sig over til vort højeste Udkigsfjæld, hvorfra han med sin Riffel vilde give sig tilkjende for sin Søn derude i Isen. Men han fik ikke længer Svar (fra dennes Bøsse); og det var en Ynk at se hans Modløshed efter den frugtesløse, anstrængende Tur til Udkigget, hvorhen han havde maattet krybe saa godt som paa alle Fire for at naae derop.

Paa den Tid jeg kom udenfor, var ogsaa Josva paa Benene for at gaa til Udkigget og løsne Skud, fast bestemt paa, at han vilde trænge ind i Isen, hvis der viste sig mindste Tegn til Liv derude fra.

Det var overtrukken Luft. Efter en Stunds Forløb landede der to Kajakmænd ude fra Sagdlît ved vor Plads, og disse sagde, at de fra Ismassens Sydside havde hørt en Stemme raabe ud: »Kommer I dog ingensinde og frier mig ud?«

Nu tøvede vi ikke et Øjeblik; jeg medtog mine Vandskinds-Overtræksbuxer, da man aldrig kunde vide, om han derude ikke kunde trænge til at skifte; og saa vilde jeg først have taget hans Faders Kajak, men foretrak alligevel Kristoffers, der var den letteste af alle paa Pladsen. Vejen vilde jo nemlig ikke alene komme til at gaa til Vands, saa det var godt at have en let Kajak, naar man skulde bære denne over Isflagerne.

Nu skyndte vi os i den Grad afsted, at man gjerne kunde have taget os for Flygtninge. Da vi naaede ind under Udkigsbakken, hvor Josva endnu stod og gav Signalskud, svarede han paa vor Forespørgsel om, hvorvidt han hørte noget til ham derude eller ikke, at han aldeles ikke fik noget Svar. Ifølge Sagdlîtmændenes Beretning kunde der næppe være mere end en halv Mils Vej til det indelukkede Sted, hvorfra de havde hørt Stemmen; men vi

stødte (desværre) saa snart paa tæt og svær Pakis, at vi ikke havde andet at gjøre, end at stoppe op, hvor vi vare. Josva gik saa op paa en Skodse for at se sig om; og da han havde staaet et Øjeblik og spejdet, sagde han pludselig: »Hist inde ser jeg et sort Punkt røre sig«. »Det kan kun være ham«, sagde vi andre, og jeg tilføjede, at han skulde tage Skjøn af Landet, saa vi kunde vide vor Retning, hvis vi siden skulde fare vild i Isen; og sæt nu — tilføjede jeg — at vi endnu kunde faa givet de stakkels, beængstede Forældre et lille Nys om, at han endnu er i Live! Vi er ikke længer borte endnu, end at de nok maa kunne høre og forstaa os — i Kristoffers Kajak ligger der en ladt Bøsse — nu giver jeg Skud og saa raaber I andre paa en Gang af alle Kræfter: »Joel lever!« — Og da vi saa havde set, hvordan Folk kom i Bevægelse derinde paa Land, skyndte vi os videre det bedste vi kunde, midt ind i det allerværste, idet vi hele Tiden lod Josva, der baade var den behændigste og ivrigste af os alle, gaa forrest. Vi klemte paa, saa Sveden kom frem, og vi ændsede nu hverken, at Kajakskindet kunde flænges eller at Aarerne kunde brækkes. — Josva maatte snart igjen op paa Isen for at spejde videre; »jo, nu ser jeg tydeligt, at det sorte er et Menneske«, sagde han; men da jeg svarede, at det var underligt, at dette Menneske slet ikke gjorde Mine til at nærme sig, begyndte Josva svarligen at ængste sig for den Tilstand, han muligvis vilde finde sin Søsterson i. Da vi senere kom ham saa nær, at vi antog, at han maatte kunde høre os, blev vi enige om at raabe til ham for at spørge, hvordan det var fat med ham. Dette blev igjen Josva »KanoK ínerpit« (hvordan mon du har det)? Men i Stedet for at svare, begyndte han derovre blot at gjøre nogle underlige Fagter, saa at Josva blev endnu mere bange end før (idet han nemlig mente, at Joel kunde være gaaet fra Forstanden); men saa mindede jeg ham om, at Joel havde siddet ude, for det første hele Dagen i Gaar og saa Natten over lige til nu, alt uden Mad eller

Drikke, og uden at have øvet sin Stemme, saa hans Strube kunde nok være saa rusten og tør, at man muligen blot ikke kunde høre, hvad han sagde. Da vi derpaa endelig, efter at have roet meget frem og tilbage, ad Omveje begyndte at nærme os ham, raabte Josva igjen: »Naa, hvordan er det saa med dig, du fryser vel ganske forfærdeligt?«

Jeg hørte heller ikke nu noget Svar; men de andre raabte tilbage imod mig: »Han siger, at han endnu ikke helt har opgivet sig selv«. Saa raabte vi atter, at han nu endelig ikke maatte spilde sine svage Kræfter paa unødvendige Anstrængelser for at komme til os, da vi jo nu snart maatte kunne være hos ham. Vi lod saa Hinriggi blive tilbage paa en Skodse som Mærkepæl for Tilbagevejen, medens vi andre søgte helt hen til Joel; men da vi atter kom til en Isspærring, foretrak jeg at stige ud paa en Skodse der.

De, der omsider naaede ham helt, havde snart indset, at det ikke vilde blive noget let Arbejde at faae ham sat i Gang og bragt hjem. Medens jeg var alene, havde jeg udsøgt det bedste Opgangssted paa min Isflage og holdt mig beredt til at udpege dette for de andre. Saa snart som Josva fik Øje paa mig, raabte han: »Skynd dig at gribe fat, naar han lægger til, for han er synkefærdig«; men jeg svarede, at jeg ikke syntes, at Kajakken laa saa helt lavt; dog viste det sig snart, at Josva havde Ret. Joel var synkefærdig, og det var kun alt det, at vi fik ham rendt op paa en lille Ishumpel, der til Held laa klods ind paa det store Stykke, hvorpaa jeg selv stod. Idet jeg nu (i Stedet for at drage ham til mig ved Kajakstævnen) maatte nøjes med at trække ham op ved Hænderne, fik jeg i høj Grad hans Ubehjælpsomhed og Forkommenhed at mærke. Det var kun smaat med Kræfterne. Ved en hastig Undersøgelse af hans Klæder, fandt vi, at hans hullede Tøjbuxer baade var vaade og overisede og at hans Støvler vare fulde af Vand. Og han, som ellers ikke hørte til de synderlig kulskjære, rystede over hele

Legemet. Nu fortalte han, at han i Gaar, da han mærkede, at han begyndte at ro sig fast i Isen, blot havde roet løs i Blinde uden at overveje med Koldsindighed, hvad han helst burde have gjort. Han havde derved udsat sig for det værste, saa det ikke havde varet længe, førend hans Kajak var begyndt at trække Vand; og da Mørket samtidig faldt paa, havde han ikke haft andet at gjøre end at krybe op paa et Stykke Is og sætte sig der i Kajakken. Men han havde frosset forfærdeligt, især om Fødderne, der sikkert vilde være frosne af ham, hvis han ikke havde taget sin Overpels af og beviklet dem med; men dette havde været saare velgjørende, sagde han.

Da vi nu endelig alle vare blevne samlede, siger jeg til Josva: »Jeg ser, at du har to Skjorter paa, tag derfor den yderste, blaa af, saa svøber vi den om hans Ben under de Vandskinds[1]) Overtræksbuxer, som jeg har med«. Alle Mand bar Kaskjetter, forede med laaddent; dem agtede vi at vikle ham om Fødderne. Men denne Omklædning her, midt ude i Storisen, var rigtignok en noget farlig Sag, men vi værnede ham saa godt vi kunde ved at stille os saa tæt omkring ham som muligt. Da vi saa var færdige med ham selv, maatte vi i Lag med hans (ilde medtagne) Kajak, hvor der til Surring af Rifter og Bræk paa Træværket ikke medgik mindre end tre hele Fangeliner; og vi bleve heller ikke færdige til at sætte af, førend efter at Solen var godt i Gang med at gaa ned efter. Josva skulde ro forrest for at søge Vej, og Hinriggi bagest, medens jeg selv skulde ro lige ved Siden af Joel, baade for at holde Øje med Surringerne og for at slaa den Smaais i Stykker, der maatte komme Joel i Vejen. Tilsidst fik jeg helt ondt baade over Ryg og Lænder af den fordrejede Stilling, jeg hele Tiden kom til at befinde mig i, og endelig sad vi da allesammen aldeles fast i

---

[1]) Vandskind (erisak') er afhaaret Sælskind; det er vand- og vindtæt og benyttes til Støvler samt til al Slags Uvejrstøj.

det og maatte ud og op paa Isen, hvor jeg, der var kommen i Sved under det sidste svære Arbejde med Isbrydningen, nu kom til at fryse ganske forfærdeligt, hvad der heller ikke blev bedre under vor senere langsomme Fart i Bælmørket. Nu kunde vi derfor heller ikke dy os for at tale haardt til Joel, og vi sagde: »Dette er alt sammen din Skyld; hvorfor vil du heller aldrig følge erfarne Folks Raad?«

Men han viste sig saa angerfuld og ulykkelig, at han ikke en Gang turde se op, hvorover vi strax igjen fik Medlidenhed med ham og holdt inde og hjalp ham, det bedste vi kunde. Det blev Midnat, inden vi naaede hjem[1].

---

[1]) Af Tidsangivelserne vil man maaske bedst kunde faae en Ide om Vanskelighederne ved at færdes i Storisen. Ved Undsætningskajakkernes Afgang hørte man, at Afstanden mellem »Pladsen« og den Forulykkede var anslaaet til ca. 1/2 Mil (det bør dog bemærkes, at de Indfødtes Tids- og Rumangivelser ofte ere mangelfulde). Det var tidlig Morgen, da Mændene roede ud. Tilbagerejsen begyndte midt paa Eftermiddagen, og tilsidst hedder det: »Det blev Midnat, inden vi kom hjem«.

Om Kivitok-Spørgsmaalet.

Af

Hans Rasmussen.

DEN første Tid, jeg var Kateket her ved Narssak, hændte der ikke saa faa Kajakforlis. Derpaa gik der saa dog adskillige Aar hen uden nogetsomhelst; men saa kom Foraaret 1883. 3. Marts oprandt med godt Vejr og sydlig Luft; vi skulde højtideligholde vor Herre Jesu Kristi Lidelsesdag, men desuagtet var (desværre) de fleste Kajakker gaaet ud tidlig om Morgenen. Ved den Tid vi skulde til Gudstjenesten begyndte, det at blæse op, og ligesom vi vare allerbedst i Gang, gik Døren pludselig op, hvorved jeg nok lagde Mærke til, at der blev sagt noget ind ad den, men uden at jeg hørte, hvad det var; men da jeg omtrent samtidig saae, at en af Kvindfolkene besvimede, gjorde jeg Tegn til, at de skulde fjerne hende (alt medens jeg fortsatte Prækenen). Men da vi efter endt Gudstjeneste kom udenfor, erfarede vi, at Sethêrak[1]) var forlist temmelig nær her udenfor (hans Hustru var det, som ved at faae Efterretningen meddelt, var besvimet under Gudstjenesten). Hans Kammerater havde dog faaet ham lagt op paa Land. Medens de selv havde ligget bag Næsset og afventet Edderfugletrækket, havde de opdaget, at Sethêrak var i Færd med at gaa Nord over samt, at en Sø

---

[1]) Lille Seth.

i det samme brød over ham, uden at han igjen dukkede frem. En af dem havde strax skyndt sig ud til Stedet men allerede fundet ham kvalt, hvorpaa de allesammen vare roede hen for at faae Liget bragt i Land; men Vejret var den Gang allerede for haardt til, at de havde kunnet faae ham herind til Pladsen. Heller ikke lykkedes vort første Forsøg paa at faae ham hjem over Land; først hen paa Eftermiddagen fik vi ham hertil. Jeg selv havde ikke kunnet være med for en slem Bylds Skyld. Hvilken Sorg for Moderen! Hendes yngre Søn var ikke en Gang naaet til at faae Kajak endnu. Men — Helligdagen var her blevet misbrugt, uagtet at Gud alvorligt har paalagt os at ære enhver af disse og især de rigtig høje.

1. November (samme Aar) var jeg kommet usædvanlig tidlig paa Benene og var saaledes nærværende ved de fleste Kajakmænds Udfart, blandt disse var ogsaa Enok. Han var saa paafaldende ilter og rørig denne Morgen. Da op ad Dagen den i Forvejen svage Østenvind aldeles stilnede, fik jeg pludselig selv Lyst til at gaa lidt paa Jagt i Dalene omkring Kanajorssuit. Her syntes jeg nu nok, jeg flere Gange hørte noget ligesom Nødraab, men jeg kunde ikke udfinde, fra hvad Kant Stemmen lød. I Mørkningen kom saa alle Kajakmændene tilbage paa Enok Mathæussen nær, og det blev sen Aften, uden at han endnu viste sig; men desuagtet var der ikke en, der nærede Tvivl om, at han jo vilde komme, han som var saa klog, forsigtig og indsigtsfuld og vant til at kunne klare enhversomhelst Storm; desuden havde jo, som sagt, Vejret netop været særdeles smukt i Dag. Men Klokken blev ti, uden at han endnu var kommet. Da jeg næste Morgen Kl. 4 kom ud paa Pladsen, var min første Gang hen til det Sted, hvor hans Kajak plejede at ligge, og jeg kiggede ind gjennem hans Vindue, men der laa Konen alene paa Brixen. Nu sendte vi strax Folk ud for at afsøge Egnen ved Eĸallunguit; kun Lars vilde heller stikke lige ud til Simiutat (Øgruppen foran Ameragdlikfjordens Indløb), og han blev

den, der fandt Enok: der laa han nok saa nydelig opdreven paa en lille Grusflade i Fjorden med Hovedet hvilende paa en lille Sten og Ansigtet vendt mod Øst, akkurat som kunde han være lagt til Rette af nogen. Ingen kunde forstaa paa hvad Maade, han kunde være kommen af Dage, men man gjættede sig til, at Aaren maatte være blevet slaaet ham af Haanden under Fangsten af Sælhunde; men hvad saa? Og hvorfor var han saa stærkt snøret baade om Ansigt og Haandled i et Vejr som det i Gaar? Uforstaaeligt var og blev dette Tilfælde dog. Han, den barmhjærtige, hvor savnet vilde han ikke blive baade af Enker og Faderløse! Ham var det ogsaa som uden Betænkning havde taget sig af Sethêraks Efterladte strax efter at denne omkom; og Gud vil velsigne ham ifølge Ordet: »Salige ere de barmhjærtige; thi dem skal vederfares Barmhjærtighed«. Hvor vilde jeg ikke selv komme til at savne vor kjære Parssissok (Fattigforstander)!

Og den store Ameralikfjords mange Fangststeder vil ingen Sinde komme til at se bedre Menneske end han var; derinde elskede han nemlig i Særdeleshed at færdes; men nu er hans Liv udrundet! — Med det samme, som jeg skriver, faar jeg Lyst til at henlede Opmærksomheden paa noget, som jeg mere end en Gang har haft Lyst til at irettesætte Folk for, nemlig: for den stygge Beskyldning, som de altfor ofte kommer med mod forulykkede Kajakmænd, hvis Lig ikke blive fundne, idet man om disse udspreder den Formodning, at de ikke skulde være virkelig omkomne, men have hengivet sig til Fjældgjængeri[1]); men nu ved jo disse Bagvaskere meget godt, at Fjældgjængeri er noget, man (fra gammel Tid af) har været bange for (og at Kivítut nu til Dags betragtes som Spøgelser eller noget andet uværdigt); men alligevel

[1]) I Overtroens Dage mentes det, at Folk, som af en eller anden Grund bleve kjede af Samfundet, flygtede bort og gjemte sig mellem Fjældene, hvorefter de frygtedes som Spøgelser eller Gjengangere. Paa Grønland kaldes saadanne Kivitut.

skamme hine sig ikke for at sige, at de selv baade have set og hørt Kivitut, og betænke ikke, i hvor høj Grad de derved føje ny Sorg til den, som de Omkomnes Efterladte allerede i Forvejen have haft ved at miste deres Forsørgere.

Af de to Tilfælde, hvor jeg selv har været med til at opleve saadan Snak, gjaldt det ene en omkommen Kangekker[1]) og det andet en Kangerdluârssukker[2]). Ved Kangeĸ blev Hustruen ligefrem fortvivlet, da hun jo nu

maatte opgive Haabet om Gjensynets Glæde med sin Ægtefælle i det andet Liv[3]), men (Sorgen vendte sig til Glæde) næste Sommer blev Liget af denne forliste fundet opdrevet i en lille Vig tilligemed selve hans Kajak, som den forulykkede ikke en Gang havde været ude af, da Døden kom paa.

Angaaende ham fra det andet Sted, saa har jeg selv hørt hans Moder klage ynkeligt over den Sorg, hendes Søn havde gjort hende ved at blive Kivitoĸ.

Og det er ikke nok med, at Bagvaskerne narre deres Medmennesker paa denne uværdige Maade, men de skulde

---

[1]) Mand fra Kangek', Plads udenfor Godthaabsfjorden.

[2]) Mand fra Kangerdluârssuk, Plads Syd for Kolonien Godthaab.

[3]) En Kivitok' er usalig.

ogsaa betænke, hvorledes de drage Løgnens Straf paa sig selv.

Nej, lad os om dem, der omkomme paa det farefulde Hav, blot tro, at de udhvile deres Lemmer paa Havbundens store Begravelsesplads og at deres Sjæle leve i Evighedens Glæde.

En Bjørnehistorie.

Af

I. H.[1])

NDELIG kommer jeg da med det, som jeg saa længe har tænkt paa at ville yde til »Morskabslæsningen«. Der er ikke stort ved det, men det er altid noget, jeg har sét med mine egne Øjne; det handler om visse hedenske Skikke ved Fangsten af en Bjørn i visse sydlige Egne, og som jeg tror, at man almindeligt ikke kjender noget til andet Steds.

Det var i August 1882—83 nede ved Augpilagtût indenfor Pamiagdluk[2]).

Ved Augpilagtût staar der kun to Grønlænderhuse. — —

I det ene af dem boede der tre Sælfangere med Familie, nemlig Benjamin med Tilnavn Akâtit, Isak eller Umangûjoĸ og Morits; og i det andet var der Mathæus, som for det meste kaldtes »Ulivkâkângamik« eller den »Fuldproppede«, dette efter et Mundheld af ham selv. Samme var over de 70, men fangede ikke desto mindre ret jevnligt endnu. Ellers havde han ogsaa mange Gange været alene om en Bjørn.

---

[1]) I. H. er en af de fra Godthaabs Seminarium udgaaede Kateketer, der efter Læretiden bliver ansat hvor som helst der trænges til en saadan.

[2]) Plads i Nærheden af Kap Farvel.

Saa var det det, jeg vilde fortælle! — Det var en Gang en Søndag, da Pladsens andre Fangere vare gaaede tilsøes, at vi hjemmeværende holdt Bøn i Mathæus' Hus; hvorefter Benjamins Søn, som var den første, der efter endt Gudstjeneste forlod Huset, strax kom styrtende ind igjen med de Ord: At der var en stor Bjørn, som stod lige udenfor Huset og spiste af Spækket. Jeg blev ligesaa forskrækket som jeg ogsaa paa en Maade blev glad over denne Efterretning, hvorimod gamle Mathæus ligefrem dirrede af Henrykkelse, idet han udbrød: »Tak den, som bringer denne gode Nyhed — jeg maa strax ud at stikke Bjørnen!« Idet jeg saae hen paa ham, hvor han stod og famlede, troede jeg, at han var i Færd med at udsøge sig et rigtig godt (solidt) Redskab, en lang Kniv, eller saadan noget; men det var han langtfra! Det Vaaben, hvormed han havde forsynet sig, stak knap nok frem af hans lukkede Haand. Hvad skulde dog det kunde forslaa overfor Bjørnens Skind og tykke Spæklag, tænkte jeg. For Resten tillod Husets Kvinder ham ikke at give sig i Kast med Bjørnen og stod derfor allesammen og sled i ham for at holde ham tilbage, og jeg hjalp dem saa dermed. Fruentimmerne løste derpaa allesammen deres Haartop ned og spredte Haaret ud, for at Bjørnen skulde antage dem for Mandspersoner og af den Grund vise mere Frygt og holde sig borte fra dem. Vore hedenske Forfædre ansaae nemlig Bjørnene for at have Menneskeforstand.

Da vi vare bange for, at Bjørnen skulde finde paa at gaa ind gjennem Tarmeskindsruden til os, maatte ogsaa jeg til at tænke paa et eller andet Vaaben og spurgte i den Anledning efter Oxen; men den havde de netop laant til det andet Hus, sagde de; men jeg fik i det samme Øje paa en »ullo« (Fruentimmerkniv), som laa paa Lampebordet ved Siden af Tranlampen, og denne greb jeg saa tilligemed en Træstump fra en Kajakkjøl, hvilken jeg vilde binde til Kniven som Skaft; men ikke saa snart havde

jeg taget disse Ting til mig, før en af dem bagved mig raabte: »Giv hid, jeg har dog ganske anderledes Kræfter end Du!« Denne var ingen anden end Mathæus Datter, Enken. Hun rev begge Dele fra mig. Nu begyndte Stueuhret at slaa elleve, og den Pokkers Bjørn saae nu ogsaa strax gridskere[1]) ud. Jeg løb strax til for at standse Slagværket, men da jeg i min Befippelse bar mig galt ad, forøgede jeg tværtimod Spektaklen, indtil jeg endelig kom saa vidt til Samling, at jeg fik Loddet løst af og Lyden derved dæmpet.

Kvinderne sled fremdeles i Mathæus for at holde ham tilbage, men saa begyndte paa en Gang Bjørnemelderens Moder at smøge sine Knæbuxer ned indtil Knæerne (hvad der standsede hendes frie Bevægelse) og gik saaledes vaklende frem og tilbage paa Gulvet, alt medens hun flættede paa et Par Halmstraa; dette, sagde de, skulde tjene til at svække Bjørnens Kræfter (maaske gjøre den svimmel og faa den til at falde omkuld). Under dette slap imidlertid gamle Mathæus fra dem og ilede ud, og jeg efter ham. Jeg kom ham allerede paa Siden, inden han var kommen helt ud af Husgangen[2]). Han tyssede paa mig og sagde: »Vær stille — nu gaar den ned ad Søen til«.

Mathæus havde sin Riffel liggende i sin Kajak, som laa ovenfor Fjøren, og i det samme han saae Bjørnen gaa forbi denne, listede han sig selv, forsigtig krybende paa alle fire, samme Vej. Jeg selv blev staaende ved Huset og saae derfra, hvorledes Bjørnen med et vendte sig brølende om imod ham, og blev saa angst herved, at jeg i Forskrækkelse flygtede over i det andet Hus, hvor jeg i Hastværket kom faldende ind ad Døren. Medens

---

[1]) Bjørne — siges der — ægges ved klirrende Lyde, ligesom Tyre ved at se rødt.

[2]) Grønlændernes Husgang er nemlig meget lang, mørk og kroget, saa den tager forholdsvis lang Tid at passere.

jeg endnu laa og rodede paa Gulvet, kunde jeg gjennem Vinduet[1]) se, hvorledes Bjornen og Mathæus stirrede hinanden ufravendt i Aasynet, hver fra sin Side af Kajakken; Mathæus vrængede af Bjørnen, og den brølede med hele Gabet aabent imod ham; men nu satte Mathæus Foden haardt an mod Kajakken og fyrede. Han havde ikke taget Øjnene fra Bjørnen et eneste Øjeblik under sine Forberedelser. Nu skyndte jeg mig ud igjen og fik netop at se, hvordan han borede Sælhundelansen i den. Derpaa raabte han med høj Røst op mod Huset, at nu kunde de værs'go komme ned og faa deres »ningek'« (Flensestykker). De tilkaldte Kvinder bleve nu i Iveren for at komme forbi hinanden næsten siddende fast i den snevre Del af Husgangen, som de til Dels kom til at bryde Stykker ud af. Da de naaede Bjørnen, stak de allesammen Hænderne ind i Saargabet og drak Blod derud af, idet hver især med det samme nævnede den Del af Dyret, hun ønskede sig som Flensestykke (Særeje); og saa kom da endelig ogsaa Turen til mig at drikke af Blodet, og jeg gjorde det, idet jeg sagde, at jeg for min Andel ønskede mig den ene af Skinkerne; men hertil svarede man mig saa; at alt det, som var Lemmer, allerede var bortlovet samt at jeg desuden havde forsømt at røre ved Dyret strax da jeg kom til Stedet (nu gjaldt det ikke). Det var rigtigt ærgerligt for mig, at jeg ikke havde husket paa denne Omstændighed. Nu ilede Bjørnemelderens Moder afsted for at hente Vand, og da hun kom igjen, lod hun os alle sammen tage en Slurk af Koppen, skjøndt ikke en af os var torstig. Dette var, sagde hun, for at skaffe hendes Søn jevnligt Bjørneheld, og det med Blodet havde været for at vise hele Bjørneslægten deres Ærbødighed og Begjær efter den. Førend de nu begyndte at flense, trommede de løs paa Bjørnepelsen, idet de raabte: »Du

[1]) I de mere oprindelige Eskimohytter sad Vinduet meget lavt, næsten i Niveau med Gulvet.

er fed, fed, dejlig fed!« hvilket ogsaa gjøres af Høflighed, da Bjørne jo i Almindelighed plejer at være fede; men da vi begyndte at lukke op for denne, befandtes den rigtignok at være ganske ualmindelig mager.

Da Hovedet blev baaret i Hus, fulgte jeg med, da jeg vidste, at der vilde blive foretaget visse Kunster med det. Den første var saa, at det blev sat paa Kanten af Lampeforhøjningen (den omtalte ipat) med Ansigtet drejet mod Sydost, hvorpaa man stoppede Øjnene og Næseborene til med Lampeaffald og andet lignende, samt pyntede dets Isse med alle Slags Smaating, saasom: tilskaarne Støvlesaaler, Knive, Glasperler, Savspaaner og andet mere.

Retningen (Sydost) sigter til den Vej, ad hvilken Bjørnene pleje at komme, nemlig med Storisen rundt om Landets Sydspids; Mosset i Næseborene er for at hindre den Bjørn, man vil fange, i at lugte Menneskers Nærmelse, og Smørelsen i Munden er for at gjøre den til Behag, da den nemlig skal være en Ynder af al Slags branket Fedteri; de pynte Hovedet ovenpaa med Smaating, fordi de tænke sig Bjørnen sendt i Ærinde til dem fra deres Forfædre efter disse Ting; og da man regnede, at Bjørnesjælen aldrig naaede hjem, førend efter fem Dage, fortærede man heller aldrig Hovedet af sin Bjørn førend efter denne Tids Forløb, da ellers Bjørnesjælen kunde do under Vejs (og Smaatterierne til Familien saaledes gaa tabte).

Ogsaa Ganehullerne (bag Hovedets Afskjæring) stoppes til for at forhindre Forblødning under Vejs.

Jeg kalder nu uden videre alt dette for Afguderi; men vore hedenske Fædre troede paa, at baade alt levende og alt dødt havde sin Sjæl; men dette maa dog ingenlunde forvexles med Menneskets, den udødelige. At nu Folk hernede, saa langt mod Syd, endnu i vore Dage og saa længe efter Kristendommens Indførelse, kan hænge ved enkelte af de »gamle« Skikke, kommer deraf, at der næsten ikke gaar noget Aar, uden at de komme i Berøring med Hedningene fra Østkysten.

I 1885 forlod jeg Augpilagtut. Jeg er ikke rigtig sikker paa, om der ikke ogsaa nok ude ved selve Pamiagdluk kunde være nogle enkelte Familier, som jo endnu helde til Bjørneovertroen, men mange er det ikke og i alt Fald ikke Isaks[1]); og hvad nu helt andre Steder angaar, som f. Ex. hele Kolonien her, saa kjender man knapt en Gang de underlige Skikke af Omtale.

Den Gang jeg var dernede, kjendte jeg lige saa lidt til, hvad Dag Hovedet vilde blive kogt, som jeg kjendte til alle de andre Skikke. Jeg var derfor uvidende om det, da det virkelig gik for sig, lige til jeg fik en pludselig Anmodning om at komme ind og spise med. Da vi saa skulde begynde, skar jeg uden videre strax Snuden af; men nu fik jeg ordenlig at høre, idet man uden videre ligesaa hurtigt rev mig den ud af Haanden igjen. Men herover blev jeg unægtelig dog noget fornærmet og sagde dem rent ud, at jeg ikke troede paa en Smule af alt dette her, saa kunde de gjerne anse mig for saa dum, som de selv vilde; men de forsikrede ganske alvorligt — at jeg i saa Fald heller aldrig vilde komme til at fange nogen Bjørn, hvortil jeg igjen svarede, at dette rimeligvis vilde komme til at slaa rigtig til, da jeg nemlig var saa nærsynet, at Bjørnen vilde kunne slikke mig, før jeg nogensinde fik Øje paa den.

Af andre Skikke er der endnu følgende: Ser de Spor af Bjørne i Sneen, saa spiser de lidt af samme, for at sikre sig Fangsten (for det Tilfælde, at den samme Bjørn skulde vende tilbage igjen ad samme Spor). Smaadrenge bespises med Nyrerne for at gjøres stærke og modige til Bjørnejagt; ligesaa ere de i de omtalte fem Dage, Bjørnesjælen er paa Rejse, forsigtige med at frembringe klirrende Lyde (se ovenfor). Mathæus sagde, at den Bjørn, jeg

[1]) Hvorfor Fortælleren her særligt understreger Familien Isak, er fordi sammes Overhoved er Kateket og altsaa for ikke at sætte sin Kollega i et falsk Lys ligeoverfor kristne Troesfæller.

her havde set ham fælde, var hans ellevte, og at han aldeles ingen Frygt havde følt ved denne, fordi han her havde haft sin Riffel til Tjeneste; men tidligere en Gang — sagde han — havde han pludselig set en komme kravlende op over Fjøren, og han var med det samme løbet lige paa den med sin blotte Lanse og havde nedlagt den, ligesom den tog Vejen ind i en Stenrøs. Men hvor lang Tid siden, det var, kunde han ikke huske.

Ovenstaaende Fortælling frembyder en iøjnefaldende og dobbelt Interesse, idet den jo foruden at være i og for sig underholdende og godt fortalt, bliver et utvetydigt, interessant Indlæg i Spørgsmaalet om Eskimofolkets Vandringer og Ophold iblandt andre Folkeslag. Saavel Indianere som Ostjaker plejede at gjøre Fester ved Nedlæggelsen af en Bjørn og at pynte dens Hoved, dels i Efterlignelse af deres Schamaner eller Mirakelmænd, der nemlig under deres Besværgelser udklædte sig baade i Ulvens og Bjørnens Hud og Maske, overdængende denne med alskens Snurrepiberier (se Billedet i Catlins »Die Indianer Nordamerikas«) — og oprindeligst vel fordi Bjørnen i det hele taget var et tilbedt Dyr. Allermærkeligst forekommer mig dog den hos det lille afsides Grønlændersamfund bevarede Erindring om Respekten for Bjørnesnuden — »Auch bei den Ostjaken gilt der Eid, der bei der Bärenschnauze ablelegt wird« — fortæller Castren og med ham andre ikke alene om Ostjaken, men ogsaa om adskillige andre Stammer.

Anm. Fortælleren I. H. kan ikke være nogen Anden end Kateket Johannes Hansen, kaldet Hansêrak, der i 1884—85 deltog i Kaptajn Gustav Holms bekjendte Konebaadsexpedition til Østkysten af Grønland, med Overvintring ved Angmagssalik. Hansêraks (I. H.'s) Dagbog — en Række overordenllig interessante Optegnelser om hans hedenske Landsmænds vidunderlige Sæder og Skikke, har ogsaa været meddelt i Atuagagdliûtits Spalter. — En Oversættelse af denne sjældne Dagbog turde ved Siden af at udgjøre et for Ethnografien værdifuldt, ja uundværligt Indlæg, visselig ogsaa kunne paaregne almindelig Interesse.

Smaaberetninger af Forskjellige.

I.

Fra forgangne Vintre og Sommere.

Af

Morten Egede.

Nu har jeg i tyve Aar hørt hjemme ved Narsak, sønden for mit Fødested Godthaab. Min Fader var Fanger, og det en udmærket, efter hvad der da siges; jeg veed nemlig selv ikke Besked om dette, da vi yngre Søskende med Faders anden Kone først ere komne til Verden i hans ældre Dage; men det er jo for Resten rimeligt nok, at han tidligere kan have fanget godt. Den Gang han døde, var jeg tolv Aar gammel og ejede endnu ikke Kajak; men medens jeg endnu gik i Skole, skaffede Forstanderskaberne mig en; og som jeg var bleven konfirmeret om Vinteren 1869, sendte de mig Sommeren derpaa til Narsak, hvortil der intet var at indvende, da det jo var gjort i den gode Mening at lære mig til at blive duelig til Fangsten. Alligevel tog jeg mig det uhyre nær, at jeg skulde bort fra mit Fødested og min kjære Broder, Koloniarbejder Ludvig Egede, der havde været mig i Faders Sted og kjærlig som en Moder, og det uagtet vi kun var Halvbrødre. I min daværende Alder tog jeg altid heftigt paaveje for alting, og var det ikke anderledes fat med mig nu, maatte mine nu langt alvorligere Bekymringer mindst kunne have kastet mig paa Sygelejet.

I Begyndelsen af mit Ophold ved Narsak døde Broder Ludvig — ham som det var saa hyggeligt at tage ind hos (under mine Besøg ved Godthaab) . . .

Ved Narsak, hvor vi havde mange Slægtninge, vare vi blevne gjæstfrit modtagne og ere velsete endnu den Dag i Dag; men at tale nøjere herom vilde blive altfor vidtløftigt.

Som sagt, jeg kom hertil for at lære Sælfangsten, hvad jeg altid søgte at holde mig for Øje, og jeg gjorde mig al

Kajakmanden lader sig skyde fra Land.

den Umage dermed, som jeg paa nogen Maade kunde, og blev ogsaa snart en ret god Kajakmand; men min højeste Attraa var selve Fangsten. Min Hu stod saaledes til denne, at jeg tilsidst blev ligefrem graadig efter den; dog maa jeg med det samme sige, at jeg ingen Sinde opnaaede at komme til at fange som de bedste. Hine Fangstaar i Ungdomstiden vare ubegrændset lykkelige. Men da indtraf det, som jeg aldrig før havde mærket det ringeste til, og som var noget overordentlig trist: jeg blev nemlig pludselig

betagen af den stygge Kajaksvimmelhed. At dette dog nu skulde lægge sig i Vejen for og hindre min videre Fremgang og Uddannelse!

Skjøndt denne Sag jo ikke er af videre Betydning for andre end mig selv, skal jeg dog her fortælle, hvorledes Svimmelheden første Gang kom paa mig.

En Dag i den lyseste Sommertid laa jeg som sædvanlig paa Fangst ved Ikerasak, men vilde netop til at bryde op derfra og skifte Sted, i hvilken Anledning jeg gik udenom Kitorkat — da jeg med et bliver saa svimmel, at jeg hvert Øjeblik tænkte, at det maatte ende med en Kæntring. Luften var klar med en jevn frisk Norden-Brise. Efter et Øjebliks Betænkning roede jeg til af alle Kræfter og naaede aldeles fortumlet ind til nærmeste Land — nemlig til Akiliak.

Her trak jeg strax Kajakken paa Land og gik derpaa til Fjælds i Haab om muligen at blive opdaget af en eller anden nordover gaaende Kajak, i hvor vel at det var over den Dagstid, hvor man med Rimelighed kunde vente, at nogen skulde være ude. Men der kom dog tilsidst en i Sigte, og jeg var ikke sen til at løbe ned ad Fjældet til min Kajak for at komme til at affyre min Hagelflint. Jeg skjød den ogsaa flere Gange af og raabte alt imellem af min Stemmes fulde Kraft efter den Bortdragende; men Mælet har formodentlig været tykt paa Grund af min Sindsbevægelse, for jeg blev ikke hørt, og saa løb jeg atter op til Udsigtspunktet. Det var imidlertid blevet sent paa Aftenen, hvad der i en Henseende kunde være ganske ligegyldigt, da det, som sagt, var Midsommer og lyse Nætter; men jeg kunde jo ikke lade være at tænke paa Moder og mine Søskende, der formodentlig nu gik i største Angst og Uro for deres Forsørger; og dette bestemte mig, trods al min Frygt, til dog at vove et Forsøg paa at sætte over Sundet. Den blotte Tanke om Svimmelheden gjorde mig ør paa Stedet; men saa tænkte jeg igjen, »er din Dødsdag inde, saa døer Du — hvis ikke, vil nok Han,

der hjalp Dig herhen, ogsaa hjælpe Dig over til den anden Kyst«, hvorpaa jeg gik i Kajakken igjen, stadigt overvejende, hvad jeg skulde finde paa for at klare mig. Da fik jeg pludseligt det Indfald, at binde mit Halstørklæde for Øjnene — saadan at jeg blev fri for at se Vandet. Paa denne Maade roede jeg et godt Stykke Vej saa godt som i Blinde, og da jeg af og til nødsagedes til at tage Landkjending, kiggede jeg saa forsigtigt som muligt op over Randen af mit Bind, passende vel paa i det samme, at jeg ikke fik det ringeste Glimt med af Søens Overflade. Men dette var slet ikke let at undgaa under Kajakkens Gyngen — og den gyngede slet ikke saa lidt. Jeg styrede ikke lige efter mit Hjem, da det blot var mig om at gjøre at faae fat i nærmeste Land, for saa skulde jeg sagtens nok vinde hjem langs Strandkanten. Dette lykkedes mig ogsaa; men jeg har dog lige siden den Gang aldrig kunnet gaa alene i Kajak, men har altid maattet have en at følges med.

II.

Gidion (ĸajaitsoĸ)[1] fortæller.

Her skal jeg meddele et og andet af det, jeg har oplevet og foretaget mig under min Vandring paa Jordens Overflade.

En Sommer ude paa Nunarssuit[2]) brugte jeg blandt andet at fange Rødkjelke indenfor en gammel, længst

---

[1]) ĸ'ajaitsoĸ' ɔ: som ikke har Kajak, hvilket er en Sjældenhed blandt Grønlændere.

[2]) Nunarssuit, tæt ved det sydligste Udsted. Pamiagdluk.

forladt Teltmur, som jeg indrettede dertil. Men som jeg en Morgen tidlig kommer ud og letter op i Skinddækket, finder jeg i Stedet for Rødkjelke en Bjørn staaende derinde; jeg ilede øjeblikkelig tilbage til vort Telt, hvor kun vore Kvindfolk vare tilstede, for at tilraabe dem den mærkelige Hændelse; men da jeg derpaa vil til at løbe efter Bjørnen, der var begyndt at flygte, hører jeg en ny, vældig Knurren lige ved Siden af mig, hvor der saa ganske rigtig stod nok en paa Toppen af en Sten. I et Nu gik dog begge to i Søen, men vi fik i største Fart Konebaaden[1]) sat ud. Dette gik for sig omtrent ved Solopgang, lige efter at alle vore Kajakmænd vare gaaede til Søes; men det blev Solnedgang før vi fik den nødvendige Undsætning til at faae Bjørnene dræbte. Det var et svært Arbejde, vi havde haft (han og Teltets kvindelige Beboere) med at holde dem omringede den hele Dag; men vi vilde jo for alting ikke miste dem; og saa snart som Sælhundefangerne mødte os ved deres Tilbagekomst ude fra Søen, fik disse ogsaa strax Bugt med dem. Blandt Kajakmændene var ogsaa min egen Fader, for den Gang havde jeg baade Fader og Moder i Live.

Imidlertid var Nordenvinden frisket saa stærkt op, at den var bleven for haard for vor Konebaad, som vi saa lagde op paa nærmeste Land, hvorfra vi kunde naa hjem til Fods, medens Kajakmændene paatog sig at bugsere mine[2]) Bjørne hjem ad Søvejen.

Da det drog for langt ud paa Natten, opsatte vi dog Flænsningen til næste Morgen.

I 1874 tilbragte jeg igjen Vinteren ved Pamiagdluk, da man nemlig havde bestilt mig derned til at bygge fire Kajakker, to til Folk ved selve Stedet, en til Justus ved Anordlijuitsok og en til Job ved Igdlorssuatsiaĸ.

---

[1]) Den store Skindbaad til Transporter og Familierejser.

[2]) Den som først ser eller melder en Bjørn, anses som Ejer, selv om en anden dræber den for ham.

Jeg havde i det hele taget nok at bestille, for hver Aften maatte jeg endda læse med Skolebørnene, da vor gamle Kateket Mathæus var død, og den nye, Christian Renatus, endnu ikke var ankommen. Han, som var førend Mathæus (ɔ: han, som Fortælleren oprindelig havde kjendt under et tidligere Vinterophold paa den omhandlede Plads), døde ogsaa uventet, formodenlig af Sorg over det med Datteren.

Denne Ulykke hændte just i Vinteren 1871—72, da jeg ogsaa opholdt mig ved Pamiagdluk.

Det var en Aftenstund, at vi, som sædvanlig, blev kaldt til Aftenbøn i Kateketens (ovennævnte Isaks) Hus. Alle havde set Datteren Kathrine staa udenfor Indgangen, da de gik ind til Læsningen, og senere sad hun med inde blandt alle os andre. Efter endt Gudstjeneste gik vi igjen hver til sit; men vi havde ikke siddet ret længe hjemme hos os, førend en kom farende og sagde, at Kathrine var forsvunden.

»Er hun ikke hos Daniels?« siger en. »Eller hos Abrahams eller Adolphs?« sagde en anden.

Men der havde man nok allerede først forespurgt sig. Skjøndt det var haardt Vejr og en frygtelig Kulde, gik man strax til Værks med at søge efter hende i Pladsens Omegn, men fandt hende ingenlunde. Vi begyndte om igjen den næste Dag, men intet Steds var der Spor efter hende; og Vinteren gik uden at hun kom, men desuagtet kunde hendes Forældre ikke opgive Haabet om hendes Tilbagekomst. Men hun kom alligevel aldrig. Saa vidt jeg husker, skrev vi 24. Januar den Dag, hun forsvandt.

Under Aftenbønnen var Kathrine kommet til at le af sin Fader, da han stod og prækede, og da han fik Øje herpaa, brød han øjeblikkelig af og gav hende en stræng Irettesættelse, hvorover hun blev saa skamfuld og ulykkelig, at hun strax foer op fra sin Plads og lige ud ad Døren, og blev fra dette Øjeblik aldrig set af nogen;

og da der ovenfor Pladsen ikke var Spor at opdage efter hende, mentes det af alle, at hun i sin Fortvivlelse maatte have styrtet sig lige ud i Søen nedenfor Hytterne[1]).

III.

Bjørnen i Vinduesaabningen.

Det var sidste Vinter i Marts, at følgende fandt Sted udenfor Pladsen Augpilagtuts nordligste Hus (Jordhytte), det man plejer at kalde Kugssangassôrmiut[2]).

»Se, en Bjørn herneden for i Fjøren« — sagde en af dem i Huset. »Saa faar vi den nok snart herop«, svarede Husets Ældste og vilde til at løbe ud og se efter den; men i samme Nu raaber han saa: »Bjørn, Bjørn!« Den var nemlig allerede kommen ind i Husgangen, hvor man med det samme hørte den knase Benstumper. Men herpaa fik den snart gjort Ende og begyndte saa at mase med Tarmeskindsvinduet, som den ogsaa hurtigt fik stødt løst og løftet af; og der stod den saa i Aabningen! Deres Ældste, som hed Lûtivik (Ludvig), puffede nu sin Kones Søsters Mand af Vejen og gik frem foran ham, idet han sagde: bliv Du fra den og lad mig — Du er meget mere værd end jeg; og saa gav han sig til at slaa løs paa dens Snude med kamiut'en (Stok med et Jern for Enden —

[1]) Spot imod Gud og Forældre anses maaske af Grønlænderne paa deres nuværende Kulturtrin som den utilgiveligste af alle Forsyndelser, og Kathrine havde jo her paa en Gang gjort sig skyldig i begge Henseender.

[2]) ɔ: Beboerne af det hældende Sted — hvad enten her nu sigtes til selve Hytten, Fjældet bag samme eller Terrænet, hvorpaa den var opført.

bruges til at blødgjøre Skind med). Hans Kone tog den kogende K'aleralik (Helleflynder) op af Gryden og satte for den, og den lagde sig ned og spiste det, alt imens gjøende ligesom en Hund. Disse Lyde vakte derpaa Beboernes Opmærksomhed i de modsatte Dele af Pladsen, og de kom strax løbende over, Aparat (Abraham) med Gevær i Haanden. Men saasnart som Bjørnen fik Øje paa ham, rejste den sig og sprang ind paa ham, men han undkom ind i et af Husene, og Bjørnen op paa Taget af samme. Først efter at den var krøben ned igjen og derpaa havde givet sig i Færd med at fortære Spæk af Abrahams Skur, fik de Skud paa den. Den vendte sig strax mod Fjøren for at flygte, men den fik sig ikke slæbt langt frem, førend den faldt om. Nu kom Lûtivik til og stak sit Spær i den. »Se saa« — sagde han — »her har man da Plads nok til at fly« (om dette skulde gjøres nødig). Inde var han under den store Overraskelse med Bjørnen ikke en Gang kommen i Tanker om, at der dog i det mindste var en Oxe i Huset.

Her er den ude.

Robert.

Kajakker.

INDHOLD.

1748: JFM: FWM: JM: CM: CCM.

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 13 04 08 10 007 1